

- SLAVSKÝ, M. J. (Miečák, Juraj): Slovenské kázne v Nižnom Šebeši zo XVII—XVIII. storočia. *Duchovný pastier*, 21, 1943.
- SMETANA, Robert — VÁCLAVEK, Bedřich: *České písně kramářské*. Praha 1937.
- SPEER, Daniel: *Uhorský Simplicissimus*. (Preložil Jozef Vlachovič.) Bratislava 1964.
- SPERANSKIĽ, Michail Nestorovič: *Přehled knížek lidového čtení. Národopisný sborník československý*, 6, 1900.
- SVEJKOVSKÝ, František: *Poznámky k studiu díla Ladislava Bartolomeida*. *Slovenská literatúra*, 5, 1958.
- SZÓKE, Béla: *Újvári kronika. A SzMKE érsékújvári csoportjának évkönyve 1942—1943*.
- SZÓKE, Béla: *Slovenský verš z XVIII. storočia. Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 5, 1959.
- SZTRIPSKY, Hiador: *Protestáns iskolai dráma a XVII századból. Irodalomtörténeti Közlemények*, 15, 1915.
- SZTRIPSKY, Hiador: *Slovenský slovník z roku 1763. Slovenské noviny*. Budapest, 41, 1929.
- ŠKULTÉTY, Jozef: *K dejinám katolíckej kazateľskej literatúry slovenskej. Slovenské pohľady*, 10, 1890.
- ŠKULTÉTY, Jozef: *Hugolin Javlovič, nie Gavlovič. Slovenské pohľady*, 34, 1914.
- ŠKULTÉTY, Jozef: *Predseda Gavlovič, nie Javlovič. Slovenské pohľady*, 36, 1916.
- ŠKULTÉTY, Jozef: *Príspevky a doplnky k životopisu slovenských spisovateľov. Slovenské pohľady*, 34, 1914; 36, 1916.
- ŠTILICHA, Peter: *Tematický plán alamódovej ľúbostnej poézie. Slovenská literatúra*, 21, 1974.
- ŠVAGROVSKÝ, Štefan: *Zemplínske kalvínske tlačie v doterajších výskumoch. Jazykovedné štúdie*, 18, 1983.
- TERRAYOVÁ, Mária Jana: *Nové údaje o Pantaleónovi Roškovskom. Slovenská hudba*, 10, 1966.
- TERRAYOVÁ, Mária Jana: *Realistické ľudové tradície v slovenských barokových pastorelách. Hudobný život*, 6, 1974.
- TERRAYOVÁ, Mária Jana: *Súpis archívnych hudobných fondov na Slovensku. Hudobnovedné štúdie*, 4, 1960.
- TEŠLÁK, Pavel: *Některé příležitostné zpěvy ku pr. k sňatku S. Čerňanského a P. Jarošího. Slovenské pohľady*, 7, 1887.
- TIBENSKÝ, Ján: *Papánek — Sklenár. Obrancovia slovenskej národnosti v 18. storočí. Martin* 1958.
- TIBENSKÝ, Ján: *Predstavy o Slovanstve na Slovensku v 17. a 18. storočí. Historický časopis*, 8, 1960.
- TIBENSKÝ, Ján: *Die Slowakei in den Werken deutschen Geographen und Forschungsreisender in den letzten Jahrhunderten des Feudalismus. Ost und West in der Geschichte des Denkens und der kulturellen Beziehungen*. Berlin 1966.
- TIBENSKÝ, Ján: *Premeny osvietenenských ideí A. F. Kollára. Vlastivedný časopis*, 32, 1983.
- TIBENSKÝ, Ján: *Slovenský Sokrates (Adam František Kollár)*. Bratislava 1983.
- TICHÝ, František R.: *Adam František Kollár*. Dunaj 1934.
- TOMÁŠIK, Pavel Ján: *Paměti ješavské a muránské. Pešť 1829*.
- TVRDOŇ, Jozef, a kol.: *Dejiny hudby*. Bratislava 1973.
- URAM-PODTATRANSKÝ, Rehor: *Juro Jánošík. Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti*, 13, 1908.
- VACULÍK, Karol: *Staré slovenské umenie*. Bratislava 1978.
- VAJANSKÝ, Svetozár Hurban: *Rozpomienky na starú knihu. Národné noviny*, 16, 1885.
- VANTUCH, Anton: *M. Beňovský dans les Archives du Quai d'Orsay. Studia historica slovaca*, 6, 1970.
- VÁGNER, József: *Adalékok a Nyitrai székes-káptalan történetéhez*. Nitra 1896.
- VILIKOVSKÝ, Jan: *Dějiny literárních společností malohontských*. Bratislava 1935.
- VILIKOVSKÝ, Jan: *Tři nejstarší slovenské zbojnické písně*. Bratislava, 9, 1935. (Bratislava 1936).
- VILIKOVSKÝ, Jan: *Verše k přesídlení university z Trnavy do Budína*. Bratislava, 9, 1935.
- VLČEK, Jaroslav: *Z veršov Šramkových. Slovenské pohľady*, 18, 1898.
- VLČEK, Jaroslav: *Z veršov Markovičových. Slovenské pohľady*, 18, 1898.
- VOBR, Jaroslav: *Soupis knížek lidového čtení*. Brno 1974.

- VYVÍJALOVÁ, Mária: Vydavateľská činnosť trnavskej tlačiarne v rokoch 1777—1783. Kniha 77. Martin 1980.
- VYVÍJALOVÁ, Mária: Osvietenský program Adama Františka Kollára. Literárnomúzejný letopis, 16, 1981.
- WAGNER, Vladimír: Vývin výtvarného umenia na Slovensku. Bratislava 1948.
- ZÁTURECKÝ, Adolf Peter: Životopis Matěje Šuleka, slovutného kněze z předešlého i tohoto století. Korouhev na Sionu, 5, 1882.
- ZSILINSKY, Mihály: Walaszky Pál élete. Budapest 1910.
- ŽILINSKÝ, Michal: Dějepis městečka Sarvaš. Pešť 1872.

4. ÚSTNA LUDOVÁ SLOVESNOSŤ V BAROKOVOM OBDOBÍ

V ústnej ľudovej slovesnosti sa v druhej polovici 17. a najmä v 18. stor. prudko rozvíjala poézia, próza a dráma.

POÉZIA

Piesňová lyrika. Poéziu reprezentovala piesňová lyrika, ktorá bola citovým obrazom osobného a spoločenského života ľudu. Niektoré piesňové žánre mali lyrickoepický charakter (vojenské, zbojnícke a historické piesne, balady).

Žánre piesňovej lyriky. V súvekých dokladoch máme zachované predovšetkým sociálne, vojenské, rodinné, zbojnícke, pastierske, žartovné a lúboštné piesne. Niektoré z nich majú baladický ráz.

V sociálnych piesňach sa odráža sociálne napätie medzi pánmi a poddanými, medzi bohatcami a chudobou. Sociálne prvky však prenikajú aj do iných žánrov (najmä do vojenských a zbojníckych piesní). Vojenské piesne zobrazujú ťažký život mládencov na vojne (lapanie, verbovanie, túžba za domovom, milou, rodičmi, vojnové útrapy a smrť vo vojne). Rodinné piesne vykresľujú rodinné vzťahy a život (láska rodičov, súrodencov, svadba, smrť rodičov). V zbojníckych piesňach je ústrednou postavou ľudový hrdina — zbojník, ktorý bojuje proti krivdám a ochraňuje chudobu proti panskej nespravodlivosti. Prichádzalo v nich k tematickej cyklizácii okolo postavy Jura Jánošíka (1688 — 1713). V pastierskych piesňach sa spieva o radoostiach i žiaľoch pastierskeho života, neraz spojeného so zbojníčením. Žartovné piesne sa humorne dotýkajú rôznych stránok života. Preto žartovné prvky nachodíme aj v iných žánroch (napr. v lúboštných piesňach). Lúboštné piesne sú najfrekvencovanejším žánrom. Zobrazujú lúboštné činy a vzťahy medzi mladými ľuďmi, radosti aj žiale lásky. V baladách sa krížia rozmanité žánre (napr. lúboštné, vojenské a zbojnícke balady). Stvárania sa v nich dramatické udalosti zo života človeka (smrť, vraždy a pod.).

Zápisy ľudovej piesňovej lyriky. Ľudová piesňová lyrika sa u nás zapisovala len od konca 17. stor. Spočiatku to boli len incipity piesní, ktoré poukazujú na pestovanie piesne vojenskej (*Na vojnu puojdem*, koniec 17. stor.), žartovnej a satirickej, neraz naturalistického a lascivného charakteru (*Nerada robila, Na peci garmašek hluchý*, koniec 17. stor., *Slúžila sem u masára tri letá, Kričala, volala na ulíci*, začiatok 18. stor.) a lúboštnej (*Dobrá noc, má milá, Hanuš moja*, koniec 17. stor., *Vdovy, vdovy, obe vdovy, za jednú mi srdce horí*, začiatok 18. stor.). Celé texty boli výnimkou (žartovný popevok *Gazda náš, gazda náš, drž nám dobre krpce*, 1720?, balada *Ďdze žes' bula, curus moja*, rozhranie prvej a druhej polovice 18. stor.).¹

Celé texty ľudovej piesňovej lyriky sa začali sústavne zapisovať až v druhej polovici

18. stor. V ďalšom období to už bolo samozrejmosťou. V druhej polovici 18. a na začiatku 19. stor. sa venovala pozornosť sociálnej, vojenskej, rodinnej, zbojníckej, pastierskej, žartovnej a najmä ľúbostnej piesni. Populárne boli aj balady.

[**Ludová sociálna lyrika a jej žánre.**] V ľudovej sociálnej lyrike možno sledovať — rovnako ako v umelej a pololudovej — lyriku sociálnu vážnu a žartovnú (resp. satirickú), sociálnu ľúbostnú (vážnu a žartovnú), sociálnu duchovnú, vojenskú (rodinnú, ľúbostnú, ľúbostnú sociálnu, žartovnú a sociálnu) a zbojnícku (pastiersku, ľúbostnú, ľúbostnú sociálnu a sociálnu).

Sociálna lyrika. Sociálna vážna lyrika bola výslovne protipanská (*Čudujú sa ľudé, ej, za čo farár pije*). Odrážali sa v nej sociálne konflikty (*Kázala mi mati bílé húsky hmati*). Podstatnú časť predstavovali monologické lamenty, v ktorých sa chudoba žalovala na svoj osud (*Oj, půjdem, půjdem, lebo musím*) a na ťažkú panskú službu alebo robotu (*Javore, javore, zelený javore*).

Sociálna žartovná lyrika sa realizovala prevažne v popevkoch a kratších piesňach. Najčastejšie sa orientovala na optimistický výsmech nižších spoločenských vrstiev z vlastnej biedy (*Išel jsem do sveta*). Používala pritom aj formu modlitbovej paródie (*Bože moj, Bože moj z vysokého neba*). Humor, irónia a satira priberali aj ďalšie prvky, ktoré prehlbovali humorný účinok (moment prekvapenia, hra kontrastov a demaskujúce alebo dehonestujúce predstavy a obrazy).

Sociálna ľúbostná žartovná lyrika. Menej sa zapisovala sociálna ľúbostná žartovná lyrika, ktorá sa sústredila na šibalské piesne (*Diouča, diouča, biely krištál*).

Sociálna duchovná lyrika. Sociálna duchovná lyrika sa redukovala na vystihnutie luteránsko-katolíckeho konfesijného antagonizmu, ktorý nedovoľoval naplniť lásku milencov a uzavrieť manželstvo (*Janičko, luterán*).

Vojenská lyrika. Vojenská lyrika sa zamerala hlavne na zápisy ľúbostných piesní (rovnako aj so sociálnou tematikou). Bola sociálna už svojím námetom, lebo sa v ňom konfrontovali dve závažné sociálne skutočnosti: milovaný pokoj a nenávidená vojna.

Vo vojenskej lyrike sa vyjadroval smútok šuhajov násilím vytrhnutých z normálneho života (*Ej, lúčka, lúčka, lúčka zelená*) a uvrhnutých do vojnových hrôz (*Bude vojna, bude, bude patália*). Vo vojenskej rodinnej lyrike sa pochmúrna atmosféra znásobovala žiaľom matiek za synmi alebo sestier za bratmi, ktorí odchádzali dobrovoľne i nedobrovoľne do vojny (*Košice, Bystrica, nerovno stojíte*) alebo hynuli v bitkách (*Belegrad, Belegrad, belegradské mosty*).

Vojenská ľúbostná lyrika nadväzovala motívmi a náladami čiastočne na vojenskú rodinnú lyriku. Vyslovovala zármutok zverbovaných šuhajov za dievčatmi alebo naopak (*Nevedel jsem, co jest núza*) a vzdor mládeňcov, ktorí si citové problémy riešili odchodom na vojnu (*Nebudem sa dívkam prosit*). Zvláštnu skupinu tvorili pôvabné baladické piesne a balady (*Hej, hej, mladý pán, Sadila Judtka laluju*).

Vojenská ľúbostná sociálna lyrika obsahovala rozmanité sociálne prvky, motívy a obrazy. Zapisovala sa zväčša v kontaminovanej podobe. Krížili sa v nej vojenské, ľúbostné, sociálne a zbojnícke piesne (*Keby mňa mamička na trávu poslala*). Odchod na vojnu sa motivoval rôzne. Šuhaj sa chcel zbaviť pána (*Komu, milá, komu košelenku šíješ*) alebo mu richtár „falešnú cedulu napísal“ (*Veselé, Feruško, veselé srdco máš*).

Vojenská žartovná pieseň mala veľmi blízko k satire, o čom svedčia piesne s ľúbostným námetom (*Keď sem išol okolo vrát*).

Vojenská sociálna lyrika v najužšom zmysle slova poukazovala na biedu a útrapy vojenského života (*Keď nás verbovali, tak nám slobovali*).

Zbojnícka lyrika. Zbojnícka lyrika bola zväčša baladického charakteru. Zobrazovala tragiku zbojníckeho života, ktorý sa končil na šibenici (*Neboj sa, Janičko, ej, neboj sa ty nič*).

Zbojnícku ľúbostnú lyriku reprezentovali ľudové balady (*Dobrá nocka tej materi*).

Veršová forma a štylistické i jazykové prostriedky ľudovej piesňovej lyriky. Veršová forma ľudovej piesňovej lyriky bola odlišná od veršovej formy umelej a polofudovej poézie. Najjednoduchšiu formu badať v ľudovej lyrike. Zo strof v nej prevládala absolútne dvojveršová strofa a v metrickom pôdoryse absolútne 12-slabičný verš, ale vyskytoval sa i 6-slabičný verš. Rýmovú schému predstavoval predovšetkým združený rým (asonančný a najmä gramatický rým). Zo štylistických a jazykových prostriedkov sa uplatnili epitetá, metafory, komparácie, hyperboly a antitézy, ale početné boli aj apostrofy, epizeuxy, anafory a epanastrofy. Všeobecne prevládajú topické obrazy, ale zvyčajne nestrácajú estetickú pôsobivosť (napr. tehdy prídem k vám, kedyž na vašem stole vykvitne tulipán).

Vývin sociálnej lyriky v ďalšom období (prvá polovica 19. storočia). V ďalšom období (prvá polovica 19. stor.) sa záujem zapisovateľov výrazne presunul z umelej poézie predovšetkým na ľudovú lyriku. Tematický repertoár svetskej sociálnej lyriky sa veľmi rozšíril (najmä v sociálnej ľúbostnej, vojenskej a zbojníckej lyrike). V absolútnej väčšine sa z nej zapisovali ľudové piesne.²

Žartovná, naturalistická žartovná a satirická lyrika. Veľmi frekventovaná bola žartovná lyrika, ktorá mala niekedy naturalistický, satirický alebo parodický charakter.

Žartovná lyrika. V žartovnej lyrike je veľa piesní šibalských (*Hraj, hraj, hraj, muzika, hraj*), prekáravých (*Zaspívalo kohútisko*) a predovšetkým posmešných, ktoré si robia žarty zo záporných ľudských vlastností (*Vodu hrabala, písek vázala*), z vlastnej i cudzej biedy (*Keď som sa ja vydávala, Kúpeu koníka od úradníka*) a z rôznych povolání (*Vandruvali ševci, prišiel na nich mráz*), najmä z kňazského (*Išol kňaz na zore, dievča šaty pere*). Nejedna pieseň má takmer parodický charakter (*Bože moj, Bože moj z vysokého neba*) alebo obsahuje nejakú erotickú alúziu (*Išla Marina do cinterína*). Oblúbená bola i tematika zo zvieracieho sveta (*Sedí vrabec na kostole jako mládenec*).

Naturalistická žartovná lyrika. V naturalistickej žartovnej lyrike ide predovšetkým o naturalistickú a slovnú komiku, ktorá je vybudovaná na groteskných a absurdných predstavách spojených so zadkom (*Košelka ze saku a gate ze síti*) a s exkrementáciou (*Chytel otec sojku*).

Satirická lyrika. Satirická lyrika má i sociálny podtext (*Čudujú sa ľudé, ej, za čo farár pije*).

Vývin žartovnej a naturalistickej žartovnej lyriky v ďalšom období (prvá polovica 19. stor.). V ďalšom období (prvá polovica 19. stor.) nastal rozmach žartovnej a naturalistickej žartovnej lyriky.³

Ľudová ľúbostná lyrika, jej charakter a žánre. Ľudová ľúbostná lyrika bola zo všetkých žánrov najbohatšia. V podstate v nej ide o vážnu, žartovnú a lascívnú erotickú lyriku. Príznačné sú varianty (*Dobrá nocka tej materi*), spájanie ľúbostných motívov s motívmi zbojníckymi (*Povedzte mojej materi*).

a najmä vojenskými (*Nehnevaj sa milá, zhovárať sa se mnú*) a kontaminácie viacerých piesňových textov rozmanitého obsahu (*Keby mňa mamička na trávu poslala*). Niektorí zapisovatelia zámerne združovali do súvislého textu niekoľko piesní rozličného obsahu (pod titulom *Diversae — Rozmanité*).

Z poetických žánrov bola populárna balada, v ktorej sa prelínajú lúboštné a zbojnícke motívy (*Dobrá nocka tej materi*). Vlastnú lúboštnú baladu reprezentovala balada o zvedenej alebo zavraždenej milej (*Bola jedna panna, Čo robí Janko v nitranskej temnici*) a predovšetkým o dorúbanom milom (*Za Bystriču na kopečku*). Niektoré piesne stoja na pomedzí lúboštnej lyriky a balady (*Vyndeme my na vysokú vežu*).

Prevažnú väčšinu lúboštnej lyriky tvoria vážne lyrické piesne monologického alebo dialogického charakteru. Lúboštný žal, sklamanie, rozchod a rozlúčka milencov (najmä oklamaných mileniiek) sa zobrazuje — na rozdiel od umelej lúboštnej poézie — v pomerne optimisticky ladenom tóne a celkom bez tragického pátosu (podobne aj vo väčšine lúboštných balád a baladických piesní). Pesimistický postoj a tragická póza sa nahrádza zmierlivým pohľadom na skutočnosť (*Budeš, moja premilená, budeš plakať*), citovou vyrovnanosťou a disciplinovanosťou (*Chodí šuhaj po dvore*) a najmä plachou melanchóliou (*Janko z Bánovca, švárný mládenec*). Vášnivé hrozby na adresu neverníkov alebo zvolávanie božieho trestu na ich hlavy je zriedkavé (*Bodaj tebe, milý, strely rozstrelali*). Lúboštné súženie vyvoláva niekedy aj myšlienky na smrť, ale skrýva sa v nich viac frajerskosti alebo betárstva ako vážnosti (*Zaklopáľ Handzlíčko na okénko*).

Príčiny rozchodu milencov sú zvyčajné: okrem citového ochladnutia ľudská závišť (*Na trnavskej veže dva holúbky sedá*), chudoba (*Ah, odkedy som ja na me nožky vstala*) a odchod šuhaja na vojnu (*Jaj, beda, prebeda, čo šuhaj poveda*).

Lúboštná lyrika pozná i ľahší erotický námiet stredovekej alby (*Lastovička štebotá*).

Veršová forma a stylistické i jazykové prostriedky ľudovej lúboštnej lyriky. Veršová forma ľudovej lúboštnej lyriky je jednoduchá (dvojveršia a štvorveršia so 6-, 8-, 10- a 12-slabičnými veršami).

Stylistické a jazykové prostriedky sú bohaté a primerane emocionálne, ale vyznačujú sa známym sklonom k topickej obraznosti. Svedčia o tom ustálené epiteta spoluvytvárajúce lúboštné symboly alebo apostrofy (milé srdiečko, sivá holubička), erotické symboly (prišla o svúj venec), metafory (Kadykoľvek krev vykvapla, všade ružička vykvitla) a hyperboly (tečie, tečie potok krve od neho . . . sedem raz nad svým milým zamdlela).

Nie je však núdza ani o relatívne sviežejšie metafory, hyperboly a gradácie. Vyskytujú sa najmä v pozícii veršového, motivického a obrazového paralelizmu (Keď ťa tam zabijú, bude ti do jamy, keď ťa dorúbajú, bude ti na rany).

Žartovná lúboštná lyrika. Žartovná lúboštná lyrika (prevažne mužské monologické piesne) dosahuje žartovný účinok na základe nezáväznej hry komických predstáv a obrazov (*Vodu hrabala, písek vázala*), erotickej alúzie (*Ach, tak jest, tak*) a hlavne paradoxného kontrastu predstavy a reality (niekedy aj skrytej podobnosti predstavy a reality), v ktorom pôsobí humorne zmena predstavy na realitu alebo zámena dvoch realít (*Abys' byla pod tú zemú*). Komický účinok paradoxného kontrastu zvyšuje gradácia (*Povídají lidé na mne*), paralelizmus (*Nepovídej, Betko, materi, materi*), paródia (paródia balady *Jišla Katka pod kameň*), irónia (*Chvilka sa mi krátí, vidím milého*) a grotesknosť (*Keď sem išol okolo vrát*):

„Keď mi dcéru nestete dať,
dajte si ju vymalovať
starým syrom na vráta!
A ty drndo prekláta,
potom sa choď na ňu dívať!“

Lascívna erotická lyrika. ľudová lascívna erotická lyrika má väčší tematický register a je aj vynalievavejšia v pointovaní a v zobrazovaní frivolných ve a situácií ako umelá lascívna erotická poézia. Sústreďuje sa na kratšie poetické útvary, v ktorých lepšie vyniká vtipná pointa. Nepohrda naturalistickým ža tom (*Dívča, doľu ľháj*). Absolútne v nej však prevažuje alegoricky a eufemisticky vyjadrená frivolnosť na základe humorných erotických symbolov a najmä metafor alebo metaforických obrazov. Svedčí o tom označenie a zobrazenie sexuálnych orgánov (červené jablčko pod furtušku, cimbal, husle, člunek, cívka, osnova, kochlatá sléпка), erotickej hry (opáčiť), samodruhosti (bruško dostala kráti sa na brušku furtuška) a predovšetkým sexuálneho aktu (načať, lahnúť si, dávať, hraju v posteli, psuje, morí, potrhala by mi gati, osnova se rozťahuje on tam člunek strčí).

Sexuálne údy sa však pomenúvajú aj jednoduchšími ľudovými zvratmi, neraz eliptickými (tá vec, moja, takú).

Lascívny komický účinok môže vyplývať i z momentu prekvapenia (*Spím spím, spala bych*) a zámeny bežnej reality za erotickú realitu (*Ja jsem šuha z Neredházu*). Zvyšujú ho lascívne humorné paralelizmy (*Načo ti, kováč, dvotovariše na zimu*), hyperboly (*Keď sem išel z Rožňavy*) a groteskné antitez: (*Sem ku mne, ne ku nej*).

Mnohé lascívne erotické piesne sú alegorické (*Keby nám to Pánbáh dal, čo majú tí tkáči*).

Vývin ľúbostnej lyriky v ďalšom období (prvá polovica 19. stor.). V ďalšom období (prvá polovica 19. stor.) sa vo vážnej ľúbostnej lyrike zvýšil počet sociálnych motívov, sentimentálnych balád a sviežich básnických obrazov. Frekventovaná bola i lyrika žartovná ľúbostná a lascívna erotická ľúbostná.

Balada a jej zápisy. V tomto období bola veľmi populárna balada, ktorá charakterizovala vypätá emocionálnosť, ba až sentimentálnosť a záluba v vraždách, v detailoch a v spomaľovaní deja. Zapisovali sa staršie balady (*Vandruvali hrdci*), ale najmä balady, ktoré podľa vzniku motívov alebo látok už patria do druhej polovice 17. stor. a do 18. stor. (*Mila, mila, šerco moja V Pezinečku na rinečku, Čo robí Janko v nitranskej temnici, Dolina, dolina dolina, dolina, Vyndeme my na vysokú vežu, Dobrá nocka tej materi, Hej, hej mladý pán, Sadila Judka laluju, Dobšiná, Dobšiná, Pásoľ Janko dva volky*).

Motívy alebo látky zo 17.—18. stor. Najneskôr v 17. stor. vznikli motívy alebo látka balady o sokolovi letiacom k mŕtvej milej na cintorín (*Vím ja jeden hájiček*).

V druhej polovici 17. stor. sa zaiste zrodili motívy alebo látka balady o vrahovi dievčiny odsúdenom na šibenicu (*Sedzí Janík pri potoce, eja hoj!*).

Do rozhrania 17. až 18. stor. sa kladú motívy alebo látky balady o mŕtvom vojakovi na návšteve u milej (*Keď sa milý na vojnu bral*).

Zo začiatku 18. stor. pochádzajú motívy alebo látka balady o milencovi vraždiacom milú pre majetkovú nerovnosť (*Zabil Janči, zabil, zabil Magdalenku*).

Do druhej polovice 18. stor. patria motívy alebo látka balady o rozdelených milencoch spojených po smrti (*Tam dolu, tam dolu, tam dolu ďaleko*).

Z konca 18. stor. pochádzajú motívy alebo látky balady o milom nevracajúcom sa z vojny (*V kalínovom lese ptačkove špivaju*) a balady o zlodejoch okrádajúcich krčmárku (*Ve Sliezsku v tom skliepku šenkárka bohatá*).

V 18. stor. vznikli motívy alebo látky početných balád s námietmi milencových alebo rodinných tragédií: balady o pútnikovi zhovárajúcom sa s mŕtvou milou (*Keď sem šiel prez trenčanský les*), balady o matke, ktorá otráвила namiesto nevesty vlastného syna (*Pýtalo sa dievča hájka zeleného*), balady o milencovi, ktorý zavraždil milú na ceste (*Mila, mila, serco moje*), balady o dievčine bojujúcej o život raneného mládenca (*Naša chyža vybielená*) a balady o chorej panej, ktorá oklamala muža so študentom (*Ej, v Levoči, v Levoči*).

Balada a jarmočné piesne. Na vývin ľudovej balady v tomto období vplývali jarmočné piesne. Obohacovali ju o novú tematiku, najmä o rozmanitých nešťastných udalostiach (*Stala sa v Tisovci, stala sa novina, Počúvajte, moji ľudia, málo*).

Historické, banícke, remeselnícke, tanečné a duchovné piesne, trávniče a uspávanky. Zriedkavejšie sú v súvekových dokladoch zachytené historické, banícke, remeselnícke, tanečné a duchovné piesne, trávniče a uspávanky.

V historických piesňach sa stvárňoval protiturecký boj (napr. piesne typu *Už Turek ide, už vojna bude*) a stavovské protihabsburské boje (kurucké piesne, resp. piesne o kurucoch, napr. piesne typu *Ide kuruc po palote, pero sa mu blýska*). Banícke piesne zobrazovali ťažký život baníkov, ale aj ich optimizmus (piesne typu *Vstávaj hore, vstávaj, na baňu klopajú*). V remeselníckych piesňach sa vraví o remeslách obyčajne humorne (piesne typu *Vandruvali ševci, prišiel na nich mráz*). Tanečné piesne sú piesne veselé (piesne typu *Hraj, hraj, hraj, muzika, hraj*). Duchovné piesne sa spievali pri rôznych príležitostiach (Vianoce, Nový rok, Tri krále, Gregor, púte). Populárne boli aj staršie biblické a legendové piesne (o Adamovi a Eve, o Zuzane, o Teofilovi, o Jurajovi, o mládenčovi a smrti, o Sibylle). Trávniče a uspávanky podávali v lyrickej skratke citový zážitok žien (trávniče pri hrabaní trávy a uspávanky pri kolísaní dieťaťa).

Zápisy ľudovej piesňovej lyriky v rukopisných spevníkoch a zborníkoch. Niektoré žánre ľudovej piesňovej lyriky sú zaznačené v rukopisných spevníkoch a zborníkoch od konca 17. stor. (napr. vojenské, sociálne, ľúbostné a žartovné piesne a balady). Spočiatku sa zaznamenávali len incipity a melódie (*Kódex Ladislava Vietorisa*, koniec 17. stor., *Kódex Anny Szirmayovej-Keczerovej*, začiatok 18. stor.). Neskôr sa už zapisovali celé texty (*Zborník Jána Lányho*, 1759—1856, *Zborník Jána Buoca*, 1770—1790, *Cantiones piae et mundanae* — Posvätné a svetské piesne, 1786, *Cantionale* — Spevník, koniec 18. stor., *Spevník Johana Lačnej*, 1806, a najmä *Spevník Štefana Szokolczáia*, 1762, spevník Dionýza KUBÍKA *Cantiones Slavonicae* — Slovenské piesne, 1791, *Cantilenae* — *Énekek* — *Pesničky*, druhá polovica 18. stor., zborník Ivana NAGYA *Csipebokor* — Šípka, rozhranie 18. a 19. stor., *Melodiae diversae* — Rozličné nápevy, 1804, *Spevník Jána Tomčányho*, 1810—1812, zborník Jána JAMBICHA ml. *Všetijaké rozličné rozprávky k zabavení*, 1832—1833, spevník Michala Miloslava KRIŽANA *Piesne národné*, 1839, *Anonymný spevníček B. L.*, 1865 a i.).⁵

PRÓZA

Prozaické žánre. V próze sa pestovali čarovné, realistické, dobrodružné, poviedkové, humoristické a satirické rozprávky, anekdoty, historické a zbojnícke povesti.

Čarovné rozprávky. Čarovné rozprávky dotvárali svoju ideovo-umeleckú podobu a špecifické črty vlastne až do polovice 19. stor. Boli to látky o boji hrdinu s drakom (*Popolvár najväčší na svete, Lomdrevo alebo Valibuk, O zakliatej sestre*), sociálne zamerané látky (*Popoluška, Tri perá z draka, O dvanástich mesiačkoch*), splynutie reálneho a zázračného sveta a živej a neživej prírody (*Zakliata hora, Myšacia bundička, Či jesto pravda na svete*), pomoc rozprávkových alebo skutočných postáv, zvierat, čarovných predmetov hrdinovi (*Zlaté podkova, zlaté pero, zlatý vlas, O veternom kráľovi, Fundži, palica, cepy, von z vreca*) a víťazstvo pravdy, dobra a spravodlivosti nad lžou, zlom a krivdou (*Pamodaj šťastia, lavička, Zlatovláska, Sol nad zlato*).

Kompozícia a štýl čarovných rozprávok. Čarovné rozprávky sa vyznačovali rozmanitými kompozičnými a štylistickými osobitosťami (výstavba kompozície na kontraste dobra a zla, trojstupňová kompozičná gradácia: traja bratia, traja draci, tri úlohy a obradný štýl s ustálenými úvodnými a záverečnými formulami, prehovormi, epitetami, komparáciami a metaforami).

Zápisy čarovných rozprávok v 18. stor. Čarovné rozprávky sa v 18. stor. zapisovali zriedkavo, ba aj to iba ich motívy (*O dvanástich bosorčíných dcérach zabitých*) a len ojedinele celé texty (*Jedna bídna a chudobná žena žiadala sobe*).

Realistické, dobrodružné, poviedkové, humoristické a satirické rozprávky, anekdoty, historické povesti. V tomto a nasledujúcom období sa dotvárali aj realistické, dobrodružné, poviedkové, humoristické a satirické rozprávky, anekdoty, historické povesti.

Realistické rozprávky. V realistických rozprávkach ide o zobrazenie skutočnosti, reálneho prostredia a niektorých stránok z každodenného života jednoduchého človeka. Prostý hrdina z ľudu víťazí svojím dôvtipom, vynachádzavosťou a šikovnosťou nad predstaviteľom sveta pánov a boháčov: nad kráľmi, zámožnými sedliakmi, remeselníkmi, kupcami, sudcami a farármi (*O troch grošoch, Klinko a Kompit kráľ, Ženský vtíp*). Čarovné prvky sú podružné (*Hopsa, hor sa — zem otvor sa!, O jednom krajcárovi*) alebo sa vôbec nevyskytujú (*Drevená krava, O švecovi*).

Dobrodružné rozprávky. Dobrodružné rozprávky sa považujú za druh realistických rozprávok. Tvoria akýsi prechod od čarovných rozprávok k rozprávkam poviedkovým. Spracúvajú sa v nich dobrodružné, napínavé príbehy a výnimočné situácie. Jednoduchý hrdina chodí po svete a prekonáva rozmanité prekážky a ťažkosti. Hrdina musí byť odvážny a smelý, napr. vojak, remeselník a nebojácný mládenec (*Vyslúžilý vojak, O jednom krajcárovi, Klinko a Kompit kráľ*).

Poviedkové rozprávky. Poviedkové rozprávky predstavujú v pravom zmysle realistické rozprávky. Sú celkom zakotvené v reálnom živote. Vyostrujú sa v nich sociálne protiklady. Jednoduchý človek svojím dôvtipom a šikovnosťou premáha svojich nepriateľov. Hrdinom je chudobný cestár (*O troch grošoch*), múdra žena (*Ženský vtíp*) alebo sedliak (*Prorok Rak, Drevená krava, Pravda*).

Zápisy realistických, dobrodružných a poviedkových rozprávok v 18. stor. Pomerne hojne sa v 18. storočí zapisovali realistické, dobrodružné a poviedkové

rozprávky. Neboli to len motívy (*O trech pannách, ktoré sedem rokú tam boli v senných kopách*), ale aj celé texty (*Jistý farár a rektor nemali čo jesť*). Realistické, dobrodružné a poviedkové látky sa aj zveršovali (*Zlé svedomí vždy se domníva, že o nem jest řeč*).

Humoristické rozprávky. V humoristických rozprávkach sa stvárajú komické stránky života. Humor vyplýva zo situačnej komiky a najmä z komiky charakterovej, ktorá sa vysmieva z ľudskej hlúposti a bláznovstva. Pravda, komické prvky sa vyskytujú aj v iných rozprávkových žánroch (realistická, zvieracia a legendová rozprávka). Hlavnými postavami sú šibali a najmä hlupáci. V rozprávkach o šibaloch sa usilujú šibali oklamať jeden druhého (*Dvaja šibalci, Kmotor Húkel a Fúkel*), študenti okabátia krémára (*O levočských suplikantoch*) a pod. V rozprávkach o hlupákoch vystupuje hlúpy Jano, ktorý sa nenaučil po latincky (*Hlúpy Jano*), hlúpy Duro, ktorý vyparátí všelijaké pochabé kúsiky (*Duro-Trufo*), hlupák, ktorý sa po smotane otelí (*O chlapovi, čo sa otelil*), hlúpa žena, ktorá vymení kopy peňazí za hrnce (*O hlúpej žene*), pochabí dedinčania (*Múdry Matko a blázni*). Humoristické rozprávky o pochabých dedinčanoch patria medzi tzv. kocúrkovské rozprávky. Sú lokalizované nielen do Kocúrkova, ale aj do iných dedín (Ratková). Sem patria napokon aj rozprávky o vtipných luhároch (*Kubove príhody*).

Satirické rozprávky. V satirických rozprávkach sa posmešne zveličujú negatívne životné javy a dochádza už ku kritickému hodnoteniu nedostatkov. Vyhrocuje sa v nich sociálny kontrast. Chudobný človek víťazí nad pánmi svojím dôvtipom a šikovnosťou. Panskú vrstvu veľmi často reprezentujú farári (*Kňaz na polovke s organistom*) a chudobnú vrstvu prefikani, bystrí a obratní Cigáni (*Cigánov sen*). Na farároch sa vysmieva najmä ich lakomosť (*Testament*) a záletnosť (*Pašie*).

Anekdoty. Anekdoty sú krátke humoristické útvary s vtipnou žartovnou pointou, ktorá vyvoláva smiech. Často využívajú formu hádanky, slovnej hry a pod. Majú sklon k cyklizácii (napr. anekdoty o farároch, o Cigánoch).

Zápisy humoristických a satirických rozprávok a anekdot. Najčastejšie sa v 18. stor. zapisovali humoristické a satirické rozprávky a anekdoty: motívy a predovšetkým celé texty.✠

Humoristické a satirické rozprávky. V humoristických a satirických rozprávkach sa rozpráva o všelijakých výčinoch šibalov (*Prišli jednou dva žáci do jedného domu, V jakési dedine šli na ryby pater s rektorem, Osel v žáka premenený*), vtipných luhárov (*Dluh lháním zaplatený, Kolikú zver jednu strilkú pobíl*) a hlupákov (*Sprostý muž, Lenivá žena, Lidé sa z tekvic rodá*). K látkam o hlupákoch patria aj kocúrkovské látky (*Jisté dediny richtárovi byl rozkázal vicešpán, aby mu rakúv poslal, Na jisté dedine lidé chteli kostel vystaviti, Svella v mechu nanosit*). Niektoré látky sú zveršované, najmä šibalské (*Ostrovtipné kúsiky vychytrného kmína, Fortil čudný vyživeňá, Sedlák sprostý nad mudrcův*).

Anekdoty. Niektoré humoristické a satirické rozprávky prechádzajú do anekdot. Charakter anekdot majú najmä cyklické látky o farároch a Cigánoch.

Anekdoty kladú dôraz na prefikanosť a prešibanosť, napr. anekdota o furmanovi sľubujúcom v kalamite sviečku do kostola (*Jistý furman, nemohúce z bariny vytáhnut*), o študentovi písúcom po predaji kníh otcovi, že sa živí z kníh (*Jeden študent, který peníze potreboval*). Vysmievajú sa z hlúposti a pochabosti (*Z nechyteného zajaca chce zbohatnutí*). Parodujú sa v nich biblické texty (*Sv. Písmo sebe vykládajú*). Anekdoty o farároch satirizujú vlastnosti

duchovných (anekdota o farárovi kartárovi *Knez jeden hral na karty*), svätuškárstvo veriacich (o starej babe obťažujúcej svojimi hriechmi kňaza *Jedná stará baba ustavične nabehávala ku knezi*). Robia si žarty aj z obradov, napr. z krstu (*Pri jednom obecném examene*) a zo spovede (*Jedna devečka vyznala pri spovedi*). Anekdoty o Cigánoch sa vysmieľajú z cigánskej naivnosti (*Cigán jeden spal pod sakem*), ale predovšetkým vyzdvihujú ich dôvtip a šikovnosť (*Jedného Cigána učil pater žehnání, Nechce na drevo léztí, Ukradnúl Cigán slaninu*). Lascívne erotické anekdoty si robia posmech z nedorozumenia pri sexuálnom akte (*Byl přišel jeden chlapec do cizej zahrady na jabluká*) a najmä zo ženskej nevernosti (*Jeden muž lehnul k stene do postele*).

Historické a zbojnícke povesti. Historické povesti sa usilujú o historické zobrazenie deja, udalostí, postáv a o vzbudenie dojmu pravdivosti. Delia sa na miestne a historické povesti.

Historické povesti tvoria jadro ľudových povestí. Možno v nich sledovať historické navrstvenie materiálu od najstarších čias až do novších čias. Povesti novších čias sa začínajú od 15. stor.: o Matejovi Korvínovi (*Král Matej na dereši*), o protitureckom boji (o Vavrovi Brezulfovi), o husitoch a náboženských bojoch (o Vande, dočre husitu Uderského) a o zbojníkoch (o Jurajovi Jánošíkovi a o Michalovi Vdovčíkovi).

Historické povesti sa v 18. stor. zapisovali veľmi zriedkavo (napr. látka o Svätoplukovi a troch prítoch adaptovaná na obyčajnú rodinu — *Bratrská svornost*).

Démonologické, zvieracie a legendové rozprávky. Z ostatných prozaických žánrov, ktoré boli v tomto období živé, hodno ešte spomenúť démonologické, zvieracie a legendové rozprávky.

Démonologické rozprávky. Démonologické (poverové) rozprávky sa opierali o prastaré poverové predstavy a látky, ale ustavične živé i v tomto období. Boli to rozprávky o nadprirodzených bytostiach: o vílach (*Nebohý Kačenák a víly*), o vodných mužoch (*Vodníkova žena v Hrone*), o domácich duchoch (*Zmók*) a i. Patrili sem i rozprávky o ľuďoch nadprirodzenej sily a moci: o strigách (*Bosorka čaruje maslo*), ale aj o čertoch (*Stará dievka a čert*) a o mŕtvych (*Mŕtvy frajer*).

Zvieracie rozprávky. Prastaré predstavy a látky charakterizujú aj ustavične populárne zvieracie rozprávky, v ktorých zvieratá konajú, myslia a hovoria ako ľudia. Vystupujú v nich samostatne (*Koza odratá a jež*) alebo s ľuďmi (*O vlku, čo si dal šit boty*). Postavami môžu byť aj oživené predmety (*Mechúrik-Koščúrik s kamarátmi*). Dej sa sústreďuje obyčajne okolo jednej postavy: okolo medveďa (*Medveď a komár*), psa (*Starý Božík a vlk*).

V 18. stor. sa zvieracie rozprávky zapisovali len ojedinele (*Milostivý rybárík kukušku ešte v zimě živil*). Platí to napokon aj o zvieracích bajkách (veršovaná bajka *Nevdačnost — obecný hrěch ve svete*).

Legendové rozprávky. Legendové rozprávky zobrazujú osudy biblických postáv, Krista, Petra a iných svätcov. Jadro legendových rozprávok tvoria rozprávky o putovaní Krista s Petrom po zemi, ktoré vznikali na základe apokryfov a stredovekej náboženskej literatúry. Majú svetský, ľudový, ba až humoristický charakter. Posmieľajú sa najmä Petrovým charakterovým vlastnostiam, ako je nespravodlivosť (*Petrova čapica*), lenivosť (*I malých si váž vecí*), závistlivosť (*Petrova čapica*) a pochabosť (*Peter ako ranostaj*).

Zvláštnu skupinu tvoria legendové rozprávky o hriešnikoch a pokání (o Matajovi) a o putovaní na druhý svet (*Starý otec a dvanást oviec*).

Príslovia, porekadlá, povrávky, pranostiky a hádanky. Na pomedzí poézie a prózy stoja příslovia, porekadlá, povrávky, pranostiky a hádanky. Majú prastarý pôvod, ale v tomto období sa už ideovo-umelecky dotvorili (napr. v sociálnej tematike a poetickej forme).

Príslovia. Príslovia možno tematicky začleniť do štyroch základných skupín. V prvej skupine sa nachádzajú příslovia o práci a jej význame pre človeka a spoločnosť a o vzťahu človeka k práci (*Práca má horký koreň, ale sladké ovocie*). Do druhej skupiny zahŕňame příslovia o človeku a spoločnosti, o sociálnych vzťahoch, o pravde, práve, spravodlivosti a súde (*Pravda je taká, akú ju páni spravia*). Tretia skupina obsahuje příslovia o rodinnom živote a o vzťahu medzi členmi rodiny, medzi mladými a starými, medzi mužským a ženským pohľadom (*Aký chodí starý rak, i mladý sa učí tak*). Štvrtá skupina reprezentuje příslovia o človeku, o jeho fyzickej, mravnej a duchovnej stránke, o čistote, obliekaní, jedle, pití, strave, chorobách, starnutí, smrti, vzdelaní, rozume, hlúposti, odvahe, opatrnosti, pýche, skromnosti, veselosti, smútku a rôznych cnostiach (*Smrť chodí po ľuďoch a nie po horách*).

Porekadlá a povrávky. Porekadlá a povrávky majú gnómickejšiu podobu a formu ustálených slovných obrátov (*Ani križom slamy nepreloží*).

Pranostiky. Jednoduchou gnómickejšou formou sú vyjadrené i pranostiky (*Biele Vianoce, zelená Veľká noc*).

Hádanky. Hádanky, ktoré sa vyvinuli z inotajnej a alegorickej reči, sa týkajú veľmi širokého okruhu predmetov a javov, ako je príroda, rastlinstvo, zvieratá, prírodné javy, práca a život ľudu (*Hora hučí, baran tlačí a kôň ťahá — Husle*).

Najstaršie hádanky máme zapísané v rukopise z druhej polovice 17. stor. alebo zo začiatku 18. stor. (anonymný zapisovateľ z Oravy) a z r. 1720 (podľa vydania jarmočnej poézie a asi z českých zbierok). Hádanky publikoval i Jozef Ignác BAJZA v knihe *Veselé účinky a rečeni* (Trnava 1795). Ide zväčša o umelé a len sčasti folklórne hádanky. Všeobecne prevažujú hádanky založené na princípe priamej otázky a odpovede, ktorá sa často pohybuje na hraniciach příslovia a anekdoty. Zartovné hádanky z 18. stor. majú blízko k anekdotám (*Kde jest najdražšia voda? V krémách*).

Zápisy folklórnych prozaických žánrov v rukopisných a tlačených zborníkoch z 18.—20. stor. Motívy, látky a texty folklórnych prozaických žánrov sú zapísané v rukopisných a tlačených zborníkoch 18.—20. stor. Zápisy bývajú sporadické (najmä v 18. stor. a v prvých desaťročiach 19. stor.) alebo systematické (najmä od štyridsiatych rokov 19. stor.). Sporadické zápisy sa orientujú prevažne na motívy, látky a texty humoristického a anekdotického charakteru. Systematické zápisy zachycujú všetky existujúce motivické, látkové a textové okruhy.

Sporadické zápisy sú napr. v rukopisných zborníkoch *Kúsky klerikú pro zábavku laikú* (druhá polovica 18. stor.?), *Lajster všelijakých kratochvilných historii v sebe obsahující* (koniec 18. stor.?), *Ostrovitipné nápady a veliké cigánství i hádky* (koniec 18. stor.?) a v tlačenom zborníku Jozefa Ignáca BAJZU *Veselé účinky a rečeni, které k stráveňú trůchlivých hodín zebrał a vydal Jos. Ign. Bajza, Jarár dolnodubovský* (Trnava 1795).⁵

Systematické zápisy sú v rukopisných zborníkoch *Zborník slovenskej ľudovej prózy* (prvá polovica 19. stor.), *Prostonárodný zábavník Jána Francisciho I—II* (1842—1843), *Codex revúcky A, B, C* (1843, 1840, 1844) a i. a v tlačených zborníkoch (resp. v knihách) Alojz MEDŇANSKÝ: *Erzählungen, Sagen und Legenden aus Ungarns Vorzeit* (Rozprávky, povesti a legendy z dávneho Uhorska, Pešť 1829), Janko RIMAVSKÝ: *Slovenskie*

povesti (Levoča 1845), Pavol DOBŠINSKÝ: *Prostonárodné slovenské povesti* (Martin 1880—1883), Samo CZAMBEL: *Slovenská reč a jej miesto v rovine slovenských jazykov* (Martin 1906) a i.⁷

Ludová próza a európske stredoveké, renesančné a barokové žánre i orientálne žánre. Ludová próza (ludová legenda, bájka, anekdota, poviedka a najmä rozprávka) si svojiským spôsobom adaptovala motívy, látky a texty populárnych európskych stredovekých, renesančných a barokových žánrov (exempli, legiend, bájok, poviedok, anekdot a facécii), ba aj orientálnych žánrov (najmä šibalskej anekdoty, facécie alebo poviedky a dobrodružnej poviedky), ktoré sa v európskych literatúrach udomáchovali prekladmi (arabský zborník fantastických, dobrodružných a šibalských poviedok a rozprávok *Tisíc a jedna noc*, 13.—14. stor. a jeho preklady od 18. stor., turecký zborník šibalských anekdot, facécii a poviedok o hodžovi Nasreddínovi, 16. stor. a jeho preklady od 17. stor.).

Stredoveké motívy, látky a texty. Stredoveké motívy, látky a texty neprenikali do ľudovej prózy priamo z písaných alebo tlačených literárnych predlôh, ale rozmanitými nepriamymi cestami, ktoré boli späté najmä s ústnou tradíciou.

Na ľudovú prózu (najmä na rozprávky) významne zapôsobili latinské exemplá. Nejedna ľudová rozprávka (ale aj ľudová pieseň, balada) sa zrodila z latinských exempli, ktoré kňazi preložili do domáceho literárneho alebo hovorového jazyka a interpretovali v kázňach svojim poslucháčom.

Motívy alebo látky exempli sa najčastejšie kontaminovali s rozmanitými rozprávkovými motívmi alebo látkami. Zo známejších motívov alebo látok exempli možno nájsť v rozprávkach napr. motívy alebo látku exempla o zmarení kráľových úkladov o život „chránenca osudu“ (*Gesta Romanorum* — rozprávka *Plavčík a Vratko, čo osúšajú slzy sveta*), o znovuzískaní troch ukradnutých zázračných darov pomocou čarovného ovocia i vody (*Gesta Romanorum* — rozprávka *Janko a Macko*), o splátke, pôzičke, strate a útrate dvoch denárov kováča Foka (*Gesta Romanorum* — rozprávka *O troch grošoch*).

V ľudových rozprávkach možno nájsť aj motívy alebo látky spoločné so žánrami, ktoré čiastočne alebo už celkom prekračujú rámec exempli (latinská satirická báseň o prešibanom bedárovi Unibos, 10.—11. stor. — rozprávka *Pravda*, poviedka o vracajúcich sa mýtvyh zo zborníka *Historia septem sapientium Romae*, Pontianus — rozprávka *O troch mýtvyh kňazoch*, facécia o manželstve čerta so zlou ženou — rozprávka *Stará dievka a čert*).

Na ľudovú rozprávku zapôsobil aj stredoveká náboženská, rytierska, antická, šibalská a dobrodružná poviedka. Svedčia o tom mnohé motívy alebo látky stredovekých poviedok v ľudových rozprávkach, napr. motívy alebo látky náboženskej poviedky o Jozefovi v Egypte (*Izmael*), rytierskych poviedok o Amisovi a Amilovi (*Mahuliena Zlatá panňa*), o Genovéve (*Tri ježibaby*), o Bruncvíkovi (*Andriš Rak*) a o Modrofúzovi (*Za zlatým jablíčkom*), antických poviedok o Polyfémovi (*Dvaja drôtári*) a o Amorovi a Psyche (*Zakliata princezná a skapaný rybársky syn*), šibalských poviedok o Frantovi (*Prorok Rak*) a dobrodružnej poviedky o Fortunatovi (*Zázračný list*).

Motívy, látky a texty európskych renesančných a barokových žánrov i orientálnych žánrov. Motívy, látky a texty európskych renesančných a barokových žánrov i orientálnych žánrov prenikali do ľudovej prózy podobnými cestami ako motívy, látky a texty európskych stredovekých žánrov.

Dôležitý prameň na poznanie renesančných a barokových motívov, látok a textov, ktoré boli spoločným majetkom európskej písanej literatúry i ústnej slovesnosti (meštianskeho a ľudového folklóru), predstavuje zbierka poviedok a rozprávok *Pentameron* (1634—1637, 1644, 1645, 1674, 1754). Napísal ju taliansky autor Giambattista Basile

(1557—1632). V zbierke sa nachádzajú motívy, látky alebo texty, ktoré sa v bližšej alebo vzdialenejšej podobe ohlášajú v slovenskej ľudovej rozprávke (napr. o troch vílach zroztelených z rozrezaných citrusov — *Tri citróny, Zlatá dievka z vajca*).

Z európskych renesančných a barokových žánrov i orientálnych žánrov zapôsobila na ľudovú rozprávku najmä šibalská anekdota, facécia alebo poviedka a dobrodružná poviedka. Svedčia o tom mnohé motívy alebo látky, napr. motívy alebo látky šibalských anekdot, facécií alebo poviedok o Tillovi Eulenspieglovi (*Ukradnutý úl*), o Münchhausenovi (*Divostvorný lovec*) a o hodžovi Nasreddínovi (*Đuro-Trulo*) a dobrodružných poviedok zo zborníka Tisíc a jedna noc — o Ali Babovi a štyridsiatich zbojníkoch (*Hop sa, hor sa — zem, otvor sa*).

Okruh európskych i domácich šibalských motívov a látok. V ľudovej rozprávke sa uplatňuje oveľa širší okruh európskych i domácich šibalských motívov a látok (*O dvoch šibaloch, Drevená krava, Či sa hneváte?*) a dobrodružných motívov a látok (*Piatko a Pustaj, Nebojsa, O krvilačnej panej*).

Európske i domáce šibalské motívy a látky sa napokon spracúvajú v bajkách (*Medveď a liška*), v legendách o sv. Petrovi (*Peter lakomec*), v anekdotách a rozprávkach o kráľovi Matejovi (*Psí jarmok v Budíne*), v anekdotách a rozprávkach o hlúpych Kocúrkovanoch (*Múdry Matko a blázni*), v rozprávkach o luhároch (*Kubove príhody*), v rozprávkach o šikovných zlodejoch (*Klinko a Kompit král*) a v anekdotách o vtipných Cigánoch (*Cigán fiškálom*).

Ľudové rozprávky a ľudové knižky. V novších časoch (najmä v druhej polovici 19. stor. a na začiatku 20. stor.) sa niektoré motívy alebo látky európskych stredovekých, renesančných a barokových žánrov dostávali do ľudových rozprávok z ľudových knižiek, napr. motívy alebo látky poviedky o prefíkanej nevernej mladej žene, okabátenom starom mužovi a studni (*Sedem múdrych majstrov*, Budapešť 1892, 1901, 1912 — rozprávka *Ľstivá žena*), o kúskoch figliara Tilla Eulenspiegla (*Krátké historie o chytrém Eytlenšpiglovi, všem milovníkům k čtení, ale ne k nasledování, nýbrž k napravení takových skutků na světlo vydané*, Skalica 1873 — rozprávka *Ukradnutý úl*) a o výčimoch krvilačnej grófkvy Alžbety Báthoryovej (*Alžbeta Báthory aneb Železná panna na hradě čachtickém*, Skalica 1885 — rozprávka *O krvilačnej panej*).⁸

DRÁMA

Ľudovú drámu predstavujú folklórne prejavy vyjadrené dramatickou formou, ale aj s určitými divadelnými znakmi (napr. detské hry). Mnohé mali pôvod už v predkresťanskom období (napr. v svadobnom obrade a v rôznych výročných zvykoch a obradoch).

Svadobný obrad. Svadobný obrad si zachoval najviac divadelných prvkov (monológy, dialógy, vážne i žartovné výstupy, piesne a tance). Mal svoju tradičnú dramatickú štruktúru, nad ktorou bedlil starosvat s prvým družbom (pytačky, vyprosovanie mladomanželov od rodičov, dobývanie ženíchovej družiny do nevestinho domu, ženíchovo vyberanie pravej nevesty spomedzi maskovaných žien, vyjednávanie o povolenie vstupu do domu mladého zaťa medzi jeho starosvatom a nevestiným oddávačom, predávanie nevestinho panenského venca, čepčenie nevesty a pod.).

Výročné zvyky a obrady. Medzi výročné zvyky a obrady patrí chodenie s oceľou na sv. Ľuciu, chodenie s kurinou babou na Silvestra, sprievody a hry

maskár na konci fašiangov, vynášanie zimy (smrti) a prinášanie leta na Smrtnú a Kvetnú nedeľu, hry (preteky) na kráľa a kráľovnú na svätodušné sviatky a jánske ohne (Vajano) v predvečer sviatku Jána Krstiteľa (24. júla).

Fašiangové hry. Fašiangové hry boli veľmi veselé a samopašné. Účastníci sa maskovali za zvieratá (turoň, koza, baran, medveď a i.) alebo za príslušníkov rôznych stavov a zamestnaní (pán, Cigán, žobrák, tulák, žid, pastier, handrár, muzikant, smrť a i.).

Výročné zvyky a obrady v kresťanskom období. V kresťanskom období sa vytvorili ďalšie výročné zvyky a obrady (napr. adventné divadelné tradície na sv. Mikuláša, na sv. Luciu a na sv. Barboru). Významné boli vianočné koledné hry (napr. chodenie s hadom, s kolískou, s hviezdou a s betlehemom). Pri chodení s hadom sa spievala pieseň *Milý Pánboh šíou do raja, stvoril Evu aj Adama*. Pri chodení s kolískou (jasličkami) sa spievala koleda s vtipnými želaniami pre gazdu, gazdinu a ich deti. S hviezdou sa chodilo pred Troma kráľmi a po nich. Spievali sa pri nej piesne a želalo sa domácim zdravie a šťastie v novom roku (*My tria králi prišli sme k vám, zdravie, šťastie vinšovať vám*).

Betlehemska pastierska hra o Kristovom narodení. Najrozšírenejšia bola betlehemska (jasličková) pastierska hra o Kristovom narodení, v ktorej vystupujú anjel, bača, Fedor, Stacho, Kubo a Starý. Zobrazuje výsek zo života pastierov a roľníkov (život na salaši) a ich sociálne názory (túžba po spravodlivosti). Ludovosť sa prejavuje aj žartovnými vsuvkami (paródie cirkevných obradov, jazykové naturalizmy, barbarizmy, makarónske verše, najmä v reči Kuba a Starého).⁹

Hra o sv. Dorote. K vianočným hrám sa priraduje aj hra o sv. Dorote, ktorá je už skutočným dramatickým útvarom. Vystupuje v nej kráľ, sv. Dorota, Teofil, anjel, kat a čert. Stredoveká kresťanská legenda o mučeníckej smrti sv. Doroty sa premenila na ľudovú hru, v ktorej je vedúcou myšlienka o moci a spravodlivosti (konflikt medzi násilníckym kráľom a prenasledovanou Dorotou, ktorá sa nechce vzdať svojho presvedčenia).¹⁰

Detský folklór. V tomto období sa výraznejšie formoval detský folklór (vyčítanky, rečňovanky, prekáračky, piesne, zábavné hry). Súveki zapisovatelia si ho však nevšimli.

Vyčítanky. Vyčítanky sa používali pri rozmanitých detských hrách. Určovala sa nimi hlavná postava najčastejšie vylučovaním účastníkov hry (napr. vyčítanky typu *Ide baran mostom*).

Rečňovanky. Rečňovanky mali širšiu funkciu a mohli sa realizovať aj mimo hry (napr. rečňovanky typu *Slímák, slímák, vytrč rožky*).

Prekáračky. Prekáračky boli krátke vtipné útvary určené na prekárание (napr. prekáračky typu *Kostolanci drnci zjedli koňa v hrnci*).

Detské piesne. Detské piesne reprezentovali kratšie žartovné piesňové žánre (napr. piesne typu *Daj, Bože, slnca do nového hrnca*).

Zábavné hry. Najrozvinutejšie boli zábavné hry. Mali určitú dramatickú textovú štruktúru, ktorú vyplňali veršované piesňové a recitatívne prejavy. Reprezentujú ich napr. hry typu na kráľovnú (*Hoja, Dunda, hoja*), na káčera (*Ide káčer po sáši*), na sliepku (*Studňa, studňa, daj mi vody*), na sluhu (*Slúžil som, slúžil jedno leto*).

Ohlasy ľudovej poézie a rozprávky. V umeleckej poézii 18. stor. nachádzame ohlasy ľudovej poézie (*Alžbeta Batorová v Čachtíciach, Červený rytír a Zburova dcera*) a rozprávky (*Pieseň o Červeném Kameni a Červeném Vílži*).¹¹

Vo veršovanej skladbe *Alžbeta Batorová v Čachčicech* (Brodil sa koň sivý podla panské nivy) narieka „černojojký Janko“, lebo mu Bátorýčka zmárnila milú. Oznamuje, že pôjde do tureckej vojny, kde nájde smrť.

Veršovaná skladba *Červený rytír a Zburova dcera* (Plakali breziny pri rece Morave) je ohlasom baladickéj témy o mládencovi, ktorého dorúbajú pre milú. V skladbe sa rúbajú rytieri pre Zburovu dcéru.

V dlhšej veršovanej skladbe jarmočného charakteru *Piseň o Červeném Kameni a Červeném Vítězi* (Poslúchajte, lidé, co budu spívati) je zbásnená rozprávková téma o zlej macoche. Červený Vítěz z Červeného Kameňa odíde do tureckej vojny. Žena mu medzitým porodí dvoch synov. Napíše o tejto radostnej udalosti list a pošle ho mužovi po poslíčkovi. Poslíček sa zastaví v hospode u macochy Červeného Vítěza. Macocha vymení listy. Červený Vítěz sa dozvie z jej podvrhnutého listu, že žena porodila dve štence. Aj keď ho to zarmúti, napíše, aby ich dobre doma chovali. Poslíček sa na spiatočnej ceste zastaví zasa u macochy, ktorá znovu vymení listy a napíše, aby žene odrezali prsia, dali ich do úst synom, synov pustili v božke dolu Dunajom a ženu vystrelili z dela. Domáci splnia len časť rozkazu a ženu schovávajú do pivnice. Keď sa Červený Vítěz vráti z vojny, všetko sa vysvetlí. Macocha je potrestaná. Synov vylovia z Dunaja rybári.

Vplyv písanej literatúry na ústnu ľudovú slovesnosť v barokovom období. Zdá sa, že vplyv písanej literatúry na ústnu ľudovú slovesnosť v barokovom období bol oveľa menší. Na ľudovú slovesnosť zapôsobila alamódová lúbostná lyrika, erotická lascívna, žartovná, naturalistická žartovná a náboženská poézia a jarmočná veršovaná epika (najmä na baladu). Ľudová próza bola prístupná vplyvom exempliel, anekdot, facécií, žartovných historiek, bájok, povestí, legiend, zbojníckych, dobrodružných i novelistických poviedok (neraz prostredníctvom ľudových knižiek) a prísloví i porekadiel. V ľudovej dráme sa adaptovala legenda (hra o sv. Dorote).

LITERATÚRA

- AARNE, Antti — THOMPSON, Stith: The Types of the Folk-Tale. Helsinki 1928—1961.
BAJZA, Jozef Ignác: Veselé príbehy a výroky. (Vydal Jozef Minárik.) Bratislava 1978.
BALÁZS, J.: Eine slowakische Volksballade im literarischen Nachlass von Kazinczy. Studia Slavica Academia Scientiarum Hungaricae, 5, 1959.
BARTOŠ, František: Národní písně moravské vnově nasbírané. Brno 1889, Praha 1901.
BARTÓK, Béla: Slovenské ľudové piesne. Bratislava 1959.
BASILE, Giambattista: Pentameron aneb Pohádka pohádek. Praha 1961.
BODNÁR, Július: Myjava. Myjava 1911.
BLAHO, Janko: Záhorácké pjesničky I—V. Bratislava 1954—1975.
BOGATYRIOV, Piotr: Ludové divadlo české a slovenské. Bratislava 1940.
BOGATYRIOV, Piotr: Slovackije epičeskije rasskazy i liroepičeskije pesni. Moskva 1963.
BOROVHÁJSKY (A. P. Záthurecký): Slovenské hádky. Martin 1894.
BRTÁŇ, Rudo: Danielovo Sinapiovo-Horčičkovo Neo-forum Latino-Slavonicum. Liptovský Mikuláš 1940.
BRTÁŇ, Rudo: Adalék a szlovák és magyar népies múdál történetéhez. Irodalomtörténeti Közlemények, 65, 1961.
BRTÁŇ, Rudo — GAŠPARÍKOVÁ, Viera: Perečko belavé, červený dolomán, Praha 1955.
BRTÁŇ, Rudo: Korene slovenského barokového ľudového verša. Služba 1946.
BRTÁŇ, Rudo: Kollárov hlavný prameň zemplínskych a šarišských ľudových piesní. Nové obzory, 7, 1965.

- BRŤÁŇ, Rudo: Na okraj „Kompozície ľudovej piesne“. Slovenské pohľady, 86, 1970.
- BRŤÁŇ, Rudo: Strofika v staršej slovenskej poézii. Strofa a rytmus. Litteraria, 14, 1972.
- BRŤÁŇ, Rudo: Barokové a romantické impulzy slovanských ľudových piesní. Slovensko-slovanské literárne vzťahy a kontakty. Bratislava 1979.
- BURLAS, Ladislav: Vietorisov kódex. Hudba na Slovensku v XVIII. storočí. Bratislava 1954.
- BURLASOVÁ, Soňa: Ľudové balady na Horehroní. Bratislava 1969.
- BURLASOVÁ, Soňa: V širom poli rokyta I—II. Balady a iné epické piesne. Bratislava 1982—1984.
- ČZAMBEL, Samo: Slovenská reč a jej miesto v rodine slovanských jazykov. Martin 1906.
- ČZAMBEL, Samo: Slovenské ľudové rozprávky. Vydala Marianna Mináriková. Doslov napísal Jozef Minárik. Bratislava 1959.
- ČERVENKA, Matěj — BLAHOŠLAV, Jan: Česká přísloví. Praha 1970.
- DEMO, Ondrej — HRABALOVÁ, Olga: Žatevné a dožinkové piesne. Bratislava 1971.
- DZUBÁKOVÁ, Mária: Zo zlomkov kalendárneho obradového folklóru v Púchovskej doline. Slovenský národopis, 7, 1959.
- DZUBÁKOVÁ, Mária: Codex revúcky ABC. Slovenský národopis, 21, 1973.
- DZUBÁKOVÁ, Mária: Niekoľko myšlienok o Codexe revúckom B. Slovenský národopis, 23, 1975.
- DZUBÁKOVÁ, Mária: Ku genéze slovenskej folkloristiky. Bratislava 1976.
- DOBŠINSKÝ, Pavol: Úvahy o slovenských povestiach. Martin 1871.
- DOBŠINSKÝ, Pavol: Prostonárodné obyčaje, povery a hry slovenské. Martin 1880.
- DOBŠINSKÝ, Pavol: Prostonárodné slovenské povesti. Martin 1880—1883. (Prostonárodné slovenské povesti I—III. Bratislava 1973).
- DVOŘÁK, Karel: Nejstarší české pohádky. Praha 1976.
- EISNER, Paul: Slowakische Volkslieder. Bratislava 1920.
- ELIÁŠ, Michal: Kratochvíľne historky. Martin 1978.
- ELSCHEK, Oskár: Piesne a hudba. Slovensko III. Ľud II. Bratislava 1975.
- FABÓ-FRÄNKEL, Bertalan: Az Eszterházy tabulaturás könyv kora. Magyar Könyvszemle, 19, 1911.
- FÄNDLY, Juraj: Rozprávky rozmarné i poučné. Bratislava 1973.
- GÄLKO, Ladislav: Najstaršia notovaná zbierka slovenských ľudových piesní. Slovenská hudba, 1, 1957.
- GÄLKO, Ladislav: Ľudové piesne z Liptova a Oravy. Martin 1958.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Zbojník Michal Vdovec v histórii a folklóre gemerského ľudu. Bratislava 1964.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Ján Kollár a rozprávky. Biografické štúdie, 6, 1976.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Príspevok k štúdiu spoločenského dosahu ľudovej rozprávky. Slovenský národopis, 11, 1963.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Zbojník Mišo Vdovčik. Bratislava 1966.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Slovenské ľudové humoristické rozprávania a ich medzinárodné vzťahy. Slovenský národopis, 19, 1971.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Počiatky záujmu o ľudové humoristické podania na Slovensku. Slovenský národopis, 28, 1980.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Ostrovtipné príbehy i veľiké cigánstva a žarty. Bratislava 1982.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Povesti o zbojníkoch zo slovenských a poľských Tatier. Bratislava 1979.
- GAŠPARÍKOVÄ, Viera: Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas I—II. Bratislava 1984—1985.
- GERYK, Ján: Slovenské ľudové piesne. Púchovská dolina. Bratislava 1924.
- GOBII Junior, Johannes: Scala celi, 13.—14. stor. Ulm 1480.
- GREGOR, Ferenc: Unbekannte slowakische Gedichte und Volksliedsvarianten. Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, 6, 1960.
- GUSEV, Viktor: Estetika folklóru. Praha 1978.
- HANIGOVSKÝ, Štefan: Slovenské přísloví. Košice 1937.
- HOLUBICA, 1846—1847. Faksimile Martin 1977.
- HOLUBY, Jozef Ľudovít: Čarodejné zariekanie a kľatby ľudu slovenského. Slovenské pohľady, 4, 1884.
- HOLUBY, Jozef Ľudovít: Národné piesne slovenské. Český lid, 7, 1898; 9, 1900.
- HOLUBY, Jozef Ľudovít: Národopisné práce. Bratislava 1958.

- HORÁK, Jiří: Zo štúdií o ľudových piesňach slovenských. Zborník Matice slovenskej, 1, 1922—1923.
- HORÁK, Jiří: Výber slovenskej poézie ľudovej I—II. Martin 1928.
- HORÁK, Jiří: České legendy. Praha 1950.
- HORÁK, Jiří: Parodie v českých a slovenských ľudových písniach. Československá etnografie, 2, 1954.
- HORÁK, Jiří: Slovenské ľudové balady. Bratislava 1958.
- HORÁK, Jiří — Plicka, Karol: Zbojnícke piesne slovenského ľudu. Bratislava 1965.
- HORÁLEK, Karel: Staré veršované legendy a ľudové tradície. Praha 1948.
- HORÁLEK, Karel: K otázce nepravých folklorních textů v Kollárových Národních spievankách. Slovenský národopis, 7, 1959.
- HORÁLEK, Karel: Studie o slovanské lidové poezii. Praha 1962.
- HORÁLEK, Karel: Studie ze srovnávací folkloristiky. Praha 1966.
- HORÁLEK, Karel: Folklor a světová literatura. Praha 1979.
- HORÁLEK, Karel — HORÁLKOVÁ, Zdeňka: K dějinám našich lidových balad. Slezský sborník, 54, 1956.
- HORÁLKOVÁ, Zdeňka: Archaické útvary strofické v českých a slovenských lidových písniach. Slovenský národopis, 11, 1963.
- HORÁLKOVÁ, Zdeňka: Nové objevy lidových písní z 18. století? Slovenský národopis, 11, 1963.
- HOSTINSKÝ, Otakar: 36 nářvů světských písní českého ľudu z 16. století. Praha 1892, 1956.
- HOSTINSKÝ, Otakar: Česká světská píseň lidová. Praha 1906.
- HOUDEK, Ivan: Jánošik v svetle súdnych spisov a podľa ľudového podania. Slovenské pohľady, 45, 1929.
- HREBLAY, Anton: Brezno a jeho okolie. Martin 1928.
- HUDEK, Konštantín: Slovenská ľudová pieseň. Bratislava 1949.
- HUSKA, Miroslav A.: Dva varianty betlehenských hier z Liptova. Slovenský národopis, 5, 1957.
- HUSKA, Miroslav A.: Historické a folklórne doklady k lapačke a verbovačke na Slovensku. Slovenský národopis, 6, 1958.
- HUSKA, Miroslav A.: Slovenské pltnícke zvykoslovie a folklór. Slovenský národopis, 3, 1955.
- HUSKA, Miroslav A.: Slovenskí pltníci. Martin 1972.
- CHORVÁT, Krištof: Slovenská svadba. Slovenské pohľady, 15—16, 1895—1896.
- CHORVÁT, Krištof: Smrť, pohrab a mrtví v tradícii a zvykoch ľudových. Slovenské pohľady, 14—15, 1894—1895.
- JECH, Jaromír, a kol.: Folklór. Československá vlastivěda III. Lidová kultura. Praha 1968.
- JERGA, Jozef: Svadba pod Tatrami. Liptovský Mikuláš 1949.
- KADAVÝ, Ján — RUPPELDT, Kwol: Slovenské spevy I—III. Martin 1882. Bratislava 1926.
- KLÍMOVÁ, Dagmar: Turecké války v lidových pověstech. Ethnologia Slavica. Zborník FFUK, 2—4, 1970—1972.
- KOCHOL, Viktor: K sémantice slovenskej ľudovej piesne. Národopisný zborník, 6—7, 1945—1946.
- KOLEČÁNYI, Mária: Slovenské ľudové balady. Bratislava 1948.
- KOLLÁR, Ján: Národné spievanky čili Písne světské Slováků v Uhrách I—II. Budín 1834—1835. (Národné spievanky I—II. Bratislava 1953.)
- KOMOROVSKÝ, Ján: Poznámky k ľudovej tradícii o kráľovi Matejovi. Slovenský národopis, 2, 1954.
- KOMOROVSKÝ, Ján: Kedy vznikla ľudová tradícia o kráľovi Matejovi Korvínovi. Slovenský národopis, 3, 1955.
- KOMOROVSKÝ, Ján: Kráľ Matej Korvín v ľudovej prozaickej slovesnosti. Bratislava 1957.
- KOMOROVSKÝ, Ján: Kratochvilne príbehy kráľa Mateja. Bratislava 1972.
- KOPÁL, Ján: K výrazovej variabilite a typológii riekanky. Slovenský národopis, 29, 1981.
- KRČMÉRY, Štefan: O poézii našich rozprávok. Slovenské pohľady, 44, 1928.
- KRČMÉRY, Štefan: O poézii našich povestí. Slovenské pohľady, 44, 1928.
- KRČMÉRY, Štefan: Poézia slovenských hádanók. Slovenské pohľady, 45, 1929.

- KRČMÉRY, Štefan: O slovenskom chodení s Betlehemom. Zborník Matice slovenskej, 11—12, 1933—1934.
- KRČMÉRY, Štefan: Úvod do dejín slovenskej literatúry, najmä poézie. Zborník Matice slovenskej, 18, 1940.
- KRČMÉRY, Štefan: Slovenská poézia. Výber z diela V. Bratislava 1957.
- KRČMÉRY, Štefan: Dejiny literatúry slovenskej I. Bratislava 1976.
- KRESÁNEK, Jozef: Zuzka Selecká spieva. Martin 1943.
- KRESÁNEK, Jozef: Slovenská ľudová pieseň zo stanoviska hudobného. Bratislava 1951.
- KRESÁNEK, Jozef: Historické korene hajdúskeho tanca. Hudobnovedné štúdie, 3, 1959.
- KRESÁNEK, Jozef: Tance a piesne zo zbierky Anny Szirmay-Keczerovej. Hudobnovedné štúdie, 7, 1966.
- KRESÁNEK, Jozef: Melodiarum Annae Szirmay-Keczer. Praha — Bratislava 1967.
- KRZYŻANOWSKI, Julian: Polska bajka ludowa w ukladzie systematycznym I—II. Wrocław — Warszawa — Kraków 1962—1963.
- KRZYŻANOWSKI, Julian, a kol.: Słownik folkloru polskiego. Warszawa 1965.
- LAMI, Štefan: Slovenské ľudové balady v Maďarsku. Budapešť 1981.
- LECOY DE LA MARCHE, A.: Stephan von Bourbon: Tractatus de diversis materiis praedicabilibus. (Anecdotes historiques, Légendes et Apoloques tirés du recueil inédit Étienne de Bourbon.) Paris 1877.
- LEPÁČEK, Celestín: Príspevok k dejinám slovenskej ľudovej piesne. Sborník Matice slovenskej, 16—17, 1938—1939.
- LEŠČÁK, Milan: Slovenské ľudové hádanky. Bratislava 1981.
- LEŠČÁK, Milan: Pramene k štúdiu slovenských ľudových hádaniek. Slovenský národopis, 29, 1981.
- MAČÁK, Ivan: K problematike zbojníckej piesne. Vlastivedný časopis, 12, 1963.
- MACHT, Antonín: Slovenské balady lidové. Praha 1924.
- MARČOK, Viliam: Základy poetiky ľudovej piesne. Motivická výstavba. Slovenské pohľady, 85, 1969.
- MARČOK, Viliam: Kompozícia ľudovej piesne I—II. Slovenské pohľady, 85—86, 1969—1970.
- MARČOK, Viliam: Významové tendencie pomenovania v ľudovej piesni. Slovenské pohľady, 86, 1970.
- MARČOK, Viliam: Povaha folklórneho estetického vzťahu k skutočnosti. Slovenský národopis, 23, 1975.
- MARČOK, Viliam: Základný princíp lyrizmu v ľudovej poézii. Slovenská literatúra, 23, 1976.
- MARČOK, Viliam: O ľudovej próze. Bratislava 1978.
- MARČOK, Viliam: Estetika a poetika ľudovej poézie. Bratislava 1980.
- MEDNYANSKÝ, Alojz: Erzählungen, Sagen und Legenden aus Ungarns Vorzeit. Budapest 1829. (Dávne povesti o slovenských hradoch. Bratislava 1974.)
- MEDNYANSKÝ, Alojz: Malerische Reise auf dem Waagflusse in Ungarn. Budapest 1826. (Malebná cesta dolu Váhom. Bratislava 1981.)
- MEDVECKÝ, Karol Anton: Sto slovenských ľudových balád. Bratislava 1923.
- MEDVECKÝ, Karol Anton: Detva. Ružomberok 1905.
- MELICHERČÍK, Andrej: Jánošíkovská tradícia na Slovensku. Bratislava 1952.
- MELICHERČÍK, Andrej: Juraj Jánošík, hrdina protifeudálneho odboja slovenského ľudu. Praha 1956.
- MELICHERČÍK, Andrej: Niektoré otázky štúdia a výskumu ľudového divadla na Slovensku. Slovenské divadlo, 5, 1957.
- MELICHERČÍK, Andrej: Slovenský folklór. Bratislava 1960.
- MELICHERČÍK, Andrej — PAULINY, Eugen: Slovenské ľudové príslovia. Bratislava 1953.
- MELICHERČÍK, Andrej: V širom poli studienečka. Bratislava 1961.
- MELICHERČÍK, Andrej: Jánošík junošik. Bratislava 1963.
- MELICHERČÍK, Andrej, a kol.: Folklór. Československá vlastivěda III. Lidová kultura. Praha 1968.
- MICHÁLEK, Ján: Náhlady a spolupráca P. J. Šafárika a J. Kollára v oblasti ľudovej slovesnosti. Slovenský národopis, 5, 1957.
- MICHÁLEK, Ján: Ústna slovesnosť. Slovensko III. Ľud II. Bratislava 1975.
- MINÁRIK, Jozef: Folklórne prvky v staršej slovenskej literatúre s osobitným zreteľom na kázeň Joachima Kalinku z r. 1648. Slovenský národopis, 7, 1959.

- MINÁRIK, Jozef — PRAĐAVKOVÁ, Marianna: Slovenské ľudové rozprávky zo zbierok Sama Czambela. Bratislava 1959.
- MINÁRIK, Jozef: Predkollárovské rukopisné spevníky a zborníky. Studia z dawnej literatury czeskiej, slowackiej i polskiej. Warszawa — Praha 1963.
- MINÁRIK, Jozef: Sborník slovenskej ľudovej prózy z prvej polovice 19. storočia. Literárny archív Matica slovenskej, Martin 1964.
- MINÁRIK, Jozef: A Kollár előtti kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények költészetéről. Filológiai Közlöny, 12, 1966.
- MINÁRIK, Jozef: Piesne a verše pre múdrych i bláznov. Bratislava 1969.
- MINÁRIK, Jozef: Kapitoly zo staršej slovenskej literatúry III. Bratislava 1972.
- MINÁRIK, Jozef: Anonymná próza v rukopisných zborníkoch v 18.—19. storočí. Slovenský národopis, 21, 1973.
- MINÁRIK, Jozef: Tri literárnoestetické rozborý zo staršej slovenskej literatúry. Bratislava 1973.
- MINÁRIK, Jozef: Amor diktoval, lásku spisoval. Bratislava 1979.
- MINÁRIK, Jozef: Po chodníčkoch kamenných, po cestičkách krvavých. Bratislava 1980.
- MINÁRIK, Jozef: Samopašná viola da gamba. Bratislava 1984.
- MINÁRIK, Jozef, a kol.: Dejiny slovenskej literatúry. Bratislava 1983.
- MIŠIANIK, Ján — MINÁRIK, Jozef — MICHALCOVÁ, Milena — MELICHERČÍK, Andrej: Dejiny slovenskej literatúry I. Dejiny staršej slovenskej literatúry. Bratislava 1958.
- MIŠIANIK, Ján: Na okraj Kollárových Národných spievaniek. Slovenský národopis, 11, 1963.
- MIŠÍK, Štefan: Piesne zo Spiša. Martin 1898.
- MÓŽI, Alexander: Hajdúske tance z Uhrovskej zbierky piesní a tancov z roku 1730. Hudobný archív, 2, 1977.
- NOVÁK, Ján Václav — FLAJŠHANS, Václav: Daniele Sinapiuse Neoforum Latino-slovenicum. Praha 1908.
- OESTERLEY, Hermann: Gesta Romanorum. Berlin 1872. Hildesheim 1963.
- ONDREJKA, Kliment: Tance a hry. Slovensko III. Ľud II. Bratislava 1975.
- ONDREJKA, Kliment: Tradičné hry detí a mládeže na Slovensku. Bratislava 1976.
- ONDREJKA, Kliment: Pastierstvo v pohybovej kultúre slovenského ľudu. Vlastivedný časopis, 26, 1977.
- OREL, Dobroslav: Teorie o lidové písni slovenské. Prúdy, 12, 1928.
- PAULINY, Eugen: Obsahy jedenástich slovenských rozprávok z konca 18. storočia. Franku Wollmanovi k sedmdesiatinám. Praha 1958.
- PETRŮ, Eduard: Vývoj českého exempla v době předhusitské. Acta universitatis Palackianae Olomouensis, facultas philosophica, 41, Philologica, 22, 1966.
- Pisně slovenské. Praha 1879.
- PLICKA, Karol: Slovenský spevník I. Bratislava 1961.
- PODOLÁK, Ján: Tri textové varianty betlehenských hier z Abovskej stolice v Maďarsku. Slovenský národopis, 7, 1959.
- POLÍVKA, Jiří: Súpis slovenských rozprávok I—V. Martin 1923—1931.
- POLÍVKA, Jiří: Úvodní a závěrečné formule slovenských pohádek. Národopisný věstník, 19, 1926.
- POLÍVKA, Jiří: Slovanské pohádky. Praha 1932.
- Pontianus. Dicta aut facta sapientium. Strassburg 1512.
- PÖSTÉNYI, Ján: Zbierka nápevov slovenských ľudových piesní z roku 1625...? Kultúra, 6, 1934.
- PROFANTOVÁ, Zuzana: K poetike pranostík. Slovenský národopis, 29, 1981.
- PROPP, Vladimír Jakovlevič: Morfológia rozprávok. Bratislava 1969.
- REUSS, Ludovít: Miestne báje a skazky. Zborník Múzeálnej slovenskej spoločnosti, 5, 1900.
- RIMAVSKÝ, Janko: Slovenskie povesti I. Levoča 1845. (Faksimile Martin 1975.)
- Rínske príbehy. (Preložil Jozef Minárik, Helena Májeková a Marta Kerulová.) Bratislava 1981.
- RYBÁK, Miloslav: Slovenská hra o sv. Dorotě. Český lid, 13, 1904.
- RYŠUDA, Štefan: Život a pieseň podtatranského Važca. Martin 1960.
- Sborník slovenských národných piesní, povestí, prisloví, porekadiel, hádok, hier, obyčajov a povier I. Wien 1870. Martin 1874.
- SCHNEIDER-TRNAVSKÝ, Mikuláš: Slovenská a maďarská píseň lidová se zvláštním zřetelem na historickou minulost a vývoj svůj. Praha 1910.

- SINGER, S.: Sprichwörter des Mittelalters I—III. Bern 1944—1947.
- SIPOS, Štefan: Tri slovenské ľudové piesne medzi básňami mladého Andreja Dugonicsa. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 5, 1959.
- SIROVÁTKA, Oldřich: K poměru slovenské a české pohádkové tradice. *Slovenský národopis*, 14, 1966.
- SLIVKOVÁ, Olga — SLIVKA, Martin: Prozodický systém betlehenských hier slovenského ľudového divadla. *Slovenská literatúra*, 20, 1973.
- Slovenské ľudové piesne I—IV. Bratislava 1952—1964.
- Slovenské spevy I—III. Martin 1880—1890.
- Slovenské spevy I—VI. (II. vyd. — Ladislav Galko.) Bratislava 1972—1983.
- SMETANA, Miloš: Na Mijave na rínečku. Bratislava 1979.
- ŠOCHÁŇ, Pavel: Starobylé zvyky slovenských roľníkov pri poľnej práci. Bratislava 1930.
- ŠKULTÉTY, August Horislav — DOBŠINSKÝ, Pavol: Slovenské povesti. Rožňava 1858—1861.
- ŠTEFÁNIK, Ján: Bibliografia vydání slovenských ľudových rozprávok slovenských zberateľov a Slovenských pohádek a pověstí B. Němcovej (1845—1974). Martin 1975.
- ŠUJANSKÝ, František: Slovenské príslovia a porekadlá. *Slovenské pohľady*, 21, 1901.
- THOMPSON, Stith: Motif-Index of Folk-Literature I—IV. Kopenhagen 1955—1958.
- TOMEK, Ferdinand — HORÁK, Jiří: Slovenské písně z Uhersko-Brodská. Olomouc 1926.
- TONKOVIČ, Pavol: Spevy z Oravy. Martin 1955.
- TURČÁNY, Viliam: Rým v ľudovej poézii. Literárny barok. *Litteraria*, 13, 1971.
- URAM-PODTATRANSKÝ, Rehor: Juro Jánošík. Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti, 13, 1908.
- ÚRHEGYI, Emilia: Zur Frage der slowakischen historischen Volkslieder. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 5, 1959.
- VANSOVÁ, Terézia — ZÍBRT, Čeněk: Slovenské hádanky. *Český lid*, 1, 1899.
- VÁCLAVÍK, Antonín: Podunajská dedina. Bratislava 1925.
- WALTHER, Hans: Proverbia sententiaeque Latinitatis Medii Aevi. Lateinische Sprichwörter und Sentenzen des Mittelalters in alphabetischer Anordnung I—VI. Göttingen 1963—1969.
- WERNER, Jakob: Lateinische Sprichwörter und Sinnsprüche des Mittelalters aus Handschriften gesammelt. Heidelberg 1912—1966.
- WESSELSKI, Albert: Märchen des Mittelalters. Berlin 1925.
- ZÁTURECKÝ, Adolf Peter: Slovenská príslovia, porekadla a úsloví. Praha 1896.
- ZÁTURECKÝ, Adolf Peter: Slovenské príslovia, porekadlá a úsloví. (Vydala Mária Kosová.) Bratislava 1965.
- ZICH, Otakar: O slovenské písni lidové. Praha 1925.
- ZILYNSKYJ, Orest: Lidové balady v oblasti západných Karpat. Praha 1978.
- ZILYNSKYJ, Orest: Slovenská ľudová balada v internetnickom kontexte. Bratislava 1978.
- ZÍBRT, Čeněk: Slovenské hádanky z r. 1720. *Český lid*, 16, 1914.
- ŽATKO, Rudolf: Slovenské hádanky. *Slovo a tvar*, 2, 1948.
- ŽATKO, Rudolf: Príspevky k štúdiu slovenských betlehenských hier. *Slovenský národopis*, 4, 1956.
- ŽATKO, Rudolf: Žije ešte medzi slovenským ľudom hra o sv. Dorote? *Slovenský národopis*, 10, 1962.
- Živuot, 1846. Faksimile Martin 1974.

Poznámky

1. Začiatky barokovej literatúry (1650—1680)

¹Rukopisný spevník M. Oczovaya *Balogi cantionale* (Balogský spevník, 1659) je v Tiszántúli ref. egyházkerületi nagykönyvtár v Debrecíne (sign. R 535, 4°).

²Rukopisný spevník O. Lucaeho *Disticha Latina et Slavica* (1653) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Lat. 152). *Kancionál Daniela Kušku* (1674—1714) a *Liber cantionum sacrorum* (1678) sú nezvestné.

³Piesne D. Sinapia-Horčíčku st. *Nech mne pomoc tvá občerství, Težká birka již povstává a Ó milá nevinność, jak si potopená* sú odtlačené v jeho knihe *Hortulus animae piae — Zahradka dušičky pobožné* (Drážďany 1676) a pieseň *Smrt* v kázni Jána Andriacia *Kázání pohřební při slavném pohřbování Heleny Sinapi, Eliáše Ladivera . . . manželky* (Levoča 1684).

⁴Pieseň *Smutné, neveselé, zarmúcené časy* (1673) je zapísaná v *Senickom kancionáli* Jána Orla *Písne duchovní z kancionálu Tranovského a jiných roku P. 1692 a nasledujících vypsané* (1692—1697), ktorý sa nachádza v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. F. 193). Pieseň *Ach, kdože mej hlavi dáti může vody* (1674) je odtlačená v *Tranovského Cithare sanctorum* (Levoča 1674).

⁵Báseň T. Dentuliniho *Túžení zeme uherské* (1676) je odtlačená v dizertácii Jána Majera *Genitis Hungariae prima incunabula* (Prvopočiatky uhorského národa, Wittenberg 1676).

⁶Rukopis O. Lucaeho *Orationes rhythmicae* (1669) sa nachádza v archíve mesta Levoče (sign. XX. 18).

⁷Rukopisný spevník P. Radešoviča (1670—1682) je v Slovenskom národnom múzeu v Martine (sign. M 78).

⁸*Bardejovský kancionál* (koniec prvej polovice 17. stor.) je v Hudobnom oddelení Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Ms 20).

⁹Rukopisný spevník P. M. Lehottzkého *Cantilenae de adventu Domini* (okolo r. 1657) sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 132) a rukopisný zborník *Instructio brevis novitiorum* (pred r. 1660?) v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 91).

¹⁰Próza M. Institorisa Mošovského *Discursus historico-politicus de Turca* je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. 49 DA 37).

¹¹Báseň *Ecloga pastoritia* je na konci tlače *Laeta ex accessu de successu omnia* (Radostné znamenia z príchodu o nástupe, Levoča 1658).

¹²Báseň M. Gažúra *In luctum, luctum conversa novum lyra plangito nostra* je uverejnená v tlači *Lachrymae super immaturum . . . obitum . . . domini Pavli Ostrozith* (Slzy nad predčasnou . . . smrťou . . . pána Pavla Ostrositha, Trenčín 1652).

¹³Báseň T. Dentulinho *Kdež jest ta nadeje naše* je odtlačená v tlači *Desolatae Hungariae filium genuinum* (Rodného syna spustošeného Uhorska, Wittenberg 1677).

¹⁴Báseň J. Fabricia *Kterú vec nekdo miluje* je publikovaná pod titulom *Prosopopoeia defuncti* (Prehovor mŕtveho) v tlači *Carmina lugubria* (Smútočné básne, Tübingen 1663).

¹⁵Báseň M. Soju *Ó Chloris, Dryades, kvitky nosice panny* sa nachádza v tlači *Laurum academicam . . . Andreae Günthero* (Akademický vavrín . . . Andrejovi Güntherovi, Jena 1658), J. Kantorisa *Aj, plesá naša Musa, Gassiti vyvrjšíševý* pod titulom *Heslo radosti* v tlači *Lauream . . . M. Georgio Gassitio* (Vavrín . . . magistrovi Jurajovi Gassitiovi, Vratislav 1676), K. Mazaria *Šlechtným rodičom nebývá nič milé* pod titulom *Vínšování slovenské* v tlači *Dies boni nuntii* (Deň dobrého posolstva, Wittenberg 1676), D. Sinapia-Horčíčku *Ó verný příteli* v tlači Jána Fridelia *Ex anthropologia de principiis nobiscum natis* (Z náuky o človeku o počiatkoch zrodených s nami, Wittenberg 1661), J. Buria *Čas veselý, den radosti* v tlači *Catastrophe fausta et salutaris* (Šťastná a milostivá zmena osudu, Lipsko 1678), J. Schleinera *Podobne jako včely lietajúce* v tlači Jána Schwabeho *Cerkov moskovskij sive Dissertatio theologica de religione ritibusque ecclesiasticis Moscovitarum* (Moskovská cirkev alebo teologická rozprava o náboženstve a cirkevných obradoch Moskovčanov, Jena 1665), K. Mazaria *Teď Phoebus po mrákotách jasne svítí* pod titulom *Slovenský madrigal* v tlači *Bonum factum, dum Esaias Pilárik . . . infulam magistratiale . . . capesseret* (Dobry skutok, keď Izaiáš Pilárik . . . magisterskú ozdobu . . . dostal, Wittenberg 1677) a T. Dentulinho *Již jest obveselen tvůj pán otec premilý* v tlači *Viro clarissimo . . . Jeremiae Pilarickio* (Najjasnejšiemu mužovi . . . Jeremiášovi Pilárikovi, Wittenberg 1677).

¹⁶Pieseň o *Nových Zámkoch* (1663) je zapísaná v *Zborníku Imricha Laučeka*, ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 545), a *Ach, uherská zeme veľmi zavržená* (1663?) v spomínanom *Seničkom kancionáli* Jána Orla.

¹⁷Báseň F. Hanáka *Duma captivorum Valascensium ad Brezno a. 1676* je zapísaná v jeho *Annales* (122—125), ktoré sa nachádzajú v Archíve piaristického provinciátu v Budapešti.

¹⁸Pieseň *Ej, rodičové kresťanští, všichni se sejdete* (1674) je zapísaná v spomínanom nezvestnom *Kancionáli Daniela Kušku*.

¹⁹Báseň J. Milochovského *Pochlebníci a lháři* (1678) je odtlačená v jeho knihe *Ornamentum magistratus politici — Ozdoba vrchnosti svetské* (Dráždany 1678).

²⁰Báseň *Vernost, láska a pokora* (1622) je zapísaná na konci registra kľúčiaru dubnického panstva Illésházyovcov o prijíme a výdaji vína v rokoch 1661—1662 (*Regster klučara dubnického na příjem vína i darování*), ktorý sa nachádza v Štátnom archíve v Nitre (*Rationes domini*, Trenčín 1662).

²¹Rukopis Benického slovenských básní bol uložený v knižnici Madocsányovcov v kaštieľi v Horovciach pri Pruskom. Poznal ho i Hugolín Gavlovič. Básne z tohto rukopisu odtlačil diplomaticky Franko Vítazoslav Sasinek (1830—1914) ako *Verše slovenské Petra Beniczky* (Archív starých česko-slovenských listín, písomností a dejepisných pôvodín pre dejepis a literatúru Slovákov, diel II, zv. 1. Martin 1873). Rukopis je dnes nezvestný.

²²Mnohé protikatolícke polemiky zostali v rukopise. V Brukenthalovom múzeu v Sibiu (Rumunsko) je rukopis (sign. 138. V 4) Eliáša Ladivera *Cento Monachalis, consarcinatus* (Mníšska zlátanina, zošitá, 1665).

²³Odpis Zábojníkovho rukopisu *Memoriale anni Christi MDCLX—MDCLXX* (1660—1670) sa nachádza v Univerzitnej knižnici vo Wroclawi, pôvodne v Milichovej knižnici v Görlitz, fol. 57b-63a (sign. 72 (9359)).

²⁴Odpis Lániho rukopisu *Memoriale anni recuperatae salutis MDCLXXI—MDCLXXIV* (1671—1674) sa nachádza v Univerzitnej knižnici vo Wroclawi, pôvodne v Milichovej knižnici v Görlitz, fol. 63a-65b (sign. 72 (9359)).

²⁵Kalinkov rukopis *Diarium* (1671—1672) je v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave.

²⁶Masníkovo dielo *Vezení i vysvobození k. Tobiáše Masniciusa* (1676) sa zachovalo v niekoľkých odpisoch: z r. 1756 v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 221), z r. 1727 v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. X/6).

²⁷Simonidesovo dielo *Galeria omnium sanctorum* (1676) sa zachovalo v mnohých odpisoch, napr. v odpise s kresbami z r. 1765 v Országos Széchényi könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 1181). Tlačou ho vydal András Fabó (*Monumenta evangelicorum aug. conf. in Hungaria Historica III.*, Budapest 1865). Vyšlo i v nemeckom preklade (*Magazin für Geschichte, Statistik . . . der österreichischen Monarchie I*, Göttingen 1806). Dielo *Incarceratio, liberatio et peregrinatio* (asi 1676) sa zachovalo v troch odpisoch. Prvý odpis (154 strán) má titul *Brevis consignatio Eorum, quae facta sunt cum Ministris Euang. Ecclae Hung. in Eorundem condemnatione et ad Triremes Hispanicas abductione, in specie in me cum comite Liberatione et Peregrinatione* (Krátke opísanie toho, čo sa stalo s kňazmi uhorskej evanjelickej cirkvi, keď ich odsúdili a odviekli na španielske galeje, najmä čo sa týka môjho a spoločníkovho vyslobodenia a putovania). Odpis zhotovil skalický evanjelický farár Martin Lauček (1732—1802). Odpisovať začal 3. júla 1754. Nad titulom je neskôr dodatočne pripísané ceruzou: *Masencius Tobiás*. K rukopisu je pripojený odpis obsahujúci zbierku zaujímavých listov, ktorých adresátmi boli Tobiáš Masník a Ján Simonides (s. 155—270). Rukopis má veľmi úhladné písmo. Nachádza sa v gymnaziálnej knižnici v Szarvasi v Maďarsku (konvolút sign. XXX, 11 m, časť d). V szarvašskej knižnici bol kedysi aj ďalší odpis s tým istým titulom a pripisovaný rovnako Masníkovi (sign. XXX. 20. F), ktorý zhotovil Ján Batisz-Csepcsany (dátum — akiste ukončenia — 12. jún 1773). Druhý odpis (115 listov) má ten istý titul ako prvý odpis (len namiesto „in me“ je „in mea“). Autor, odpisovateľ a datovanie nie je uvedené, ale odpis pochádza zaiste z druhej polovice 18. stor. Rukopis má veľku čitateľné písmo. Je uložený v knižnici maďarskej akadémie vied (*Magyar Tudományos Akadémiai Könyvtára*) v Budapešti (sign. Tört. 4-r, č. 211). Tretí odpis (183 listov) má titul *Peregrinatio Tobiae Masnicii cui praemittitur Brevis Consignatio eorum, quae facta sunt cum Ministris Euang. Ecclae Hung. in eorundem condemnatione et ad Triremes abductione. Inde Vero Liberatio et in Germania Peregrinatio Tobiae Masnicii* (Putovanie Tobiáša Masníka, ku ktorému je predoslané Krátke opísanie toho, čo sa stalo s kňazmi uhorskej evanjelickej cirkvi, keď ich odsúdili a odviekli na galeje. Potom však Tobiáša Masníka vyslobodenie a putovanie po Nemecku). Na konci odpisu (s. 183) je poznámka: *Conscripsit Adamus Pénter pro Memoria existens Ephebus apud Illustrissimum nec non Magnificum Dominum L. Baronem Dominum Johannem ab Hellenbach Ao Dni 1774. d. 3. aug.* (Odpísal Adam Pénter na pamiatku, keď bol ako mládenec u osvieteného a vznešeného pána slobodného baróna, pána Jána z Hellenbachu, roku Pána 1774, dňa 3. augusta.) Rukopis má veľku čitateľné písmo a je rovnako vo fonde knižnice budapeštianskej akadémie vied (sign. Tört. 4-r, č. 159). O vzťahu odpisov podrobnejšie v knihe J. Minárika *Väznenie, vyslobodenie a putovanie Jána Simonidesa a jeho druha Tobiáša Masníka*. Bratislava 1981 (s. 17—20).

²⁸Simonidesovský variant v odpise Martina Laučka (1754) a masníkovský variant v odpise Adama Péntera (1774).

²⁹Simonidesova zbierka kázni *Reči, v ktorých se lid boží napomíná, aby se od cesty zlé obrátil a na pravú, dobrou navrátil* (1706—1707) sa nachádza v Ústrednom slovenskom archíve v Bratislave (Fond Zay, č. 75).

³⁰Do vecnej prózy patria aj rozmanité záznamy. Nachádzajú sa v nich aj literárne texty. Napr. v rukopise *Vetustus ordo felicioribus temporibus in ecclesia Solmen. Evangelica . . .* (Starý poriadok v šťastnejších časoch v evanjelickej žilinskej cirkvi . . ., 1673), ktorý obsahuje aj životopis Eliáša Ladivera, je veršík: . . . dávné jsou to věci, vyletely již z hlavičky, že mnoho pila vodičky. Rukopis sa nachádza v Seniorátnom archíve v Trenčíne (Fasc. 1607—1815).

Vecný charakter majú rukopisné Zápisky Mikuláša Drábika, 1660 (Národní museum

v Prahe, sign. VE 21). Obsahujú rozmanité osobné i historické údaje z rokov 1521—1617 (napr. Drabíkov styk s J. A. Komenským). Zaujímavý je i rukopisný denník neznámeho nemeckého dôstojníka *Diarium obsidionis Uyvarini vel Neuhäusel*, 1663 (Denník obsadenia Újváru alebo Nových Zámkov — Badische Landesbibliothek v Karlsruhe, sign. R. 90, fol. 57—58). Opisuje sa v ňom obliehanie Nových Zámkov tureckými vojskami (10. 8.—27. 9. 1663).

³¹Reč J. Lániho *Oratio V. De scholarum publicarum praestantia et utilitate* (Piata reč. O znamenitosti a užitočnosti verejných škôl) je odtlačená v jeho knihe *Hermathena sive Orationes panegyricae diversi argumenti* (Hermes a Athena alebo Oslavné reči rozličného obsahu, Lipsko 1682).

³²Súkromná korešpondencia je bohatá, ale dosiaľ nepreskúmaná. Z najvýznamnejších zahraničných zbierok korešpondencie uvedme: zbierka listov Juraja Michaelisa Cassaiho vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne, fasc. I. z rokov 1670—1700 (Ung. Ms 9 — napr. od Juraja Lániho, Tobiáša Masníka), fasc. II. z rokov 1701—1717 (Ung. Ms 10 — napr. od Pilárikovcov, Jána Buria, Jána Blasia), fasc. III. z rokov 1718—1725 (Ung. Ms 11 — napr. Samuelovi Hruškovcovi, J. Buriovi, Pavlovi Michaelidesovi); zbierka listov rozmanitých adresátov z rokov 1671—1684 v Sächsisches Landshauptarchiv v Drážďanoch (loc. 10529, No 6 — napr. list leopoldovských väzňov, Daniela a Andreja Blasia); zbierka listov Juraja Lániho z rokov 1675—1700 v Oberlausitzische Bibliothek der Wissenschaften in Görlitz (tri zväzky obsahujúce 515 latinských, nemeckých a slovenských listov), I. zv. dnes nezvestný, II. zv. (listy z rokov 1681—1690) a III. zv. (listy z rokov 1691—1700) v Univerzitnej knižnici vo Wroclawi (sign. 9323, 209 [241] 929); zbierka slovenských, nemeckých a predovšetkým latinských listov Jána Simonidesa a Tobiáša Masníka z rokov 1675—1680 v gymnaziálnej knižnici v Szarvasi (65 listov v odpise Martina Laučeka r. 1754, sign. XXX/11, s. 155—270 — 3 listy od Simonidesa a Masníka, 17 listov adresovaných na Simonidesa a Masníka, 45 listov adresovaných Simonidesovi, napr. od Jána Filipa Weltza, Juraja Lániho, Kristofa Mazaria, Jána Milochovského). Jednotlivé listy sa nachádzajú aj v archívoch univerzitných knižníc v Göttingene (Peter Fradelius, Ján Rehlinus, Ján Simonides), Tübingene (Ján Burius, Adam Mittuch, Samuel Kephelides) a najmä v Hamburgu (Ján Filický, Peter Fradelius, Ján Sinapius, Eliáš Láni, Martin Chladný). Veľa korešpondencie je aj v slovenských archívoch, napr. v Pôdohospodárskom archíve v Trenčíne z rokov 1628—1678 (sign. I. T. — Ján Hodík, Zachariáš Láni, Gašpar Benický, Juraj Zábojník, Joachim Kalinka, Eliáš Ladiver, Štefan Pilárik) a v Mestskom archíve v Trenčíne z rokov 1614—1679 (sign. Regionalia, škat. I. — Eliáš Láni, Samuel Chalupka, sign. Missiles I. 15, I. 19 — S. Chalupka, Daniel Krman, Daniel Remenius, Joachim Kalinka).

³³Ladiverove hry sa zachovali v rukopisnom konvolúte (celý text hry *Eleazar constans*, 1668, fol. 206—259, podrobný výťah hry *Papinianus tetragonos*, 1669, fol. 347—367), ktorý je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 597). Konvolút pochádza z pozostalosti bardejovského ev. farára Juraja Kellu (zomr. r. 1898). Obsahuje vyše dvadsať latinských školských hier, napr. *Ecclesia in exilio triumphans* (Cirkvi víťaziaca vo vyhnanstve), *Anima coeli amore saucia* (Duša ranená nebeskou láskou), *Petrus poenitens et Judas desperans* (Peter žiaľiaci a Judáš zúfajúci), *Parnassus violatus et vindictus* (Parnas zneuctený a pomstvený), *Dialogus de libertate* (Rozhovor o slobode) a *Invitatio post otium ad negotia* (Výzva k povinnosti po odpočinku). K dispozícii máme i tlačený synopsis hry *Eleazar constans* (Bardejov 1668) a *Papinianus tetragonos* (Levoča 1669). Zo synopsis hry *Papinianus tetragonos* sa dozvedáme, že „medzihra v reči slovenskej zaključila hru“ (interscenum in lingua Slavonica claudit actum).

³⁴Rukopis *Duellum Carnis et Spiritus, to jest: Potýkanie Těla a Ducha* (1674) sa zachoval v odpise (1747) v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 80).

2. Rozkvet barokovej literatúry (1680—1750)

¹Turolúcky kancionál Jána Liborčana *Počínaj se písničky o přehorkém umučení Pána našeho Ježíše Krista* (1684) sa nachádza vo Vlastivědnom ústave v Olomouci (sign. R 80), *Senický kancionál* Jána Orla (1692—1697) v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši

(sign. XV. F. 193), *Lubietorský kancionál* Pavla Fábryho *Ku chrále a slávy jmena Boha nejvyššího písničky duchovní* (1696) v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. F. 67), *Hymni funebres* (druhá polovica 17. stor.?) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 49), *Cantus et orationes in ecclesiis Hungaricis recitari solitae* (druhá polovica 17. stor.?) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Duod. Slav. 6). *Spevník Abraháma Gregorího* (1723) je na neznámom mieste. *Duchovní písničky nábožné staré i nové J. Dlabáča* (1743) je v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 101). *Písničky nové* (Písničky nové v zámku lednickém v vezení a okovách cd kneze Jonáše Koledanusa roku 1689 zložené) J. Koledana a *Písničky nové* (Písničky nové v zámku lednickém v okovách roku 1689 cd kneze Samuele Palumbiniho zložené) S. Palumbiniho ml. sú odpísané v Dlabáčovom kancionáli *Duchovní písničky nábožné staré i nové*.

²Pieseň *Ach, nastojte na tento den* (spred r. 1683) je zapísaná v Dlabáčovom kancionáli *Duchovní písničky nábožné staré i nové*. Pieseň *Oderat nepokoj válečný* (1696) je odtlačená v Tranovského *Cithare sanctorum* (Levoča 1696).

³Pieseň *In memoriám revolutionum anni 1687* (Ježíši náš premilý) je v rukopisnom zborníku *Minores tractatus* (Menšie traktáty), ktorý sa nachádza vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne (sign. Hung. Ms. 36).

⁴*Kancionál Mateja Ignáca Redla* (1730—1732) bol v knižnici františkánskeho kláštora v Malackách. *Spevník Antona Dulaya* (1747) je v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 133), *Spirituale thymiana, to jest Duchovní kadidlo* (1748) v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 82) a *Novozámocký pasionál* (1697) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (Fond Gajdoš H 7), *Prušiansky pasionál Adama Marmankoviča* (1740) a *Prušiansky pasionál* (1716) boli v knižnici františkánskeho kláštora v Pruskom.

⁵*Zborníček labanských modlitieb a píesní* (Labancz költemény és hasznos tudnivalók; német, tót és latin imák — Medlitby labancov v nemeckej, slovenskej a latinskej reči, začiatok 18. stor.) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. J 817).

⁶Dialogický lament *Když Adam z ráje vyhnán, z místa rozkošného* je v *Novozámockom pasionáli* (1697) uvedený ako *Lamentácia túžebná na den Velikého pátku na nešpor*. *Novozámocký pasionál* vlastnil v r. 1729 Martin Simonides „in Schwanepoch“ (dnes Viničné neďaleko Pezinka).

⁷Rukopisný zborník *Ecclesiasticae r. catholicae orationes cum psalmis Slavico translatae* (Preces et orationes lingua Latina et Slavica, rozhranie 17. a 18. stor.) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Slav. 39).

⁸Rukopis veršovanej náboženskej polemiky J. Rudinca *Víry rímskej katolíckej spravdливость, bludu lutheránskeho falešnost* (1747) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (bez sign.).

⁹Pamätníček J. Simonidesa (1724) sa nachádza v Mestskom archíve v rumunskom Sibiu (sign. 2104 Ms P. 10) a M. Rotaridesa (1736) vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne (sign. Ung. Ms. 30). V berlínskom inštitúte sú aj ďalšie pamätníčky, napr. Jána Buria (1683—1688 — sign. Ung. Ms. 49), Mikuláša Privigyieia (1700 — sign. Ung. Ms. 51), Pavla Augustina (1745 — sign. Ung. Ms. 47) a Jána Sokola (1745 — sign. Ung. Ms. 53). Pamätníčky sú uložené i v Hauptbibliothek der Franckeschen Stiftungen v Halle (Andrej Blaho, 1708 — sign. A 86), v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (Samuel Hruškovie, 1717 — sign. Oct. Lat. 454), v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (Ondrej Lačný, 1724 — sign. XV. G. 8) a v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (Jána Fridricha Karpeho, 1740—1750, sig. MJ 678).

Z prekladu skladby J. Bahila *Elegia joco-seria de pipa* (1735) máme zachovaných niekoľko odpisov, napr. v rukopise *Manuscriptum 50 plagularum* (Rukopis päťdesiatlistový v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave, fond Zay z Uhrovcu, č. 72). Latinský text je napr. v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 1572).

¹⁰Veršovaný lament s incipitom *Cur mundus militat nunc pro pecunia praedari, rapere* sa zachoval pod rozmanitými titulmi (resp. bez titulov): *Rusticorum Hungaricorum Cur mundus militat* (Uhoiských sedliakov Prečo svet bojuje — *Miscellanea historica et littera-*

ria — Historické a literárne rozličnosti, rozhranie 17. a 18. stor.), *Prosa rusticorum portionantium* (Reč sedliakov platiacich dane — *Miscellanea quodlibetica pro posteritate collecta a G. P.* — Všetelijaké rozličnosti zozbierané pre potomstvo od G. P., 1702), *Cur mundus militat nunc pro pecunia* (Spevník Štefana Szakolczaia, 1762), *Planctus rusticorum* (Nárek sedliakov, 18. stor.), *Querela rusticorum sub revolutionibus* (Žaloba sedliakov v. prevratoch, 18. stor.) a *Lamentum rusticorum* (Bedákanie sedliakov, 18. stor.). V podstate ide o varianty s istými diferenciami.

Rukopisný zborník *Miscellanea historica et litteraria* sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Lat. 977), *Miscellanea quodlibetica pro posteritate collecta a G. P.* v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C 3/64), *Spevník Štefana Szakolczaia* (Szakolczai István énekeskönyv) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Hung. 1085), *Planctus rusticorum* v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 673), *Querela rusticorum sub revolutionibus* v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave (Fond Zay z Uhrova, č. 80) a *Lamentum rusticorum* v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave (Fond Rakovský z Kočoviec, fasc. 17).

¹¹Pieseň *Cantus de rusticis* (začiatok 18. stor.) je v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave (Fond Dubnický-Marczibányi z Kočoviec, fasc. Varia).

¹²Parafráza pijanskej piesne *Quicumque vult esse frater* (1685) je zapísaná v zborníku beckovského, bratislavského, malackého, nitrianskeho a trnavského františkánskeho kazateľa Gerarda (Martina) Pobjeckého (1637 Košolná — 1721 Bratislava) *Cornucopium preciosis aromatis repletum* (Roh hojnosti naplnený vzácnym korením, 1710—1712). Pobjecký zanechal niekoľko zväzkov latinských zborníkov (1696—1719), v ktorých sú teologické traktáty, výpisky z klasických autorov, príslovia, anagramy, sentencie, facécie a pod. Zborníky sa nachádzajú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (bez sign.).

¹³Báseň J. Bartholomaeidesa *Od klena máš své pekné meno* je uverejnená v *Slovenskom letopise*, 3, 1879 (s. 254), báseň M. Bela *Blahoslavený jest, kdo se Pána bojí* v tlači *Votum tetraglotton* (Trojjazyčné želanie, Halle 1706) a *Dvě sestry pod nebem sou velmi spanilé* v tlači *Přátelským Hygey s Theologií tovaryštvím Herrmann-Leidenfrostské svadební veselí* (Bratislava 1726), báseň *Magdalena* v rukopise *Dapes regiae pro sponso Martino Regis . . . praeparatae* (Kráľovské hody pre ženicha Martina Regisa . . . pripravené — konvolút vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne, sign. Hung. Ms. 42), báseň J. Nicletia *Ach, jak velký zármutek byl jest nás obkličil* v tlači *Supremum pietatis officium . . . Joannis Simonidae* (Posledná priateľská služba . . . Jána Simonidesa, Wittenberg 1708), báseň M. Bela *Kam se bereš, ach, kam, bratre můj premilý* v tlači *Querela vox super obitu praematur . . . Georgii Strbae* (Žalostný hlas nad predčasnou smrťou . . . Juraja Štrbu, Halle 1708), báseň *V skutech i v bytnosti, Bože nejdívnější* v rukopise *Culta Suprema . . . Johanni Pilárik* (Posledná pocta . . . Jánovi Pilárikovi — konvolút vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne, sign. Ms. 42), báseň M. Zimániho *Kdež jest žádost naše, ó bratre Grundeli* v tlači *Quo iuvenem . . . Georgium Grundel . . . populares sui prosecuti sunt* (Kam mládenca . . . Juraja Grundela . . . chce nasledovať jeho krajanía, Halle 1713).

¹⁴Báseň D. Jessenia *Lepší jest dvoum nežli samému* je uverejnená v tlači *Viro . . . Christiano Pescheckio* (Mužovi . . . Kristiánovi Peškovi, Dráždany 1708).

¹⁵Báseň J. Jamrišku *Fík vypustil listí* je publikovaná v tlači *Foedus sacrum, quo . . . Franciscus Sirmiensis . . . fit fortunatus sponsus* (Posvätný zväzok, ktorým . . . František Szirmay sa stal šťastným ženichom, Púchov 1737).

¹⁶Báseň *Srdečné a velmi žalostivé slzy* je anonymná tlač, ktorá sa nachádza v Knižnici Matice slovenskej v Martine (bez sign.).

¹⁷Báseň D. Sinapia-Horčičku st. *Podte, panny pannonské* je publikovaná v tlači *Vota gamica secunda* (Sobášne blahoželania, Lešno 1682), *Samotnosti proměna dvouh slavných osob* v tlači *Moneta Lamechidae* (Lámechovská minca, Levoča 1687) a *Žáden kříž není sám* v tlači Jána Andriacia *Kázání pohřební při slavném pohřbování Heleny Sinapi* (Levoča 1684).

¹⁴Pieseň *Ach, oplakávam te, krajina uherská* (po r. 1703) je zapísaná v spomínanom zborníčku *Labancz költemény és hasznos tudnivalók; német, tót és latin imák* (Modlitby labancov v nemeckej, slovenskej a latinskej reči, začiatok 18. stor.), *Threnodia de Sigismundo Zimmermann* (1687) v odpise diela J. Rezika *Theatrum Eperiesinum publicum anno 1687 die 5-ta Martii erectum* (Verejný prešovské popravisko postavené dňa 5. marca roku 1687), ktorý sa nachádzal vo Františkánskej knižnici v Prešove (neskoršie odpisy v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine, sign. MJ 424, MJ 740), *Anagramma Slavicum* (1703) v spomínanom zborníku *Miscellanea historica et litteraria* (rozhranie 17. a 18. stor.), *Pieseň* (1704, západoslovenský odpis východoslovenského textu) v rukopise v Štátnom ústrednom archíve v Bratislave (Fond panstvo Červený Kameň I, č. 2144/7) a *Summovné vypísání války a rebellie Rákóczi Ferencza II.* (po r. 1711) v zborníku *Miscellanea* (druhá polovica 18. stor.), ktorý sa nachádza v knižnici gymnázia v maďarskom Sarvaši (sign. XXX, 13). Posledný text je aj v *Kollektáneach* Samuela Ivanku v Univerzitnej knižnici v rumunskej Cluji (sign. I C 10, fasc. VII.).

¹⁹Rukopis *Historia o hrozném a strašlivém skazení... mesta židovského Jeruzalema* (1685) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (poczstalost Alojza Miškoviča, sign. 81 K 4 — predtým v archíve lýcea v Kežmarku) a *Pieseň horlivá* (1749) na neznámom mieste.

²⁰Báseň *Pověst o pokoji v světě se zjevuje* (1744) je odtlačená v kalendári *Nový domovní pocestný i hospodářský kalendář na rok 1745* (Bratislava 1744), *Smrtonoš nyní spí a na ten čas mlčí* (1745) a *Milostným pannám teď slunce též příznivě svítí* (1745) v tom istom kalendári, ale na rok 1746 (Bratislava 1745). Skladba P. Csatáryho *Štěstí a neštěstí zrkadlo* (1740) vyšla v neznámej tlačiarni. Nachádza sa v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. SD 2194).

²¹Báseň *O Grman Danielovi* (1727) sa zachovala v niekoľkých odpisoch, napr. v Archíve ev. generálnej cirkvi v Budapešti (sign. V. 43) a v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XI/21 m). Báseň *Vítez, král, gazdovský regent, philosophus* (asi 1740) je zapísaná v zborníku *Verseskönyv* (Kniha veršov, 1675—1782), ktorý sa nachádza v Országos Levéltár v Budapešti (fond Radvánskych z Radvane, tr. IV, škatuľa XVI). Báseň *O slovdckém Uhrovi* (okolo 1710) je zapísaná v niekoľkých variantoch, napr. v *Spevníku Martina Langa* (1789), ktorý sa nachádza v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C 3/8) a v rukopise uloženom v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XI/21). Báseň J. Krivánskeho *Krátká chronika o jednej vdovici* (1681) je zapísaná v banskoštiavnickom mestskom protokole Protocoll A. 1681—1682, No. inv. IX — 335, Archívny fond Municipálne mesto Banská Štiavnica a Banská Belá, ktorý sa nachádza v Okresnom archíve v Žiari nad Hronom. Pobočka v Banskej Štiavnici.

²²Rukopis lúbostnej veršovanej skladby Š. F. Seleckého *Obraz panej krásnej perem malovaný, která má v Trnave svoje prebývání* (1701) je v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave (Fond Dubnický-Marczibányi z Kočoviec, Varia, fasc. 2).

²³*Moskovský spevník* (prvá polovica 18. stor.) sa nachádza v Biblioteke Moskovskogo universiteta (sign. 149; I. S. b/153). Podrobná charakteristika spevníka je v antológii J. Minárika *Piesne a verše pre múdrych i bláznov*, Bratislava 1969 (s. 58, 60). Citujeme z neho incipit (s. 174).

²⁴Kódex Ladislava Vietorisa *Notae Hungariae variae* (Rozličné uhorské melódie, koniec 17. stor.) sa nachádza v Knižnici Maďarskej akadémie vied v Budapešti (sign. RUI 4 r. 190) a Kódex Anny Szirmayovej-Keczerovej *Nápevy starjch slovenských zpívanek od urozené paní Anny Szirmay rozené Keczer z roku 1625—1630* (začiatok 18. stor.) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B II/37). Podrobná charakteristika kódexov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 38, 43—44). Citujeme z nich incipity (s. 38, 175, 324).

²⁵*Zborník Jána Fabricza* (1720?), rektora štítnickej školy (1720—1723), sa nachádza v evanjelickej fare v Štítniku a *Hungarici saltus* (Uhorské tance, 1730) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. D I — 371). Podrobná charakteristika zborníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 58—59, 61—62). Citujeme z nich incipity (s. 175, 324).

²⁶Zborník *Opusculum poeticum minorum* (Básnické dielko s menšími prácami, 18. stor.) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Lat. 2399), spevník Ladislava Amadého (1703—1764) *Amale László énekek* (Piesne Ladislava Amadého, rozhranie prvej a druhej polovice 18. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Hung. 141), rukopis Andreja Székelya de Doba *Processus judiciarius in comitatu Scepusiensi observari solitus* (Súdny proces, ktorý sa zachováva v spišskej župe, 1696) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2046) a spevník Jozefa Kelecsényiho *Kelecsényi énekeskönyv* (Kelecsényiho spevník, 1723—1765) v Knižnici Maďarskej akadémie vied v Budapešti (sign. RUI 4 r. 60). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 59, 62). Citujeme z nich incipity (s. 175, 324).

²⁷*Chronicon Eperiesiense* (1665—1709) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Germ. 94) a *Görlitzer Chronik* (1640—1688) Pavla Lániho v Univerzitnej knižnici vo Wroclawi (predtým v Milichovej knižnici v Zhorelci, sign. Ake. 1948 KN 111).

²⁸*Diarium Puchalianum* (1247—1741) sa veľmi často odpisovalo. Je napr. v Univerzitnej knižnici v Cluji (Kollektáneaá Samuela Ivanku, 18. stor., zv. 1, s. 240—256, č. 334), v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 326) a v Cirkevnom archíve v Budapešti (Kollektáneaá Mateja Šuleka *Liptoviensia memorabilia* — Liptovské pamätihodnosti, 1785, zv. 29, s. 129—142, sign. V. 59). *Diarium historico-ecclesiasticum Andreae Schmal* (1731—1750) je v Univerzitnej knižnici v Cluji (Kollektáneaá Samuela Ivanku, zv. 1, s. 174—186).

²⁹Rukopisná próza J. Rezika *Theatrum Eperiesense anno 1687 erectum seu Laniena Eperiesensis* patrí medzi najviac odpisované diela. Odpisy sa nachádzajú napr. v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Lat. 436, Fol. Lat. 437) a v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 65, MJ 424, MJ 740, MJ 983).

³⁰Rukopis *Fata familiae Krmannianae* (asi 1692—1708) je neznámy. K dispozícii máme iba stručný výťah Jána Procopia, presnejšie povedané odpis tohto výťahu od Pavla Hornyánszkeho z r. 1826, urobený podľa odpisu Martina Laučeka z r. 1784 (*Fata Familiae Krmannianae . . . Excerptis . . . Joh. Procopius M. D. traussumit Martinus Lautsek V. D. M. Szakolezensis ao 1784 Anno vero 1826 in Augusto . . . descripsit Paulus Hornyanszky, Scholae Szabatistensis, A. C. ad. Docens, 1826*). Nachádza sa v Evangelikus egyetemes egyház levéltára v Budapešti (sign. V. 96). Rukopis *Trium Kermannorum exilia* (asi 1717) je v Rukopisnom oddelení Univerzitnej knižnice v Prahe (sign. XXVI a 4), odpisy s titulom *Trium Krmannorum exilia* v Evangelikus egyetemes egyház levéltára v Budapešti (sign. V 50) a v Ústrednom štátnom archíve v Bratislave (Fond Zay Uhrovec, č. 73). Rukopis *Danielis Krmann Itinerarium* (asi 1709—1711) je uložený v archíve evanj. cirkvi v Prešove, odpis *Historia ablegationis Dni Superintendentis Danielis Krmann et Dni Sam. Pohorsky ad Regem Sveciae Carolum XII.* (História posolstva pána superintendenta Daniela Krmana a pána Samuela Pohorského k švédskemu kráľovi Karolovi XII., asi 1780) je v Oesterreichische Nationalbibliothek vo Viedni (Codex Vindobonensis, sign. MS. 14. 961, 79 ok. Supl. 2428, s. 117—266).

³¹Enkomium *Chvála buď ti tobě* (koniec 17. stor.) bolo v neznámej rukopisnej gramatickej príručke M. Michaloviča Sečianskeho *Světlonos český, cestu do češtiny ukazující* (koniec 17. stor.). Odtlačil ho Bohuslav Tablic v knihe *Poezye II*, Vacov 1807 (Paměti československých básníkův aneb veršověcův, XXVI). Autograf rukopisnej gramatiky *Rudimenta grammaticae Slavicae* (1704) sa zachoval defektný (s. 17—32, 49—176, 2.. — 2.. = 12 s.). Nachádza sa v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave. Ďalší rukopis, ktorý je pod titulom *Rudimenta grammaticae Slavo-Bohemicae* (koniec 18. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (Quart. Hung. 21, fol. 90—98), predstavuje iba fragment stručného výťahu z Krmanovho autografu. Autograf práce *Hungaria evangelica* (asi 1718) sa nachádza v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave (*Acta historica patriae III*, zv. 7). Rozprava *De Slavorum origine dissertatio* (po r. 1719) je neznáma.

³²Rukopis Jána Rezika (doplnený Samuelom Matthaidesom) *Gymnasiologia* (1721—1723) sa zachoval v početných odpisoch, napr. v Országos Széchényi Könyvtár v Bu-

dapešti (sign. Quart. Lat. 29), v knižnici gymnázia v Sarvaši (sign. XXX, 15—16), vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne (sign. Ung. Ms. 37) a v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave (č. 480).

³⁴Autograf S. Hruškoviča *Vita Samuelis Hruscovicz (1719—1720)* sa nachádza v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XII. 3).

³⁵Z autobiografie M. Bahila *Tristissima ecclesiarum Hungariae protestantium facies* (Breh 1747) sa zachovali mnohé odpisy (napr. odpis z polovice 18. stor. v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine, sign. J 20) a preklady pod rôznymi titulmi (*Truchlivé vypsání, Smutné vypsání, Smutný obraz*), napr. z r. 1769 v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. D. 19; XV. XIX. F. 287), z r. 1830 v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 531) a z r. 1898 v Magyarországi Evangélikus Egyházegyetem Levéltára v Budapešti (sign. V. 131). Autografiu znovu vydal András Fabó (*Monumenta evangelicorum aug. conf. in Hungaria historica II*, Budapešť 1863).

³⁶Rukopisná próza J. Žambokréthyho *Revolutionis Rakoczyanae, kurucká vojna dictae, diarium* (1799) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Lat. 4287).

³⁷Reč M. Smrtníka (1687) je v Okresnom archíve v Banskej Bystrici (Fond mesto Banská Bystrica, sign. MBB 323/2).

³⁸Korešpondencia Juraja Lániho (napr. listy Tobiáša Masníka, Daniela Klescha, Andreja Blasía, Jána Simonidesa, Jonáša Koledana, Hioba Trusia, Samuela Ladivera) je v Univerzitnej knižnici vo Wroclawi (zv. II. 1681—1690, sign. 9323, zv. III. 1691—1700, sign. 209 [241, 929]), Juraja Michaelisa Cassaiho (napr. listy Pilárikovcov, Tobiáša Masníka, Štefana Hadíka, Juraja Lániho, Jána Buria, Samuela Hruškoviča) vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne (fasc. I. 1670—1700, sign. Ung. Ms. 9, fasc. II., 1701—1711, sign. Ung. Ms. 10, fasc. III., 1718—1725, sign. Ung. Ms. 11), Samuela Timona v Univerzitnej knižnici v Budapešti (1716—1784, sign. G 120), Michaela Rotaridesa (napr. listy Mateja Bela, Daniela Krmana ml., Jána Buria, Kríštofa Mazaria, Samuela Matthaidesa, Petra Sextia) vo Finnisch-Ugrisches Institut v Berlíne (sign. Ung. Ms. 29, 36, 39, 40, 41, 42). Korešpondencia sa nachádza i v Archiv der Franckeschen Stiftungen v Halle (napr. listy Daniela Krmana ml., sign. A 81, A 144, B 8) a v Mestskom archíve v Zittau (napr. listy Juraja Motešického a Adama Simonidesa). Odpis listov Samuela Turkoliho (1725, 1757) je v konvolúte, ktorý sa nachádza v Biblioteca documentara de Stat Teľeki-Bolyai v Tirgu Mureš (sign. MS 161, s. 360—362, 564—566). Odpis veršovaného listu Ladislava Nozdrovického *Divné boží spravování v svete medzi lidmi* (1734) pochádza z 18. stor. Nachádza sa v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 264).

³⁹Rukopisné diela K. Parschitia sa nachádzajú v Univerzitnej knižnici v Lipsku: *Tabula regni Hungariae* (1698—1699 — sign. DCLXXIV. Rep. IV. fol. 42 a), *Comitatus regni Hungariae, Slavoniae et Transylvaniae septuaginta quatuor* (1707—sign. DCLXXXVI. Rep. IV. fol. 43 a). Odpis druhého diela je aj v Archíve Ráday Könyvtár v Budapešti (sign. k. o. 1.).

⁴⁰Autograf rozpravy M. Bela *De re rustica* (1717) je v Archíve Ráday Könyvtár v Budapešti (sign. k. o. 10.) a *De servitute Hungarica* (1717) v Metropolitana Biblioteca v Ostrihome (sign. Cat. II. Tit. V. Urbarium).

⁴¹Autograf diela J. Buria st. *Micae historico-chronologicae Evangelico-Pannonicae skiagraphikós collectae et adumbratae* (1685) sa nachádza v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave (*Acta historica patriae III*, zv. 83). Časť vydal Pavel Lichner (*Johannis Burii Micae historiae evangelicorum in Hungaria ab anno 1673 ad 1688 annum*, Bratislava 1864).

⁴²Autograf G. Balašoviča *Začátek napravování a obnovování škol dedinských* (1749) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 11).

⁴³Učebnicu latinčiny napísal a zrejme i vydal v Trnave Ján Vrablanský. Dozvedáme sa

o tom nepriamo z anonymného rukopisného paškvilu *Passer profligatus sive Johannes Vrablanszky alias Passerini, in centuria rudimentalium suarum quaestionum expugnatus* (Zahubený vrabec čiže Ján Vrablanský inak Vrabčiansky, dobytý v stotine svojich základných otázok, 1726), ktorý sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Pécsi (v konvolúte tlačí, sign. 00. IX. 39). Autor paškvilu (asi trenčiansky lekár) kritizuje Vrablanského gramatiku. Vyčíta mu, že vydal jeho dielo pod svojím menom a poškvrnil univerzitnú tlač. Je vraj nevzdelaný a podšitý, mechom udretý a breše na autora gramatik Emanuela Alvareza. Autor si robí posmech z Vrablanského mena, vlastností a gramatických znalostí: Litera W, id est Vrablanszky, descendit ab U, id est ululatu, ergo Vrablanszky est lupus (Písmeno W, to jest Vrablanský, pochádza od U, to jest zavýjanie, Vrablanský je teda vlk) . . . Sed tu a principio didicisti bene comedere et bibere, ergo Rudimenta sunt, quae sic docent et non latine loqui (Ak ty si sa od začiatku učil dobre jest a piť, Základy teda sú, čo tak učia, a nie vravieť po latinsky) . . . Cerevisia Zolnensis non est nomen collectivum et tamen facit multitudinem in stomacho Vrablanszki, ergo falsum est, quod hoc sit nomen collectivum (Žilinské pivo nie je hromadné meno, a predsa zapričínuje množstvo v žalúdku Vrablanského, je teda nepravdivé, že je to hromadné meno).

⁴³Rukopis gramatiky M. Michaloviča Sečianskeho *Svĕtlnos český* (koniec 17. stor.) je nezvestný. Rukopis gramatiky P. Holveitha *Epitome grammaticae Slavicae* (1737) je v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 24). Holveith bol jej majiteľom r. 1737. Nie je teda isté, že ju i napísal.

⁴⁴Medzi ďalšie diela so slovníčkami patria: *Zlomok latinskej trnavskej učebnice* (okolo r. 1700), *Nomenclator pružinský* (okolo r. 1700), *Dictionarium Slavico-Latinum* (Slovensko-latinský slovník, okolo r. 1700), *Syllabus vocabulorum Grammaticae Emmanuelis Alvari e Soc. J. in vernaculas Hungaricam et Slavonicam conversorum* (Prehľad slov Gramatiky Emanuela Alvareza zo Spoločnosti Ježišovej preložených do materinských jazykov: maďarského a slovenského, Trnava 1703), Anton Gabon: *Physica exotica* (Cudzozemská fyzika, Trnava 1717), *Christophori Cellarii Latinitatis probatae et exercitae liber* (Kniha osvedčenej a dobre vyskúšanej latinčiny Krištofa Cellaria, Levoča 1735), Krištof Fischer: *De oeconomia suburbana I—II* (O vidieckom hospodárstve, Košice 1737—1743), František Pomey: *Flos latinitatis* (Kvet latinčiny, Trnava 1745) a *Syntaxis ornata* (Ozdobná skladba, Trnava 1748); *Gradus ad Parnassum* (Krok na Parnas, Trnava 1748). Slovníček S. Hrušku je v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Lat. 142), zlomok latinskej učebnice v Spolku sv. Vojtecha v Trnave (sign. F 294/č. 3) a *Dictionarium Slavico-Latinum* v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. J 893).

⁴⁵Podrobná charakteristika týchto partíí je v publikácii J. Minárika — G. Viktoryho *Daniel Krman ml., Itinerarium*. Bratislava 1969 (s. 127—134).

⁴⁶Rukopisy M. Holku st. *Catalogus librorum Bohemicorum et Slavonicorum* (1749) a *Catalogus Hungarorum litteratorum* (prvá polovica 18. stor.) boli v knižnici malohontského seniorátu. Dnes sú na neznáмом mieste.

⁴⁷Rukopis M. Rotaridesa *Auctorum et scriptorum Hungariae praecipuorum catalogus alphabeticus* (prvá polovica 18. stor.) je v Diecéznej knižnici v Nitre.

⁴⁸Rukopis latinskej anonymnej obrany Slovákov sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. Collectio Kaprimiana, tom. XXIV, quart.).

⁴⁹Rukopis Maginovej básne *Carmen nuptiale Josephi Illésházy* (1729) je v Országos Széchényi Levéltár v Budapešti (archív rodiny Csákyovcov).

⁵⁰Rukopisné alebo tlačené dielo kat. farára M. Mirisa (Dcmaniky — 1703) je nezvestné.

⁵¹Rukopis hry *Tragoedia neb Hra smutná, prežalostná* (1728) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 27).

⁵²Program hry *Catharina, Gurzianorum regina* (1701) je v Nationalbibliothek vo Viedni.

⁵³Rukopis dialógu L. Justha *Agon* (1694) je v Ústrednom štátnom slovenskom archíve v Bratislave (Fond LXX, fasc. 80, č. 1), *Dialogus Bacchantium mores exagerans* (1721)

a . . . jako sa háda s Kristem Žid (1721) v Zborníku Jána Lányho I. (1759—1856), ktorý sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Bratislave (sign. SG 2288).

⁵⁴Fragment slovenského veršovaného interlúdia (prvá polovica 18. stor.) sa nachádza na neznámom mieste.

3. Ústup barokovej literatúry (1750—1780)

¹Rukopisný spevník Pavla Majora *Kancionálik písniček nábožných* (18. stor.) v odpise Jána Chrastinu (1749) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Duod. Slav. 7).

²Zborník Jána Andreja Schantrocha (1757—1791) je v evanjelickej fare v Štítniku.

³*Liber continens in se utramque passionem, tam pro Dominica Palmarum, quam pro magno die Veneris, una cum Lamentationibus, cuius possesor est Joannes Polhorski* (neskôr nahradený menom Bánóczy, 1757), ktorý vlastnil Ján Polhorský (Bánóczy), sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Poznani (sign. 2085). *Trnavský pasionál* (1780) bol v knižnici františkánskeho kláštora v Trnave. *Teplanský kancionál* (17.—18. stor.) a *Anonymný spevník* (zo Spiša alebo z Oravy, druhá polovica 18. stor.) sú nezvestné. Polhorského spevníka a *Anonymný spevník* boli majetkom poznanského slavistu Stanislava Dobrzyckého.

⁴Pasionál E. Paschu (*Passio Salvatoris et Redemptoris Nostrí Jesu Christi* — Umučenie Pána nášeho Ježiše Krista, jak nám zepsal svätý Matúš evangelista) z Prešova (1770) a z Pruského (1771) a kancionál *Harmonia pastoralis — Prosaes pastorales* (okolo 1770) sú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. A XXXVIII-65, A XXXVIII-66, A XXXVIII-67).

⁵Pasionály a kancionále J. (P.) Bajana *Beckovský kancionál* (1758—1768), *Skalický pasionál* (1759) a *Harmonia seraphica — Jubilus cordis* (1777) sa nachádzajú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. A XXXVIII-58, A XXXVIII-60, A XXXVIII-62) a *Skalický kancionál* (1783) v Archíve Spolku sv. Vojtecha v Trnave (sign. A XI 75).

⁶Hudobný zborník novozámockého (1761—1765), bratislavského (1765—1769, 1771—1773), trnavského (1766—1771, 1773—1776, 1778—1781) a budapeštianskeho (1776—1778, 1784—1789) františkánskeho organistu a učiteľa hudby Jozefa Pantaleóna Roškovského (1734 Lubovňa — 1789 Budapešť) *Cymbalum jubilationis* (druhá polovica 18. stor.) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Ms. Mus. 753). Roškovský je autorom aj ďalších zborníkov: *Cantica Dulcinosa Mariano-Seraphica* (Sladké spevy mariánsko-serafínske, asi 1771—1773 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. MS — Ba J 1), *Missale musicum* (Hudobná omšová kniha, 1773 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. D IV-154), *Museum Pantaleonianum* (Pantaleonova dielňa — Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti, sign. Ms. Mus. 749), *Jubilus Seraphicus* (Serafínske plesanie — Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti, sign. Ms. Mus. 751), *Harmonia seraphica* (Serafínsky súzvuk — Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti, sign. Ms. Mus. 754), *Vesperae Bachanales* (Fašiangové nešpory, asi 1771 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. A XXXVIII-68) a i.

Spevník A. Fobba *Cantional* (1792) sa nachádza v Mestskom múzeu v Banskej Štiavnici (sign. I-10628).

⁷*Píseň o morovíjní nakažení* (1759) vyšla tlačou (Trnava).

⁸Anonymná latinská poézia je zapísaná v mnohých rukopisných spevníkoch a zborníkoch. Z nich *Mikulášsky zborník* (1761—1781) sa nachádza v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. XXII. B. 21), *Zborník Jána Buoca* (1770—1790) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2688 — pod titulom *Exercitationes styli. Carponae 1690*), *Zborník Jána Lányho I—II* (1759—1856, 1721—1832) v Univerzitnej knižnici v Bratislave (sign. S G 2288—2289), *Spevník Štefana Szokolcaia*

(1762) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Hung. 1085), *Cantiones piae et mundanae* (1768) v Štátnom obvodom archíve v Levoči (mikrofilm) a v Jazykovednom ústave L. Štúra SAV v Bratislave (fotokópia), *Dolnokubínsky zborník* (okolo 1782) v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C/117 a), *Spevník Martina Langa* (1789) v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C 318), spevník Dionýza Kubíka *Libellus cantionum* (1795) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. A 586) a *Cantilenae — Énekek — Pesničky* (druhá polovica 18. stor.) v Ústrednej knižnici SAV v Bratislave (sign. 586). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 80—81, 86—88, 90—94, 102, 105—107, 108—110). Citujeme z nich incipity (s. 249—252).

⁹Báseň k sobášu Štefana Záborského zo Záboria *Jak líbežnú víni dávajú borovice* je zapísaná v *Zborníku Jána Buoca* (1770—1790), ktorý sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2688).

¹⁰Básne *No veru ja více nebulém mládencom* (1772), *Co jest přivedeno v pátek* a *Starobylé jest přísloví* (1781) sú zapísané v *Mikulášskom zborníku* (1761—1781).

¹¹Báseň J. Čerňanského *Crisis in carmen Schramkianum* (1779) je zapísaná v Kolektánoch (fasc. XIII., fol. 44 b — 45 a) Samuela Ivanku (1761—1842), ktoré sa nachádzajú v Univerzitetnej knižnici v Cluji (sign. Ms 334).

¹²Básne *Fama za nic nestojí, kdy nemáš peněz* (s pred 1760) a *Nepožičaj, neb zlíj zvyčaj* (s pred 1760) sú zapísané v Zborníku Jána Dlabáča z Púchova *Historie, příběhy a příklady z mnohých historikův zhromaždené a k mnohému naučení potřebné* (1754—1758), ktorý sa nachádza v Univerzitetnej knižnici v Budapešti (sign. A 219). Báseň *V takových krajinách nebývá žeň dobrá* (1762) je odtlačená v kalendári *Nový a starý, domovní i pocestný kalendář na rok . . . 1763* (Bratislava 1762).

¹³Rukopisný zborník *Sententiae* (druhá polovica 18. stor.) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. C 1255), *Verše latinské a slovenské* (18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 718) a *Proverbia. Versus maxime proverbiales. Adagia et sententiae. Colloquium* (rozhranie 18. a 19. stor.?) v Tisza-vidéki Református Egyházkerület Nagykönyvtára v Sárospataku (sign. 2542).

¹⁴V pamätníčku Andreja Latsného (1775), ktorý sa nachádza v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. G 8), sú napr. tieto sentencie: *Koho verné prateľstvi a láska mrzí, veľkým dobrodiním od Boha zhrzí* (Ondrej Lehotsky z Kráľovej Lehoty, Jena 1776), *Veľké jest dobrodení chleb lačnému darovaný* (Ján Lestak, Szák 1774), *Mnohem väčší, kto kompanu turák dá otrhanému* (Andrej Marothy z Krupiny, Jena 1774), *Lepší dohaň kompanovi, jako grošík majanový* (Martin Hamaliar, Jena 1774), *Dobrá psu muha* (Štefan Baligha, Jena 1774).

¹⁵Autograf veršovanej skladby H. Gavloviča *Valaská škola mravův stodola* (1755) a *Pet sto naučení o dobrých mravoch* (1787) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 89, fotokópia *Valaskej školy*, sign. A 281/L.—IV.). Skladbu *Valaská škola mravův stodola* vydal Michal Rešetka pod titulom *Valaská škola mravov stodola, to jest pastíři ze Svatého písma z rozličným mudromravním naučením veršově představení I—II* (Trnava 1830—1831). Vynechal (čiastočne z cenzúrnych dôvodov) 22 konceptov (básní). Upravoval v duchu bernolákovského spisovného jazyka pravopis, hláskoslovie, tvaroslovie i lexiku (napr. se, te, mel, byl, lid, vzíti, hladem, synuv, může, jiný, na sa, ta, mal, bol, ľud, vzáti, hladom, synov, môže, iný). V origináli je koncept napísaný ako dvanásťveršová báseň (3. a 4., 7. a 8., 11. a 12. verš posunutý doprava). Rešetka ho rozčlenil na tri štvorveršové strofy (štvorveršia). Pridal aj dva nápevy (v origináli nie sú), komponované pre štvorveršia, ktorým vymedzil a určil štvorveršovú strofickú formu konceptov. V Rešetkovom vydaní je ako frontispice ilustrácia okolia Vršatského zámku so salašmi, ovcami, bačom, valachom a Gavlovičovou postavou. Ilustrácia pochádza od bernolákovca, holičského kat. farára Jozefa Intibusa (okolo 1767 Trenčín — 1840 Holič). V Gavlovičovom origináli sú pred každou notou ilustrácie, ale pravdepodobne od Juraja Intibusa, maliara krížových ciest a oltárov, napr. v Nižnej pri Trnave r. 1777 (ilustrácia pred „notou sedemnástou“ je signovaná Georg.? Intibus).

¹⁶Autograf diela H. Gavloviča *Škola kresťanská s veršami súzaná* (1758) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 331). Autograf jeho diela *Škola duchovní* (1777) bol vo farskej knižnici v Hornej Súči, *Kameň ku pomoci* (1779) vo františkánskej knižnici v Malackách, *Kniha o mŕtvosti svetskej* (1780) na neznámom mieste. Okrem toho vo farskej knižnici v Hornej Súči boli tieto Gavlovičove autografy: *Adamova promena* (1745), *Rozmýšľaný aneb Rozjímaný duchovný* (1747), *Svaté rozjímaný s Bohem jest zmluvaný* (1777), *Varuj se marnosti, jak chceš byl v svatosti* (1777), *Katechismus aneb Naučení kresťanské* (1746), *Ódpustky od nejsvětějšího rímského papeža* (1746), *Život svatého Petra Regalata* (preklad z Hübnerovho Menologia, 1746), vo františkánskej knižnici v Pruskom: *Qualis vita, talis mors* (Aký život, taká smrť, 1749), *Catechesis, Christologia, O pripravení ku reholnému životu* (preklad), latinské kázne, vo františkánskej knižnici v Kremnici: *Aeternitas et quatuor novissima* (Večnosť a štyri posledné veci), *Pieseň o cili a konci človeka* (1765), vo františkánskej knižnici v Hlohovci: *Novena octavarum spiritualium* (Deviatnik duchovných oktáv, 1779), *Manuductio* (Rukovät, 1779). V Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine je zaevidovaný aj autograf *Conciones dominicales et festivales* (Kázne nedeľné a sviatočné, príř. č. 1494, ev. č. 2282) a *Cvičení duchovné* (1778, sign. MJ 237).

¹⁷Báseň *Príkklad krále Agathoclesa* (1751) je prekladom latinskej básne *Exemplum regis Agathoclis*. Obe sú zapísané v artikuloch hrnčiarskeho cechu v Kysuckom Novom Meste (Štátny archív v Nitre, Cehalia — Kysucké Nové Mesto, 1751).

¹⁸V sociálnej poézii sa v absolútnej väčšine zapisovali ľudové piesne. Charakteristika sociálnej poézie je v knihe J. Minárika *Po chodníčkoch kamenných, po cestičkách krvavých*. Bratislava 1980 (s. 366—370).

¹⁹Básne J. Sabova, roľníka v Peňanoch (Novohrad), *Mlynár Hubižito* a *Opsání Cigána* uverejnil Bohuslav Tablic v *Slovenských veršovcoch II.* (Vacov 1809).

²⁰Báseň J. A. Demiana (Trenčín, 1799) *Plač Cigánů* uverejnil B. Tablic v *Slovenských veršoch II.* (Vacov 1809).

²¹Slovenské varianty piesne sú kratšie (*O Káni Galilejském veselí — Mesiáš prišiel na svet pravdivý* — Spevník Jozefa Percziho, 1755, *Pieseň nábožná o svadbe v Káni Galilejské učinéné — Mesiáš prišiel na svet pravdivý* — odpis z r. 1838 podľa vydania z r. 1762) alebo dlhšie (*Cantio suavis — Mesiáš prišiel na svet pravdivý — Lúbezná pieseň* — Zborník Jána Lányho I., 1759—1856, takmer identický variant *Pieseň o Káni Galilejské — Mesiáš prišiel na svet pravdivý* — zborník Jána Cziglana *Invitování na svadbu*, 1839—1842). V dlhších variantoch sa pôvodná osnova rozširuje o ďalšie žartovné motívy.

Spevník Jozefa Percziho (Perczi József énekeskönyv) sa nachádza v Papnevelő intézet könyvtára v Győri (sign. H. XIX. b. 11) a zborník Jána Cziglana *Invitování na svadbu* v Slovenskom národnom múzeu v Martine (č. 481). *Pieseň nábožná o svadbe v Káni Galilejské učinéné* je v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Slav. 57).

²²V umelej žartovnej poézii sa spracúvajú osvedčené témy o dobrom víne (Jozef Dubovský: *Spěv pre ukřácení času pri dobrém poháre vína*) a o ženách (*Kratochvilné rozprávání o panenkách*), najmä o ich zlých vlastnostiach (*O falešnosti ženských osob, O zlých a neuzitečných ženách, Stará baba*). Novšia tematika je zriedkavá (*O veliké kapuste a kotli, v němž ona varená mela byti*).

V polofudovej žartovnej poézii sa spracúva pestrejšia tematika, napr. pijanská (*Jaká voda a jaké víno, Vínšung pri kamarátstve, Franciškáni, kapucíni, Pieseň veľmi veselá pri víne*), remeselnícka (*Spěv čičmárský, Pieseň o gajdošovi*), fajčiarska (*Myšlenky pipáča*) a iná (*Vím já jeden zámek mezi horama, Předčerajskem o půl noci, O kulaši, Štyri groše, trafika, Opaký vínš*).

Umelá satirická poézia satirizovala namyslené dievky (*Ach, škoda nastokrát zeznáňá našeho*), módné výstrelky (*O móde nynějšího pohlaví ženského*), pokazenú slovenčinu (*Ostrická slovenčina*) a zemiarsku politiku (*Zemplínska stolica žemjanoch zvolala*).

Písala sa však i umelá a polofudová naturalistická žartovná poézia (*O bardiovskej koni-ne, Keby sa vás kdo chce pláti*) a umelá paškvilová poézia (*Paškvil na prešovské dievčatá*).

²³Pieseň *Maria, karbunkul nejjasnejší* je zapísaná v spevníku Jána Tomkuliaka, ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 929).

²⁴Charakteristika ľúbostnej lyriky je v knihe J. Minárika *Amor diktoval, lásku spisoval*. Bratislava 1979 (s. 334—335).

²⁵*Pieseň o umučení Páně* (koniec 18. stor.) vyšla v Skalici. *Cantio de impiis liberis* (1759) je v Zborníku Jána Lányho I. *Smutné a žalostné lamentovani vezna odsouzeného Jána Šmála* (1764) v rukopisnom konvolúte, ktorý sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Slav. 26), J. Čerňanského (1707 Rajec — 1766 Dolná Strehová), dolnostrehovského ev. farára (1760—1764), *Žalostné vypsaní pádu a vyvrátení... města Lisabony* (Bratislava 1756) v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave (č. 5401, prív. 4) a Š. Korbela (1732—1779 Csernye), čerňanského rektora, *Pamětné přemýšlování o strašlivém zemětřesení... v kterémž... Komárno... slávy své pozbaveno jest* (1763) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 5).

²⁶V jarmočnej veršovanej epike i lyrike nastala žánrová diferencovanosť na rozhraní 17.—18. stor. Do popredia sa dostávala dramatická teatralnosť. Rozvoj žánrov vrcholil v 18. a 19. stor. Koncom 19. stor. sa však začal úpadok a na začiatku 20. stor. tento druh poézie v podstate zanikol.

Zo zachovaného materiálu vidieť, že spočiatku prevažovali tlače s náboženskou tematikou (púťové tlače, predávané najmä na púťach), napr. o svetskej márnosti (*Nová píseň o márnosti světské*, Skalica 1865), o smrti (makabrické piesne *Příkladná píseň o jednom mládenci s Smrtí se domlouvajícím*, Skalica 1877, *Smrtí sedláka na věčnost beroucí*, Skalica 1887), o svätých (legendové piesne *Historická píseň o svaté Jenoveře*, Skalica, *Píseň o divném příběhu, který se stal v Neapoli s jednů šlechtnů paní, která nevinne od svého manžela narknutá zahynut mela*, 1807, *Píseň o Teofilovi, kterak na jeho svadbě anjel Rafael přítomen byl*, Skalica 1879) a o zázrakoch (*Nová píseň o pravdivém zázraku, který se stal ve francouzské zemi*, Skalica 1848, *Pravdivá píseň o nešťastné bouři na moři, která vystáhovalce do Ameriky stihla*, Skalica 1887, *V Sedmihradsku se stala věc podivná skrze strašlivcu chcleru*, Skalica).

Piesne so svetskou tematikou boli epické a najmä lyrické alebo lyrickeopické (predovšetkým ľúbostné).

V epických piesňach sa spievalo zväčša o vraždách (*Píseň o jednom mládenci jménem Vavřinci, který od tří bratrů pro zamilování v sestru jejich zamordován byl*, Skalica 1873, *Žalostná píseň o přehrozném mordu, kterak jej jistý kornet nad svou paní a dvěma dítkami vykonal*, Skalica, *Truchlivá píseň o děsné vraždě, kterou spáchal otec na své manželce a čtyřech dítkách a sám na sobě v Nivnici*, Skalica). Do tejto kategórie patrili aj piesne o samovraždách (*Truchlivá píseň o dvou zastřelených, kteří sobě pro věrnou lásku jednou hodinu umřítí umínili*, Skalica 1866) a o zbojníkoch (*Nejnovejší píseň o jedné nezdarné dcery, která tři léta mezi raubíři žila, pak svoji matku ostrým mečem zavražditi chtěla, ale sama skrze ten jistý meč zahynula*, Skalica). Populárne boli napokon piesne o prírodných katastrofách (*Nová píseň o skáze města a chrámu Mariecell*, Skalica) a o módných novotách (*Píseň o márnosti světské, nová móda tak zvaná naifroky aneb krinoliny*, Skalica 1864).

V lyrických a lyrickeopických piesňach značnú časť tvorili vojenské piesne (*Nová píseň, na světle vydaná jen pro ty, kteří ji koupí*, Skalica 1866) a žartovné piesne (*Kratochvilná píseň o svadbném veselí pána vlka s ušlechtilou pannou kozou*, Skalica, *Nová píseň o svadbě v Káni Galilejské*, Skalica 1875, *Žalostná píseň zle oženého muže, pro ukrátení času v nově na světle vydané*, Skalica 1879, *Nařikání zajička na svůj nešťastný los*, Skalica 1888). Najviac sa však vydávali ľúbostné piesne, ktoré sa vyznačovali sentimentálnym charakterom. Mali zaužívané stereotypné nadpisy (*Píseň mládeňcům a pannám pro obveselení vydaná*, *Nová píseň mládeňcům a pannám pro obveselení mysle na světle vydaná*, *Světská píseň pro mládence a panny*). Táto tradícia sa len zriedkavo porušila (*Nařikání milovníka, Píseň o stále lásce, Hořekování mládence zoufanlivého nad falešnou láskou*). V ľúbostných piesňach sa spracúvala tematika vyznania lásky (*O srdce nejjalešnější*, Skalica 1858, *Stojím v smutku a zármutku*, Skalica 1863, *Vyrostla mně bílá ruže*, 1879), rozlúčky milencov pre odchod mládenca na vojnu (*Až ja budu v širém poli stát*, Skalica 1854, *Rosa padla, tráva zvadla*, Skalica 1856, *Jaro se otvírá, kvítí kvete*, Skalica 1877), pre bránenie rodičov v láske, najmä pre sociálnu nerovnosť (*Lamentaci mně nastala*, Skalica 1866, *Kdybych já se nebál, Andulko*, Skalica 1874, *Horo, horo, vysoká jsi*, Skalica 1878), ale aj z iných príčin (*Jen jsem jedncu libě usnul*, Skalica 1858, *Chodil jsem mnoho let*, Skalica 1874, *Pukejte se skály, pahrbkové*, Skalica 1874). Oblúbená bola i žartovná tematika prekárania milencov (*Má drahá Nanynko*, Skalica 1854, *U zahrádky chaloupka*, Skalica 1863, *Okolo Bystřice vodička teče*, Skalica 1875). Popularite sa napokon tešili bala-

diecké piesne o smrti milencov (*Má panenka v truhle leží*, Skalica 1877, *Nic na světě stálého*, Skalica 1877, *Když jsem šel k mé milé*, Skalica 1889).

Lyrické a lyrickoepické jarmočné piesne sa neraz zblížovali s ľudovou, folklórnou lyrikou. V jarmočných tlačiach sa odtláčali ľudové piesne s menšími zmenami v texte alebo s kontaminovanými textami (*Nová píseň světská — Zahučali hory, zahučali lesy*, Skalica, *Světská píseň, mládeňcům a pannám k potěšení vydaná — Žeň sa, šohaj, žeň sa*, Skalica). Jarmočné piesne mali veľký vplyv na novšiu ľudovú baladu (*Stala sa v Tisovci, stala sa novina*).

Jarmočná veršovaná epika i lyrika sa vyznačuje špecifickými črtami. Základným stylistickým prostriedkom je detailný naturalistický opis a dramatizujúca priama reč i dialógy. Zväčša ide o veľmi rozsiahle skladby (až 60 strof). Strofy sú dvoj-, päť-, šesť-, osem- a najmä štvorveršové. V sylabiickom spevnom verši sa popri šesť-, sedem-, desať-, jedenásť-, trinásť- a pätnásťslabičniku vyskytuje predovšetkým osem- a dvanásťslabičnik. Tendencia je k trochejsko-daktylskému a daktylsko-trochejskému veršovému spádu. Rýmy sú združené a gramatické, predovšetkým slovesné. Štýl patetizujú trópy (metafory, personifikácie, deminutíva, hyperboly a najmä epiteta) a predovšetkým figúry (anafory, komparácie, antitézy, klimaxy, apostrofy a exklamácie). Osviežujú ho prvky ľudovej poézie.

²⁷Rukopisný zborník J. Sekáča *Laskavé karhání smíšnopochabných světských mravův* (1800) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Slav. 40) a zborník Adama Szelohányiho (18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 375). Veršované anekdoty J. Chrastinu *Rozprávky o Gelovi a Rozprávky o Taubmanovi* uverejnil B. Tablic v *Slovenských veršovcoch I—II* (Budín 1805, 1809).

²⁸Vo vývine smerujúcom k formovaniu antidiktickej literatúry s funkciou pobaviť čitateľa sa najďalej dostal zborník Štefana Kubinyiho *Anecdota* (Žarty, prvá polovica 19. stor.?), ktorý obsahuje zveršované anekdoty a facécie, neraz vypožičané zo slovenského folklóru. Nachádza sa v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 875). Podrobná charakteristika zborníka je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 84—85, 104).

Pravda, veršované anekdoty sú zapísané aj v iných zborníkoch, napr. v *Ānonymnom zborníku bájok a narácií* (prvá polovica 19. stor.?), ktorý sa nachádza v Ústrednej knižnici SAV v Bratislave (sign. A 7803). Podrobná charakteristika zborníka je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 343, 351).

²⁹Zborník *Bohuslava Mudronyho* (okolo 1796) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 563), *Zborníček Juraja Palkoviča* (koniec 18. a začiatok 19. stor.) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. 2013), zborník *Notitzbuch* (Zápisník, 18.—19. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Germ. 547), rukopisná zbierka Františka Kazinczyho (koniec 18. a začiatok 19. stor.) v Ráday-levéltár v Budapešti (Szemere Pál-gyűjtemény I, 47), zborník Františka Vranovica *Theseusnak Minotaurus ellen való vitéz cselekedete* (Theseov hrdinský čin proti Minotaurovi, druhá polovica 18. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Hung. 238), zborník Alexandra Ladányiho *Ladányi Sándor Mindenés gyűjtemény* (Zbierka pre každú príležitosť Alexandra Ladányiho, 1822—1824) v Déri Múzeum v Debrecíne (sign. Népr. adattár 360) a *Miskovecký spevník* (začiatok 19. stor.) v Borsod megyei levéltár v Miskolci (bez sign.). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 80, 101—102). Citujeme z nich incipity (s. 328).

³⁰Spevník Štefana Szakolczaia *Szakolczai István énekeskönyv* (Spevník Štefana Szakolczaia, 1762) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Hung. 1085) a zborník Ivana Nagya *Csipkebokor* (Šípka, rozhranie 18. a 19. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Hung. 1330). Podrobná charakteristika spevníka a zborníka je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 80—81, 102). Citujeme z nich incipity (s. 326).

³¹Zborník *Sententiae* (Myšlienky, druhá polovica 18. stor.) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. C 1255), zborník *Verše latinské a slovenské* (18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 718), zborník

Proverbia (Príslovia, rozhranie 18.—19. stor.) v Református egyházkerületi könyvtár v Sárospataku (sign. 2542), spevník Jozefa Percziho *Perczi József énekeskönyv* (Spevník Jozefa Percziho, 1755) v Papnevelő intézet könyvtára v Győri (sign. H. XIX. b. 11), zborník Ladislava Tomčányiho *Zbírka rozličných dejů a účinků* (1849—1850) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. C 1268), *Anonymný spevníček* (rozhranie 18. a 19. stor.) v Štátnom archíve v Nitre (Fond Baroš), spevníček Juraja Jánskeho *Polné pesničky sedlácké* (1810) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B IV/7) a zborník *Knižička Pavla Šimka* (1811—1819) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. C 229). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 81—82, 85, 103—104). Citujeme z nich incipity (s. 270, 271, 276, 277, 287).

³²Spevník Gabriela Fábiányho *Dávidné Dudája* (Dávidove gajdy, 1809) sa nachádza v Református egyházkerületi könyvtár v Sárospataku (sign. Kt. 1668), spevník Petra Furuglyása *Furuglyás énekeskönyv* (Furuglyásov spevník, 1764) v Papnevelő intézet könyvtára v Győri (sign. H. XIX. b. 11) a *Spevník Martina Langy* (1789) v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C 3/8). Podrobná charakteristika spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 85—86, 104—105). Citujeme z nich incipity (s. 272).

³³Zborník *Collectanea* (Zbierky, 1799—1812) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 469). Podrobná charakteristika zborníka je v citovanej antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 86, 105). Citujeme z neho incipity (s. 283).

³⁴Zborník Juraja Kristoffiho *Diarium et inventarium* (Denník a inventár, 1804) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 327), zborník Andreja Dugonicsa *Dugonics András fiatalkori versei* (Mladické verše Andreja Dugonicsa, 1760—1763) je v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Hung. 235), zborník Ignáca Mészárosa *Tsallóközi ódák és énekek I—II* (Ódy a piesne zo Zitného ostrova, 1765—1795) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Hung. 208), spevník *Daloskönyv* (Spevník, koniec 18. stor.) v Knižnici Maďarskej akadémie vied v Budapešti (sign. Népköltészet 207), spevník štiavnického profesora a prievidského piaristu Dionýza Kubíka (1749—1811) *Cantiones Slavonicae* (Slovenské piesne, 1791) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 190), *Prievidský piaristický zborník* (okolo 1800) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MS-Ba H 114 fol.), *Kubíkovský spevník* (rozhranie 18. a 19. stor.) v Univerzitnej knižnici v Brne (bez sign.), spevník *Cantilenae — Énekek — Pesničky* (druhá polovica 18. stor.) v Ústrednej knižnici Slovenskej akadémie vied v Bratislave (sign. 586) a spevník *Melodiae diversae* (Rozličné nápevy, 1804) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B III/3). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 86—88, 105—107). Citujeme z nich incipity (s. 271—272, 276—287, 325—328).

³⁵Spevníček *Cantionale* (Spevník, koniec 18. stor.) je nezvestný. Zborník Andreja Schmidia *Synopsis theologiae moralis* (Výťah morálnej teológie, 1787—1804) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Lat. 1147), zborník Jána Langhofferu *Quodlibet veršovcov slovenských* (1790) v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV.XIX.F 54), zborník Jána Bilského *Parerga seu Collectio documentorum ad rem ecclesiasticam illustrandam spectantium III* (Drobné práce alebo Zbierka dokladov k osvetleniu cirkevných dejín, 1793—1796) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2746), zborník Imricha Laučeka *Miscellanea* (Zmes, 1818—1829) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. 29 0 3) a *Zborník Imricha Laučeka* (1834?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 545). Podrobná charakteristika zborníkov a spevníkov je v cit. antológii *Piesne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 89, 107—108). Citujeme z nich incipity (s. 272, 177, 284, 326, 327).

³⁶*Dolnokubínsky zborník* (okolo 1782) sa nachádza v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne (sign. C 3/117 a), spevník Fincka *Finck énekeskönyv* (Finckov spevník, rozhranie 18. a 19. stor.) v Tiszántúli ref. egyházkerületi nagykönyvtár v Debrecíne (sign. R. 2735), *Zborník Jána Lányho I—II* (1759—1856, 1721—1832) v Univerzitnej knižnici v Bratislave (sign. SG 2288—2289), *Zborník Jána Buoca* (1770—1790) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2688), spevník *Cantiones pie et mundanae* (Pevn-

né a svetské piesne, 1768) v Štátnom obviednom archíve v Levoči (mikrofilm) a v Jazykovednom ústave E. Štúra v Bratislave (fotokópia), spevník Johany Lačnej (1806) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (*Elmelkedések és versek* — Úvahy a verše, sign. Oct. Germ. 316), spevníček *Písne svetské slovenské* (druhá polovica 18. stor.) v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Fol. Slav. 14), spevník *Písne všelijake* (druhá polovica 18. stor.) v Knižnici Maďarskej akadémie vied v Budapešti (sign. Népköltészet 193), spevník *Slovenské národné spievanky od roku 1876* (koniec 18. stor.) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 334), *Zborník Jána Andreju Schantrocha* (1757—1791) v evanjelickej fari v Štítniku (bez sign.), *Mikulášsky zborník* (1761—1781) v Tranovského knižnici v Liptovskom Mikuláši (sign. XV. XXII. B. 21), zborník žaškovského rektora Jána Bruka a jeho syna, žaškovského rektora a dolnokubínskeho učiteľa Leopolda Bruka (1800—1866) *Rozličné verše* (1794—1817, 1819—1829) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 35) a zborník *Quodlibet* (Pestrá zmes, 19. stor.) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 421). Podrobná charakteristika spevníkov a zborníkov je v cit. antológii *Písne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 90—95, 108—111). Citujeme z nich incipity (s. 270—287, 325—328).

Varianty starších piesní a básní sa zapisovali aj v neskorších spevníkoch a zborníkoch, napr. v spevníkoch a zborníkoch s prevahou umelej poézie: *Anonymný spevník J. K.* (1821—1828 — Štátny archív v Nitre, Fond Baroš), Valentín Nécsy: *Cantiones Latinae* (Latinské piesne, 1826—1828 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B III/9), *Oblectamenta animi* (Potešenia mysle, 1827 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B III/20), Ján Gregorc: *Cantilenarum diversae collectiones* (Rozličné zbierky piesní, 1828—1856 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. MJ 449), *Spevník Alojza Dortsáka* (1838 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B III/22), Anton Benický: *Verše slovenské pro zabavení milovníků kratochvil* (1839—1840 — Knižnica Maďarskej akadémie vied v Budapešti, sign. Népköltészet 183), *Piešťanský spevník* (prvá polovica 19. stor. — Slovenské národné múzeum v Martine, sign. 482), s prevahou pololudovej poézie: *Miscellanea, id est: Všelijaké* (Rozmanitosti, to jest: Všelijaké, 1773—1824 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B 240) a s prevahou ľudovej poézie: *Spevník Jána Tomčányho* (1810—1812 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B I/1), Ján Jamrich ml.: *Všelijaké rozličné rozprávky k zabavení* (1832—1833 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B 510), Michal Miloslav Križan: *Písne národné* (1839 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. C 488), *Anonymný spevníček B. L.* (1865 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B II/9). Podrobná charakteristika spevníkov a zborníkov je v cit. antológii *Písne a verše pre múdrych i bláznov* (s. 338—343, 349—351, 432—433, 451, 453—454). V antológii sa uvádzajú aj ďalšie spevníky a zborníky.

³⁷V bibliotékach a archívoch sa zachovalo veľké množstvo rukopisných kázni (napr. latinsko-slovenský rukopis *Sermones et historiae sacrae et exempla* — Kázne a posvätné príbehy a exemplá, v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti, sign. Oct. Lat. 1109).

³⁸Preklad biblie sa zachoval v odpise z rokov 1756—1759 na farskom úrade v Cíferi.

³⁹Autografy kázni D. Mokoša (6 zväzkov, 1752—1774) sú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (bez sign.) a autografy kázni J. P. Bajana (vyše 600 kázni, 1760—1771) *Devoti sermones in dominicas omnes ab Adventu usque ad Pascha* (Zbožné kázne na všetky nedele od Adventu až do Veľkej noci), *Devoti sermones in dominicas omnes a dominica in albis usque ad finem anni* (Zbožné kázne na všetky nedele od Bielej nedele až do konca roka), *Devoti sermones in festa beatissimae Virginis Mariae et sanctorum totius anni* (Zbožné kázne na sviatky Preblahoslavenej Panny Márie a svätých celého roka) a *Devoti sermones quadragesimales* (Zbožné kázne pôstne) sú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (bez sign.). Autor ich pripravil do tlače (1772—1776), ale nevyšli.

⁴⁰Rukopisná zbierka J. Dlabača *Historie, príbehy a príklady z mnohých historikův zhromaždené a k mnohému naučení potrebné* (1754—1758) sa nachádza v Univerzitnej knižnici v Budapešti (sign. A 219) a *Kazatele historického neobyčejných príbehův príklady . . . z knihy Michala Pexenfelder . . . vytáhnuté a od zemana Trenčanskej stolice na slovenský jazyk preložené I—III* (1769—1775) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 152).

⁴¹Autobiografická a cestopisná denníková próza M. A. Beňovského nevyšla len po anglicky, ale i po nemecky (*Des Grafen Moritz August von Benyowsky . . . Schicksale und Reisen* — Osudy a cesty grófa Mórica Augusta Beňovského, Lipsko 1791) a po francúzsky (*Voyage et mémoires de Maurice August Comte de Benyowszky* — Cesty a pamäti grófa Mórica Augusta Beňovského, Paríž 1791).

⁴²Latinské a slovenské texty uvedené pod rokmi 1761 (?) a 1772 (?) sú zapísané v *Mikulášskom zborníku* (1761—1781) a text pod rokom 1790 v *Miscellanea, ul est: Všeljaké* (1823—1824).

⁴³*Fábule od Jana Markoviče poskládané* (1756) sú v rukopise J. Markoviča *Epistola ad filium de studiorum methodo* (List synovi o spôsobe štúdia, 1756), ktorý sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 738), *Zborník Adama Szelchányiho* (18. stor.?) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 375), *Kúsky klerikú pro zábavku laikú* (druhá polovica 18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 672), *Lajster všelijakých kratochvilných historii v sebe obsahujících* (koniec 18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 771) a *Ostrotipné nápady a veliké cigánství i hádky* (koniec 18. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. A 593).

⁴⁴*Fábule Esopické* (pred r. 1759) boli odlačené v *Novom a starom, domovnom i pcestnom kalendári na rok 1759, 1760, 1763 a 1767* (Bratislava 1758, 1759, 1762 a 1766). Redigoval ho J. Chrastina.

⁴⁵Podobné slovesné látky (anekdoty, facécie, žartovné historiky, poviedky, bájky a pod.) kolovali a zapisovali sa aj v 19. stor.: *Krátké rozprávky* (1819 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. MJ 627), Ján Gregorec: *Cantilenarum diversae collectiones* (Rozmanité zbierky piesní, 1828—1856 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. MJ 449), *Zborník Rehora Paulinyho* (1830—1832 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. MJ 446), Ján Jamrich ml.: *Všeljaké rozličné rozprávky k zabavení* (1832—1833 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B 510), *Zborník slovenskej ľudovej prózy* (prvá polovica 19. stor. — Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti, sign. Oct. Slav. 37), Ján Štefko: *Zábavné pesničky slovenskej mládeži* (1860—1863 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B 367) a *Rozprávky a krátké historie ku času ukrátení a mravnému rozveselení, též neumělým k naučení a zarmuceným ku potešení v tovarištvách si rozprávati* (1865 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B 604). Podrobná charakteristika zborníkov je v štúdií J. Minárika *Anonymná próza v rukopisných zborníkoch v 18.—19. storočí* (Slovenský národopis, 21, 1973, s. 538—542).

Poviedky, bájky, anekdoty a facécie sa nešírili len v prozaickej, ale aj vo veršovanej forme (Ján Sekáč: *Laskavé karhání smíšnopochabných svetských mravív*, 1800).

⁴⁶*Rukopisný spevník Jána Opršala* (1807) sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 961), *Anonymný zborník bájok a nárcií* (prvá polovica 19. stor.?) v Ústrednej knižnici Slovenskej akadémie vied (sign. A 7803) a zborník Š. Kubinyiho *Anecdota* (prvá polovica 19. stor.?) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 875).

⁴⁷*Rukopisný zborník Bohuslava Mudronyho* (okolo r. 1796) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 563).

⁴⁸Rukopisná poviedka *Chytrost, opovážlivost, ale i vyvýšenost jistého synka, Imre řečeného, který až ze země persiánskej krásnú dcerku jistého velikého baše na banské mestá dovedel* (koniec 18. stor.?) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 670). V tom istom archíve sú i rukopisné poviedky *Gróf Rožmberg aneb Odkryté previnení* (1799 — sign. MJ 391), *Bibiana, herská panna* (rozhranie 18. a 19. stor. — sign. MJ 869), *Nevinná zábavka* (1806 — sign. MJ 401), *Švárná pastírka aneb Historia čnostlivá* (1822 — sign. B 639) a rukopisné zborníky *Zborník Štefana Zajdu-Urbana* (1791—1855 — sign. MJ 686), *Zborník Rehora Paulinyho* (1830—1832 — sign. MJ 446).

⁴⁹Ludové knižky vychádzali najmä v Skalici. Pretláčali sa v nich prevažne stredoveké žánre: legendy, poviedky (náboženské i svetské), rytierske poviedky a romány,

antické poviedky a romány, šibalské príbehy, poviedky, anekdoty a facécie a dobrodružné poviedky a romány.

Legendy boli zastúpené legendou o sv. Eustachovi (*Príkladný život svätého Eustáchia a o sedmi spících mládencoch*, Skalica 1860, 1871, 1890), o Ahasverovi (*Veľný Žid. Povest z doby umučení Krista Pána*, Skalica 1881, 1896), poviedky zborníkom svetských poviedok o siedmich múdрых majstroch Pontianus (*Mravná kronika o sedmi múdрых aneb Vítězství ctnosti*, Skalica 1818, 1865, 1877, 1889, *Sedem múdрых majstrov*, Budapešť 1892, 1901, 1912) a náboženskou poviedkou o uhorskom rytierovi Jurajovi (*Vidění Jiříka Ponstevníka, někdy rytíře uherského*, Skalica 1704, 1712, 1865), rytierske poviedky a romány poviedkou a románom o dvoch verných priateľoch (*Kronyka kratochvilná o udatném rytíři Alexandrovi, kterýž po vystálém mnohém nebezpečení k velikému štěstí přišel*, Skalica 1835, *Rytíř Alexander, kterýž po vystálém mnohém nebezpečení k velikému štěstí přišel*, Skalica 1841, 1855, 1877), o Oktaviánovi (*Pěkná utěšitelná a velmi poživná kronyka, cis. Oktaviána, jak také velmi pamětihodné příběhy jeho manželky Felicity a jeho dvou synů Florence a Leona*, Skalica 1876), o Róbertovi Diablove (*Robert nazván Čertem*, Skalica 1872, 1879), o Grizelde (*Príkladná kronyka o trpělivé panně Kryzeldě*, Skalica 1801, 1815, Sarvaš 1855, *Príkladná kronyka o velmi trpělivé paní Kryzeldě*, Skalica 1823, *Dvě příkladné kroniky: První o velmi trpělivé paní Kryzeldě*, Skalica 1867), o Meluzíne (*Kratochvilná kronika o šlechtěné panně Meluzíně a udatném rytíři Rajmundovi*, Skalica), o Genovéve (*Kronyka příkladná o nevině souzené svaté Genovévě*, Skalica 1805, 1823, 1829, Budín 1864, *Svatá Genovefa*, Skalica 1848, Krištof Schmidt: *Žalostné příběhy sv. Genovefy*, Skalica 1879; *Dejepis o cnotnej hradogrófske Genoveve*, Budapešť 1898, Árpád Nemes: *Genovéva*, Budapešť 1911), o Magelone (*Historie kratochvilná o krásné panně Mageloně z Neapolis, královské dceři, a o udatném rytíři Petru z Provence, znamenitého hraběte synu*, Skalica 1838, 1858, 1873, 1879, *Velmi utěšená a kratochvilná historie o krásné panně Mageloně*, Skalica), o Tristanovi a Izalde (Václav Rodomil Kramerius: *Historie o pánu Tristanovi a krásné Izaldě*, Skalica 1873) a o Štilfrídovi a Brunvíkovi (*Dvě kroniky, první o Štylfrýdovi, druhá o synu jeho Brunvíkovi, knížetech českých*, Skalica 1802, 1847, 1864, 1870, Budín 1872), antické poviedky a romány poviedkou o Here a Leandrovi (Ondrej Kalina: *Hero a Leander*, 1902), šibalské príbehy, poviedky, anekdoty a facécie príbehom, poviedkou, anekdotou a facéciou o Ezopovi (Václav Rodomil Kramerius: *Život, skutky a řetě netvorného Ezopa*, Skalica 1879), o Salamúnovi a Markoltovi (*Rozmlouvání krále Salamouna s výmluvným Markoltem, obličejem velmi mrzkého*, Skalica 1817, 1830, 1877) a o Tillovi Eulenspieglovi (*Krátké historie o chytrém Eulenspieglovi, všem milovníkům k čtení, ne ale k nasledování, nýbrž k napravení takových skutků na světlo vydané*, Skalica 1873) a dobrodružné poviedky a romány poviedkou a románom o Fortunatovi (Jan Rippl: *Fortunatus a jeho synové aneb Podivná dobrodružství se zlatým pytlíkem, všedávacím kloboučkem a kouzelným prstýnkem*, Skalica 1867; *Ukradený měsíc*, Budapešť 1876, Václav Rodomil Kramerius: *Princezka Nesyta aneb Tři dary kouzelné: sáček, pláštík a korál*, Skalica 1871) a o Perytonovi a Dyonýdovi (*Kronyka o Perytonovi a o jeho synu Dyonýdovi, měštěninu římském*, Skalica 1838, *Peryton a jeho syn Dyonýd, měštěnin římský*, Skalica 1874).

Z renesančných poviedok a románov patrili do repertoáru ľudových knížiek dobrodružné poviedky a romány o doktorovi Faustovi (Václav Lev: *Doktor Jan Faust, světoznámý čarodějník*, Skalica 1881; *Vypsání dalece rozhlášeného a známého Doktora Fausta*, 1839).

Z barokových poviedok a románov sa v ľudových knížkách uplatnili šibalské poviedky a romány o Münchhausenovi (*Příhody a dobrodružství veselého šlechtice Pána Prášíka*, Skalica 1885) a dobrodružné poviedky a romány o Rinaldovi Rinaldinim (Christian August Vulpius: *Rinaldo Rinaldini alebo Životopis najkrásnejšieho a najchýtrejšieho zbojníckeho náčelníka*, Budapešť 1891).

V ľudových knížkách sa pretláčali aj záre s neznámejšími domácimi a cudzími, medzinárodnými látkami, napr. anekdoty, facécie a žartovné poviedky (*Piepor Jankove žartovné skutky a dobrodružství na zemi, vode a v povetrí*, Skalica 1875, *Kratochvilná historie o jednom sedlském pacholku*, Skalica 1877, Ján Adolf Ferienčík: *Král Matej*, Budapešť), mravoučné sentimentálne poviedky, povesti alebo legendy (*Ctnostná Albina aneb Věrnost manželská, kteráž byl i mnohá pronásledování trpěla, slavně nad nimi zvíťazí*, Skalica 1818, *Amalia, krásná pastírka*, Trnava 1825, *Thebo, zbudovatel zámku thebenského při Prešporku ležícího*, Trnava 1825, *Anežka, sicilská královna*, Skalica 1877), strašidelné poviedky (*Unešení panen aneb Mrtví tanečníci u hrobky*, Skalica 1870, *Mrtvý host*, Skalica 1885, *Alžběta Báthory aneb Železná panna na hrade čachtickém*, Skalica 1885), zbojnícke poviedky

(*Stičná Rozárka, dčve srlnaté, které v dšné noci koné i loupežnického víulce zajalo*, Skalica 1873, Karol Dúbravý: *Jánošik*, Budapeš 1907), dobrodružné poviedky (*Edwarda Angličana znamenité príhody, jak na mori, tak i na zemi*, Trnava 1825, *Abuchazan a Tardys z Malabararu*, Skalica 1874) a čarovné rozprávky alebo poviedky (*Čarodějnický řetěz*, Skalica 1861, *Nymfa studenky aneb Trojí žádosti*, Skalica 1873, *Zlatý prsten*, Skalica 1874, *Rytíř Felsenburg, udatný vysvoboditel dvanácti zavínšovaných osob*, Skalica 1874, *Zlatý strom, stracená voda a zakletá hora*, Skalica 1878, *Kratochvílné čtení o zchytralé Finettě, jinak: Popelce nazvané*, Skalica 1822).

V ľudových knižkách sa neodtláčala len mravoučná a zábavná próza, ale aj vecná a popularizačná próza, napr. pranostiky (*Pranostika sedlská, to jest: Knižka o pověří*, 1793), proroctvá (*Proroctví Michaldy, královny ze Sáby, 13. Sybilly*, Skalica 1879) a kalendáre (*Nový a starý, domovní i pocestný kalendář*, Bratislava 1759).

⁵⁰Rukopisné diela rektora prešovského kolégia J. Karlovského (1721—1794) *Logica* (1767), *Metaphysica* (1768) a *Philosophia moralis seu Ethica* (1769) sa nachádzajú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (Logica, sign. MJ 75).

⁵¹Rukopisy A. Šmála *Brevis de vita superintendentum evangelicorum in Hungaria commentatio* (1756) a *Adversaria ad illustrandam historiam ecclesiasticam Evangelico-Hungaricam pertinentia* (1781) vydal András Fabó (Monumenta evangelicorum aug. conf. in Hungaria historica I—II, Budapeš 1861, 1863) a rukopis M. Klanicu *Fata Augustanae confessionis ecclesiarum a tempore reformationis ad synodum Pestiensis in comitatibus Hungariae* (1791) A. Fabó (c. Monumenta III, Budapeš 1865).

⁵²Zbierky M. Laučeka *Collectanea* sú napr. v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. C 1069) a v Magyarországi Evangélikus Egyházegyetem Levéltára v Budapešti (sign. V. 54) a M. Šuleka (napr. *Fragmenta historica ecclesiarum evangelicarum incliti districti Kis-Hontensis*) v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. 29 05) a v Magyarországi Evangélikus Egyházegyetem Levéltára v Budapešti (sign. V. 40, V. 43, V. 59, V. 61).

⁵³Rukopis rozpravy A. F. Kollára *De ortu, progressu et incolatu nationis Ruthenicae in Hungaria* (1769?) sa nachádza v Österreichische Nationalbibliothek vo Viedni.

⁵⁴Návrh A. F. Kollára *Instructio privata pro humaniorum literarum profesoribus publicis* (1775) ostal v rukopise.

⁵⁵Latinská báseň A. F. Kollára *Na riekú Volhu* (1772) je nezvestná. Vyšla v preklade do ruštiny (časopis *Živopisec*, 2, 1773; P. N. Berkov: *Satiričeskije žurnaly*, Moskva — Leningrad 1951).

⁵⁶Rukopisný zborník *Miscellanea philologico-historico-critica de linguis Bohemo-Slavica, Polonica, Sorabica, Germanica, Hungarica etc.* (1755) sa nachádza v Debreceni ref. fõiskola könyvtára v Debrecíne (č. 1034).

⁵⁷Rukopisný slovník profesora a debrecínskeho kat. farára Š. Michaliaka *Lexicon compendiosum* (1719—1750) je v Metropolitana Bibliotheca v Ostrihome (sign. Categ. X. Tit. VI. Codices Hung. P. II. — fotokópia v Jazykovednom ústave Ludovíta Štúra SAV v Bratislave), R. Hadbavného *Syllabus dictionarii Latino-Slavonicus* (1763) v Univerzitetnej knižnici v Budapešti (sign. H 46 — fotokópia v Jazykovednom ústave Ludovíta Štúra SAV v Bratislave) a nepského ev. farára A. Lačného *Dictionarium cognatum seu conventium linguarum* (1767—1797) v Univerzitetnej knižnici v Budapešti (sign. H 10 — fotokópia v Jazykovednom ústave Ludovíta Štúra SAV v Bratislave).

⁵⁸Rukopisy M. Holku st. *Catalogus literatorum Laniorum Hungarorum* (1751), *Memoabilia Hungarica ecclesiastico literaria* (1767) a *Scriptorum quorundam de rebus Hungaricis index* (1770) boli v knižnici malohontského seniorátu. Dnes sú na neznámom mieste. Odpisy rukopisu A. Šmála *Syllabus litteratorum Thurocensium* (druhá polovica 18. stor.) sú napr. v Knižnici Maďarskej akadémie vied (odpis z r. 1755 — sign. Történi. 4-r. 119 sz.), v Lyceálnej knižnici SAV v Bratislave (odpis z r. 1760 — sign. 371) a v Univerzitetnej knižnici v Prahe (odpis z r. 1798 — sign. XXII B 16).

⁵⁹Jezuitské školské hry sa zachovali v zborníkoch. Hry trnavských jezuitov obsahuje zborník z knižnice malohontského seniorátu (*Thebae vindicatae* — Potrestané Théby, 1761, *Tobias iunior ad patrem redux* — Tobiáš mladší vracajúci sa k otcovi, 1761, *Alexis*, 1756, *Artaxerxes*, 1758, *Cyrus*, 1758, *Moyses*, 1749 a i.) a zborník v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2565 — Filip Pallesch: *Saul*, 1761; *Tigranes*, 1760, *Metastasius: Joseph a suis fratribus agnitus* — Jozef poznaný svojimi bratmi, okolo r. 1750, *Sylvius repertus* — Nájdený Sylvius, *Zenobia*, druhá polovica 18. stor. a i.).

⁶⁰Hry D. Kubika sú v rukopisnom zborníku *Actiones comicae et tragicae* (Komické a tragické výstupy), ktorý autor spísal v Brezne (1773). Zborník sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 691).

⁶¹Rukopis pijanských nešporov J. P. Roškovského *Vesperae Bacchantes* (asi 1771) je v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. A XXXVIII-68), *Vesperae potatoriae ad divum Bachum* (1761?) v Mikulášskom zborníku (1761—1781), pašii *In jesuitarum ordinem et generalem ad pedes pontificis prostratum colloquium* (1773?), *Haec passio imperii in Rastad decantata anno 1798* (1798) v zborníku *Miscellanea, id est: Všeljaké* (1773—1824), ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 240).

⁶²Veršovaný dialóg alebo scénka *Pláč a narikani nášeho prvého otce Adama a Evy* je v spevníku Antona Fobba *Cantional* (1792 — Mestské múzeum v Banskej Štiavnici, sign. I-10628) a *Rozmlouvání mezi Bohem, Adamem, Evú, Hadem a Anjelcm pri pádu prvých našich rodičú* v spevníku *Písne duchovní zepsané k rozličným príhodám a případnostem* (1794 — Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. B III/2).

⁶³Dialóg alebo dialogická scénka *O organistovi a smrti* je v *Mikulášskom zborníku* (1761—1781) a *Historia o smrti, knezovi a organistovi* v zborníku učiteľa Jána Jamricha ml. *Všeljaké rozličné rozprávky k zabávení* (1832—1833).

⁶⁴Dialógy alebo dialogické scénky *Rozmlúvaní mezi boháčem a jistém, jenž jejich meril* (1800), *Milí páni, již sem dost chodil po svete* (1796), *O malířství verše* (1794), *Colloquium de eligendo statu* sú zapísané v zborníku žaškovského rektora Jána Bruka a jeho syna, žaškovského rektora a dolnokubínského učiteľa Leopolda Bruka (1800—1866) *Rozličné verše* (1794—1817, 1819—1829), ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 35).

⁶⁵Dialógy alebo dialogické scénky *Nuptialis comoedia de convivis, Svadební hra, Svadba žertovní, Žaloba mnichův proti čertům a Elegia translationis Academiae Tyrnaviensis Budam 1778* sú zapísané v *Mikulášskom zborníku* (1761—1781) a *Piseň o smrti zlé ženy* v zborníku agárdskeho ev. farára Jána Bilského *Parerga seu Collectio documentorum ad rem ecclesiasticam illustrandam spectantium III* (Drobné práce alebo Zbierka dokladov k osvetleniu cirkevných dejín, 1793—1796), ktorý sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Lat. 2746) a *Piseň, kterák jeden sedlák přišel k doktorovi* je zapísaná v spevníku *Slovenskie národné spievanky od roku 1786* (koniec 18. stor.), ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. B 334).

⁶⁶Dialogický spor *Jistý hodovník vytržený v duchu videl, jak se voda s vínem vadila a dohadovala v nebi před Bohem o přednost* (druhá polovica 18. stor.) je v samostatnom rukopise, ktorý sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Quart. Slav. 5). *Dialogus Slavicus inter aquam et vinum* (1793) je zapísaný v zborníku J. Bilského *Parerga* (1793—1796) a *Hádání vína s vodú o přednost* (1839?) v zborníku *Quodlibet* (Slovenské verše, 19. stor.), ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 421).

⁶⁷Z neveršovaných a veršovaných dialógov alebo dialogických scénok sa zapisovali sociálne scénky (Jozef Szakálos: *Ponosování sedlácké*, 1829?; *Kratochvílna rozprávka o sedláckovi a o pánovi*, 1832?), fragment makabrického dialógu (smrť, človek a diabol), dialógy o voľbe povolania (Jozef Karol Pertesz: *Dialogus Slavonicus de statu vitae eligendo* — Slovenský rozhovor o voľbe životného povolania, 1802; *Rozmlouvání o vyvolení budoucího stavu*), dialógy o voľbe manžela (*Rozmlouvání o gústeck*), mravonéné dialógy s folklórnymi

a bájkovými lútkami (*Jeden král prez pole jlobosí raz se stavil, K jednomu potúčku vlk a beran prišli*, 1829), mravoučné dialógy o poverách (*Veršovní rozmlúvaní o pokladých*, 1802, *Satirica superstitionis descriptio* — Veľká voe jest pravdu od lži rozeznati — Satirický opis povery, 1819), žartovné dialógy a scénky rozumnitého obsahu (*Hádkání vína s vodou o přednosti, Muž a žena opilí, Kam nás nesú osuly, Dialogus inter duos rusticos, Krekacsium et purum Slavum, et quosdam opifices de honore* — *Koľ smo sa tak zošli, brašekousi meli* — Rozhovor o cti medzi dvomi sedliakmi, Krekáčom a čistým Slovákom, a istými remeselníkmi, Ján Bruk: *Vinš na Annu* — *Rozmlúvaní mezi Rýčanem a Istebnánkú, polní práci se obírající*, 1862; *V Niderlandské zemi jednou jistá žena*, 1820, *Jeden sluha jménem Jakub svému pánu Noszoviczky Pálu noviny přinesl*) a naturalistické i erotické lascívne žartovné scénky (*Dialogus* — *Rozhovor, Zpovídání se sedláka s pátrem*).

Mimoriadne pozoruhodné boli satirické veršované scénky, v ktorých sa kritizovalo ľudské správanie pánov k sedliakom živiacim celý svet: scénka trencianskeho profesora Jozefa Szakálosa (1780—1852) *Ponosování sedlácké* a anonymná scénka *Kratochvilná rozprávka o sedlákovi a o pánovi*. Charakteristika týchto scénok je v knihe J. Minárika *Po chodníčkoch kamenných, po cestičkách krvavých*. Bratislava 1980 (s. 366—367).

Veršované a neveršované dialógy alebo dialogické scénky náboženského, polosvetského a svetského charakteru sú zapísané v rukopisných spevníkoch a zborníkoch z druhej polovice 18. a prvej polovice 19. stor., najmä v *Zborníku Jána Lányho II* (1721—1832), v spevníku Jána Polhorskeho, resp. Bánóczyho (*Liber continens in se utramque passionem* — Kniha, obsahujúca obe pašie, 1757), v *Mikulášskom zborníku* (1761—1781), v spevníku Antonína Fobba (*Cantional, obsahující v sobě rozličné pobožné písničky*, 1792), v *Slovenských národných spievankách od roku 1786* (koniec 18. stor.), v zborníku Jána Bruka a Leopolda Bruka (*Rozličné verše*, 1794—1812).

4. Ústna ľudová slovesnosť v barokovom období

¹Incipity piesní *Na vojnu puojdem, Nerada robila, Na peci garnušek hluchý, Dobrá noc, má milá, Hanuš mýja* sú zapísané v *Kódeze Lislava Vietoris* (koniec 17. stor.) a incipity piesní *Slúžila sem u mistry tri letá, Kričala, volala na ulici, Vdovy, vdovy, obe vdovy, za jednú mi srdce horí* v *Kódeze Anny Szirmyovej-Keczerovej* (začiatok 18. stor.), celé texty *Gazda náš, gazda náš, dré nám dobre krpce* v *Zborníku Jána Fabricza* (1720?) a *Glze žes' buka, curus mýja* v rukopise Andraja Székelya de Doba *Processus judicarius in comitatu Scepusiensi observari solitus* (1696).

²Charakteristika sociálnej, vojenskej a zbojníckej lyriky je v knihe J. Minárika *Po chodníčkoch kamenných, po cestičkách krvavých*. Bratislava 1980 (s. 366—370).

³Žartovná lyrika bola šibalská (*Moja mati, dobrá mati*), prekáravá (*Na doline sedeu káčer*) a pijanská (*Boženku, Boženku, daj mi takú ženku*). Vysmievala sa z negatívnych vlastností (*Moja žena rozum nemá*) a z rozmanitej činnosti (*Na peci gejdovau, Vykopav redkov, Jak sa bijú, tak sa bijú*). Obsahovala napokon erotické alúzie (*Keby ja muu, čo muoj tato, Vadili sa dve ženy pre lyžičku masla*).

Naturalistická žartovná lyrika bola zase založená na naturalistickej situačnej a slovnej komike vyplývajúcej z groteskných a absurdných predstáv, ako je zadok (*Mala som frajera, zvali ho Mikulú, Do Brna, chlapani, do Brna, Čo sa stalo nedávno*) a exkrementácie (*Na tym veršku, na tym rovnym, Hore dolu veter veje, Na vršíčku stála*).

⁴Charakteristika ľúbostnej lyriky je v knihe J. Minárika *Amor diktoval, lásku spisoval*. Bratislava 1979 (s. 334—335).

⁵Bližšie údaje o uvedených rukopisných spevníkoch a zborníkoch sú v poznámkach k obdobiu Ústup barokovej literatúry (č. 29, 30, 34, 35, 36). V *Kódeze Anny Szirmyovej-Keczerovej* je napr. zapísaná aj melódia hajdučského či valaského tanca s mečmi, valškami a sekerkami.

⁶O zápisoch v týchto zborníkoch v štúdiu J. Minárika *Anonymná próza v rukopisných zborníkoch v 18.—19. storočí*. Slovenský národopis, 21, 1973 (s. 539—542).

Bližšie údaje o uvedených zborníkoch sú v poznámkach k obdobiu Ústup barokovej literatúry (č. 27, 43, 44).

⁷Zborník slovenskej ľudovej prózy (prvá polovica 19. stor.) sa nachádza v Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti (sign. Oct. Slav. 37). Ostatné zborníky sú v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine: *Prostonárodný zábavník Jána Francisciho I—II* (1842—1843 — sign. C 1363, C 1372), *Codea revúcky A, B, C* (1843, 1840, 1844 — sign. B 465), *Codea diversorum auctorum A* (1837—1846 — sign. C 468), *Prostonárodný zábavník levočský* (1844—1845 — sign. 1389), *Prostonárodný zábavník III—IV* (1844—1845 — sign. C 1402, C 1408), *Holubica* (1846—1847 — sign. C 1398), *Zábavník štiavnický V* (1844—1845 — sign. 1464), *Codea tisoovský A, B, C* (začiatok štyridsiatych rokov 19. stor. — sign. B 466), *Národný zábavník* (1845—1846 — sign. C 1427, C 1428), Pavol Dobšinský: *Slovenské prostonárodné povesti* (1848—1849 — sign. C 1390), *Povesti od Amalie Široka* (1851, 1858 — sign. B 593), *Rozličné rozprávky* (1846 — sign. B 606), *Povesti oravské* (druhá polovica 19. stor. — sign. B 591) a *Codea Czabanianus A, B* (1859 — sign. B 464).

⁸Rozprávky, v ktorých sú adaptované motívy, látky a texty európskych stredovekých, renesančných a barokových žánrov i orientálnych žánrov, nachádzajú sa v uvedených rukopisných a tlačených zborníkoch z 18.—20. stor.

⁹Betlehenskú pastiersku hru o Kristovom narodení (*Veselohra s betlehemem na Vánoce*) odtlačil Ján Kollár v *Národných zpíevankách II*. Budín 1835, s. 57—64 (vo vydaní Národných spievaniek Eugena Paulinyho, Bratislava 1953, II, 93—102).

Betlehenské hry zapisoval František Šujanský (Literárny archív Matice slovenskej v Martine, sign. M 102 I 3).

¹⁰Hru o sv. Dorote z okolia Hriňovej a Detvianskej Huty publikoval Miloslav Rybák (*Slovenská hra o sv. Dorote*. Český lid, 13, 1904, s. 193—196).

¹¹Veršované skladby Alžbeta Batorová v *Čachtícech*, *Červený rytír* a *Zburova dcera*, *Pieseň o Červenom Kameni* a *Červeném Vítězi* odtlačil J. Kollár v *Národných zpíevankách II*, s. 433—434, 449—450, 450—455 (v Paulinyho vydaní I, 159—160, 175—176, 176—184). *Pieseň o Červenom Kameni* a *Červeném Vítězi* je odpísaná v Zborníku *Imricha Lavička* (1834?), ktorý sa nachádza v Literárnom archíve Matice slovenskej v Martine (sign. MJ 545).

Zoznam vyobrazení

Frontispice. Ján Milochovský: Ornamentum magistratus politici, Drážďany 1678.

1. Pedro Calderon de la Barca.
2. Pierre Corneille.
3. John Milton.
4. Hans Jacob Christoffel von Grimmelshausen: Dobrodružný Simplicius Simplicissimus, 1669.
5. Jan Amos Komenský.
6. Juraj Tranovský: Cithara sanctorum, Lipsko 1737.
7. Andrej Lucae: Orationes rythmiae, 1669.
8. Benedikt Szöllösi: Cantus catholici, Levoča 1655.
9. Píseň o Nových Zámkoch, 1663 (Zborník Imricha Laučeka, 1834?).
10. Štefan Pilárik st.: olejomalba na dreve od K. Golbsa.
11. Štefan Pilárik st.: Sors Pilarikiana, Žilina 1666.
12. Tobiáš Masník: Vezení i vysvobození k. Tobiáše Masniciusa, 1676 (odpis z r. 1756).
13. Ján Simonides: Incarceratio, liberatio et peregrinatio, 1676 (odpis Martina Laučeka z r. 1754).
14. Juraj Láni: Kurze und wahrhafte historische Erzählung, Lipsko 1676.
15. Ján Bayer: Ostium vel Atrium naturae, Košice 1662.
16. Ján Bayer: Filum labyrinthi, Košice 1663.
17. Izák Caban: Existentia atomorum, Wittenberg 1667.
18. Ján Weber.
19. Ján Milochovský: Ornamentum magistratus politici, Drážďany 1678.
20. Daniel Sinapius-Horčička st.: Neo-Forum Latino-Slavonicum, Lešno 1678.
21. Peter Eisenberg: Ein zwiefacher poetischer Act, Bardejov 1652.
22. Zachariáš Kalinka: Statua Minervalis, Prievidza 1652.
23. Izák Caban: Lyceum Eperienze dramaticum, Košice 1661.
24. Izák Caban: Labarum triumphale vietrici Palladi Fragariae solenne, Levoča 1665.
25. Ján Rehlin: Fatum Austriacum, Trenčín 1659.
26. Eliáš Ladiver ml.: Eleazar constans, Bardejov 1668.
27. Eliáš Ladiver ml.: Papinianus tetragonos, Levoča 1669.
28. Jonáš Koledanus: Písničky nové, 1689 (odpis v spevníku Jána Dlabáča Duchovní písničky staré i nové, 1743).
29. Samuel Hruškovic.
30. Eliáš Mlynárových: Písniční knižička, Levoča 1702.
31. Štefan Ferdinand Selecký: Obraz panej krásnej perem malovaný, 1701.

32. Kódex Ladislava Vietorisa, koniec 17. stor.
33. Kódex Anny Szirmayovej-Keczerovej, začiatok 18. stor.
34. Hungarici saltus, 1730.
35. Štefan Dubniczay: *Eductus coluber tortuosus*, Trnava 1723.
36. Daniel Krman ml.: *Kniha života*, Žilina 1704.
37. Ján Rezik: *Theatrum Epperiense anno 1687 erectum*, koniec 17. stor.
38. Daniel Krman ml.: *Itinerarium*, 1709—1711.
39. Matej Bahil: *Tristissima ecclesiarum facies*, Breh 1747.
40. Ján Piscatoris-Fischer: *De origine, jure ac utilitate linguae Slavonicae*, Wittenberg 1697.
41. Martin Szentivány: *Curiosiora et selectiora variarum scientiarum miscellanea*, Trnava 1709.
42. Matej Bel.
43. Matej Bel: *Notitia Hungariae novae historico-geographica*, Viedeň 1736.
44. *Nova Posoniensia*, 1722.
45. Ján Rezik: *Gymnasiologia*, 1728 (odpis).
46. Tobiáš Masník: *Zpráva písma slovenského*, Levoča 1696.
47. Pavel Doležal: *Grammatica Slavico-Bohemica*, Bratislava 1746.
48. Dávid Czwittinger: *Specimen Hungariae literatae*, Lipsko 1711.
49. Michal Rotarides: *Historiae Hungaricae literariae . . . lineamenta*, Altona 1745.
50. Ján Baltazár Magin: *Murices . . . sive Apologia*, Púchov 1728.
51. Michal Mišovic: *Fata Ungariae*, Levoča 1705.
52. *Tragoedia neb Hra smutná, prežalostná*, 1728.
53. Catharina, *Gurzianorum regina*, Trnava 1701.
54. Hugolín Gavlovič: *Valaská škola mravúv stodola*, 1755.
55. Hugolín Gavlovič: *Valaská škola mravúv stodola*, 1755.
56. O Šurovec Jakubovi, zbojníkovi (*Mikulášsky zborník*, 1761—1781).
57. Pieseň o Jánošíkovi, zbojníkovi (*Mikulášsky zborník*, 1761—1781).
58. *Amor, ó Amor, proč mne tak sužuješ*, druhá polovica 18. stor. (*Zborník Jána Lányho I.*, 1759—1856).
59. Štefan Korbel: *Pamětné přemýšlování o strašlivém zemětřesení*, 1763.
60. Ján Sekáč: *Laskavé karhání smíšnopochabných svetských mravúv*, 1800.
61. Dionýz Kubík: *Cantiones Slavonicae*, 1791.
62. *Chytrost, opovážlivost, ale i vyvššenost jistého synka, Imre rečeného*, koniec 18. stor. (?)
63. Adam František Kollár.
64. Adam František Kollár: *De originibus et usu perpetuo potestatis legislatoriae*, Viedeň 1764.
65. Romuald Hadbavný: *Syllabus dictionarii Latino-Slavonicus*, 1763.
66. *Thebae vindicatae*, Trnava 1761.

Register autorov a diel

- A, a, a, každá žena zlá* 277
Aaa, smutna novina 286
Abeceda ženská v píseň uvedená, zljm ženám k napravení a dobrým k obveselení na svetlo vydaná 288
Abel, František 294
Abraham a Sancta Clara 34, 294
Abrahamffy, Ján 155, 156, 166—167, 186
Abuchazan a Tardys z Malabaru 362
Abys' byla pod tú zemí 327
Actus brevis de veteris anni valedictione (Krátka hra o rozlúčke so starým rokom) 138
Actus in schola Nagy Saarosiensis peractus (Hra predvedená vo veľkošarišskej škole) 141
Adami, Štefan 156
Ah, odkedy som ja na me nožky vstala 327
Ach, ach, já zarmúcený 271
Ach, čvože počneme, my psotné kobyly 276
Ach, já ten zajíček nešťastný 277
Ach, ja zarmúcena pro tebe, muj mily 282
Ach, kdože mej hlavi dáti může vody 71, 77, 343
Ach, komu sa žalovat mam 281, 283
Ach, láska fortilná, čo si to zmystila 282
Ach, lituj mne, všeecko stvorení v tom svete 282, 283
Ach, nastojte na tento den 165, 347
Ach, oplakávam te, krajina uherská 165, 173, 349
Ach, owe mne presmutnej 165
Ach, preveliká to bolest 281, 283
Ach, škoda nastokrát zeznáňá našeho 355
Ach, tak jest tak 327
Ach, tyranko srdce mého, proč si mne tak ranila 176, 279, 281, 283, 285
Ach, uherská zeme velmi zavržená 72, 85, 159, 344
Ach, veliká to bolest 282
Ajax et Teucer (Ajax a Teucer) 312
Akai, Krištof 157, 212
Alvárez, Emanuel 158, 217, 352
Aký chodí starý rak, i mladý sa učí tak 333
Alciatus, Andreas 202
Alemán, Mateo 30, 31
Alexandri, Pavol 73, 147
Alexis 312, 363
Alfonsi, Peter 301
Alžbeta Báthory aneb Železná panna na hradě čachtickém 335, 361
Alžbeta Batorová v Čachticích 336, 337, 365
Amadé, László 36, 180, 350
Amalia, krásná pastírka 361
Ambitio vindicata (Potrestaná ctižiadost) 227
Ambrosius 223
Ambrosius, Ondrej 243, 293
Ambrozy, Ján 243
Ambrozy, Juraj 156, 183
Amor, ó Amor, proč mne tak sužuješ 176, 279, 281, 282, 283, 285
Anagramma Slavicum (Slovenský anagram) 173, 349
Anakreón 26
Andelské stvorení, má panenka 287
Andreánszky, Melchior 243
Andricius, Ján 156, 186, 343, 348
Andriš Rak 334
Anežka, sicilská královna 361
Ani křížom slamy nepreloží 333
Aničko milá, čoš učinila 284
Anima coeli amore saucia (Duša ranená nebeskou láskou) 346
Annales 344
Anonymný spevníček 292, 358
Anonymný spevníček B. L. 329, 359
Anonymný spevník 246, 353
Anonymný spevník J. K. 359
Anonymný zborník bájok a narácií 302, 357, 360
Anonymus 301
Anselmus 312
Apuleius 301
Aquinský, Tomáš 15
Ara triplex Deo immortalis (Trojitý oltár nesmrteľnému Bohu) 223
Aria de miseria militis (Pieseň o vojenskej biede) 249
Ariosto, Lodovico 36

- Aristoteles 99, 127, 128, 254
Aristoteles redivivus Romano Catholicus
(Vzkriesený rímskokatolícky
Aristoteles) 212
 Arndt, Johann 26, 198
Artaxerxes 227, 312, 363
 Arvai, Michal 158
 Ascanius, Michal 84
Asnád umrel musím pre vtáčka jedného
 175, 177
 Aubigné, Théodore Agrippa de 31
 Augustin, Pavol 347
 Augustini, Eliáš 84
 Augustini, Matej st. 156, 159, 186
 Augustinus Aurelius 223
Aurelius 312
 Aurelius Victor Sextus 144
 Avvakum, Petrov 36
Až ja budu v širém poli stát 356
- Babai, František 242, 249
 Babčanský, František 157, 186
 Babrios 301
 Bacon, Francis Verulamský 127, 128
 Baehm, Krištof 83
 Bahil, Juraj 155, 168, 169—170, 347
 Bahil, Matej 157, 188, 199—201, 306,
 351
 Bach, Johann Sebastian 38
 Bach, Wilhelm Friedrich 38
 Bajan, Juraj (Pavlín) 241, 243, 246,
 247—248, 279, 284, 294, 353, 359
 Bajza, Jozef Ignác 243, 244, 296,
 299—301, 302, 333
 Balašovic, Gabriel 157, 214, 351
 Balbín, Bohuslav 46
 Baligha, Štefan 354
 Baráni, Daniel 243
 Barocci, Federico 11
Bardejovský kancionál 81, 343
 Bartakovič, Jozef 155, 158, 168, 171, 226
 Bartholomaeides, Ján 156, 171, 348
 Bartholomaeides, Ladislav 244, 277, 304
 Basile, Giambattista 31, 334—335
 Báthoryová, Alžbeta 335
 Batisz-Csepcsany, Ján 345
 Bátorý, Ladislav 155, 166
 Bauer, Karol 52
 Bayer, Ján 73, 124, 125, 126—127
 Beaumarchais, Pierre-Augustin Caron
 de 32, 37
 Beda Venerabilis 223
 Bel, Karol Ondrej 211, 212
 Bel, Matej 51, 52, 53, 155, 156, 157, 171,
 198, 199, 202, 203, 205, 207—211,
 212, 213, 215, 221, 222, 306, 348, 351
 Bel, Matej Gottfried 211, 212
 Belányi, Hermenegild 158, 228
Belegrad, Belegrad, beogradské mosty 325
 Belotto-Canaletto, Bernardo 38
 Benesik, Michal 221
- Benetir, Jozef 244, 306
 Benda, Jiří Antonín 48
 Bendek, Ján Jozef 213
 Benický, Anton 359
 Benický, Gašpar 346
 Benický, Peter 36, 72, 91—100, 254,
 255, 344
 Beniczký, František 227
Beňovský, Móric August 243, 295, 360
 Bergerac, Cyrano de 31, 32, 33
 Berkov, P. N. 362
 Bernini, Lorenzo 38
 Bernolák, Anton 53
 Bertaut, Jean 31
 Berzeviczi, Štefan 207
 Besko, Ján Baptista 243
Bibiana, herská panna 302, 303, 360
Bídný život 175
Bídný život, marné dnové 176, 281, 283
 Bielek, Ladislav 242, 249
Biele Vianoce, zelená Veľká noc 333
 Bielický, Augustín 158, 227
Bigamia Jacobi oder Jacobs doppelte
Heirath (Dvojženstvo Jakuba alebo
Jakubova dvojitá ženba) 223
 Bihári, Juraj 178
 Bilecký, František 155, 171
 Bilský, Ján 293, 358, 363
 Bisselius, Ján 229
 Blaho, Andrej 347
 Blasius, Andrej 346, 351
 Blasius, Daniel 346
 Blasius, Ján ml. 241, 245, 246, 252
 Blasius, Ján st. 155, 156, 159, 160, 161,
 164, 183, 346
 Boccaccio, Giovanni 290
 Bocko, Daniel 246
 Bocko Varinsky, Štefan 75
Boďaj tebe, milý, strely rozstreleli 327
 Bodinus, Ján 83
 Bodo, Matej 159, 160, 164, 244, 304, 306
 Bohdan, Jakub 316
 Bohuš, Juraj 207
 Boileau, Nicolas 32
Bola jedna panna 327
 Bonfini, Antonio 224
Bonum factum, dum Esaias Pilárik . . .
infulam magistratialelem . . . capesseret
(Dobrý skutok, keď Izaiáš Pilárik . . .
magisterskú ozdobu . . . dostal) 344
Bosorka čaruje maslo 332
 Bosyth, Štefan 52
 Bossányi, Serafín 243
 Boucher, François 38
Bože moj, Bože moj z vysokého neba
 325, 326
Boženku, Boženku, daj mi takú ženku 364
 Brand, Albert 76
 Brandl, Petr 48
Bratrská svornost 332
 Braun, Matěj 48

- Broštanský, Juraj 157, 187
 Brewer, Ján 52
 Brewer, Samuel 52
 Brewer, Vavrinec 52
 Brewerová, Zofia 52
 Bridel, Bedřich 46
 Bruk, Ján 293, 359, 363, 364
 Bruk, Leopold 293, 359, 363, 364
 Brokoff, Ferdinand 48
 Bubenka, Jonáš 134
Bule vojna, bude, bude patália 325
Budeš, moja premilená, budeš plakať 327
 Buchholtz, Juraj ml. 157, 158, 174, 213, 223, 225
 Buchholtz, Juraj st. 156, 171
 Buřovský, František 134
Bum, bum, bum, bum, to sú naše bubny 277
 Bunyan, John 33, 34
 Buonarroti il Giovane 31
 Burius, Ján st. 51, 72, 85, 157, 159, 213, 220, 306, 344, 346, 347, 351
 Butler, Samuel 33
 Bürger, Gottfried August 36, 37
Byl prišel jeden chlapec do cizej zahrady na jablká 332
 Caban, Izák 73, 124, 125, 127—128, 136, 137, 138—139
 Calderón, Pedro de la Barca 30, 31
Camillo, das ist: Die beschützende Unschuld (Kamillo, to jest: Obrátená nevinnosť) 224
Cantilena de fine hominis (Pieseň o konci človeka) 249
Cantilena — Énekek — Pesničky 293, 329, 354, 358
Cantio de Bacho (Pieseň o Bakchovi) 251
Cantio de impiis liberis (Poslúchajte, vsichni lidé — Pieseň o bezbožných deťoch) 288, 356
Cantio suavis (Lúbezná pieseň — Mesiaš prišiel na svet pravdivý) 278, 355
Cantio valedicens Musis (Rozlúčková pieseň s múzami) 249
Cantionale (Spevník) 293, 329, 358
Cantiones piae et mundanae (Posvätné a svetské piesne) 293, 329, 354, 358
Cantus de rusticis (Pieseň o sedliakoch) 170—171, 348
Cantus et orationes in ecclesiis Hungaricis recitari solitae (Piesne a kázne v uhorských cirkvách prednášané) 159, 347
 Capricornus, Samuel 316
 Caracalla, Marcus Aurelius Severus Antoninus Bassianus 34, 144, 145, 146
 Caraffa, Anton 173, 190
 Carbortrany (?), Katarína 178
Carmina lugubria (Smútočné básne) 344
Castrum doloris civitatis Tyrnaviensis (Hniezlo žalu mesta Trnavy) 251
Catastrophe fausta et salutaris (Šťastná a milostivá zmena osudu) 344
Catharina Gurzianorum regina, proprio sanguine purpurata, teatro data (Caterina, kráľovna gurzianská, vlastni krve ozdobená, na divadlo predstavená) 158, 228—229, 352
 Cato, Marcus Portius Starší 254
 Catullus, Gaius Valerius 26
 Celscher, Ján 316
 Cellarius, Krištof 352
 Cellières, Laurent de 158, 217
Cervus Palfianus fortissimus contra Othomanicam portam aries (Pálffyovský jeleň je najsilnejšou zbraňou proti tureckej moci) 227, 228
Cessa tandem, o infelix, satis belluatum est (Prestaň už konečne, ó nešťastník, dost sa hýrilo) 252
 Cicero, Marcus Tullius 107, 139, 201, 222, 254
Cigán fškáalom 335
Cigán jeden spal pod sakem 332
Cigánov sen 331
 Claesz, Pieter 38
Clementia Attilae parricidae vitam donantis (Múdrost Attilu, darujúceho život vlastizradcovi) 227
Codex Czabavianus A, B (Cabanovský kódex) 365
Codex diversorum auctorum (Kódex rozličných autorov) 365
Codex revúcky A, B, C 333, 365
Codex tisovský A, B, C 365
Co jest privedeno v pátek 252
Co nám naši reknú 175
Co to máš, má milá 47
Collectanea (Zbierky) 293, 358
Colloquium de eligendo statu (Bratricku, dobre znáš o tom, že zrostáme — Rozhovor o volbe povolania) 314, 363
 Congreve, William 33
 Corneille, Pierre 32, 33
Corpus iuris Hungarici (Zbierka uhorského práva) 306
 Coryli, Samuel 171
 Couperin, François 38
Cože ti je, milá panno, za muž nechceš jiti 271
 Csáky, Juraj 315
 Csatáry, Peter 156, 174, 349
 Csombor, Márton Szepsi 36
Ctnostná Albina aneb Věrnost manželská 361
Culta suprema . . . Johanni Pilárik (Posledná pocta . . . Jánovi Pilárikovi) 348
Cur amare ploras, me mīle serdečko (Prečo horko plačeš, moje milé srdiečko) 251, 286

- Cur mundus militat nunc pro pecunia*
(Prečo teraz svet bojuje pre peniaze) 249, 348
- Cur mundus militat nunc pro pecunia*
praedari, rapere (Prečo teraz svet
bojuje, aby lúpil, zlieral peniaze) 170,
347
- Cypriani, Ernest Šalamoun 201
- Cyrus* 363
- Czambel, Samo 334
- Czetnei, Martin 186
- Cziglan, Ján 355
- Czwittinger, Dávid 158, 218, 219, 220,
311
- Čurodšjnický fetéz 362
- Častolovský, Ján 157, 188, 189
- Čepec, Ján 244, 309
- Čerňanský, Ján 242, 243, 246, 252,
288, 293, 354, 356
- Čerňanský, Samuel 157, 213, 241, 246
- Černú mala jako havran 287
- Červený rytír a Zburova dcera 336, 337,
365
- Čiba, Štefan 157, 205
- Či jesto pravda na svete 330
- Či sa hneváte? 335
- Čížek, Nikodém 52, 71, 75
- Čo máš ve mne zaľibení 279
- Čo robí Janko v nitranskej temnici 327,
328
- Čo sa stalo nedávno 364
- Čo sem si umínil, to udelám 284, 285
- Čo si zamyslelo 283
- Čudujú sa ľudé, ej, za čo farír pije 325, 326
- Dádan, Ján ml. 52, 186, 202, 203
- Dádan, Ján st. 52
- Dádanová, Alžbeta 52
- Daj, Bože, slnca do nového hrca 336
- Dalaskönyv (Spevník) 293, 358
- Daniel 136
- Dapes regiae pro sponso Martino*
regis . . . praeparatae (Kráľovské
hody pre ženicha Martina Regisa . . .
pripravené) 348
- Darius 313
- Darmo je, ináč byt nemože 279
- Darmo myslíš, darmo túžiš, darmo sa již
sužuješ 282, 283
- Darmo myslíš, darmo túžiš, darmo se ty
sužuješ 176, 285
- Dat Deus, cui vult, libetque dare seu
Gratianus rex (Boh dáva, komu chce
a páči sa mu dávať alebo Kráľ Gracián)
227, 228
- De cassatione jesuitarum (O zrušení
jesuitov) 251
- De naso vario (O rozličných nosoch) 251
- Decem praecepta Regni Hungariae (Desať
prikázaní Uhorského kráľovstva) 296
- Decennale expirium et primum respirium
status evangelici (Desať rokov trvajúca
smrť evanjelického stavu a jeho prvé
slobodné vydýchnutie) 224
- Defoe, Daniel 295
- Dejepis o cnostnej hradogrófke Genoveve
361
- Demian, Ján Andrej 242, 252, 276, 277,
355
- Democritus ridens. Sive campus*
recreationum honestarum cum
exorcismo melancholiae (Smejúci sa
Demokritos. Alebo ihrisko počestných
zábav s vyláňaním smútku) 296, 298,
300
- Demokritos 107, 142
- Demosthenes 222
- Denique nos homines sumus inconstantes*
(Aki sme my ľudia priam nestáli
a vratkí) 249
- Denníček ranný, polední a večerný 294
- Dentulini, Tomáš 71, 72, 73, 77, 84, 85,
123, 343, 344
- Der Freund der Tugend* (Priateľ cnosti)
53
- Der ungarische Robinson oder: Schicksale*
und wunderbare Abenteuer Karls
Jetting, eines gebohrnen Ungars
(Uhorský Robinson alebo Osudy
a podivuhodné dobrodružstvá Karola
Jettinga, rodeného Uhra) 243,
295
- Deržavin, Gavriila Romanovič 37
- Descartes, René 32, 33
- Deserický, Jozef 158, 219
- Desolatae Hungariae filium genuinum*
(Rodného syna spustošeného Uhorska)
344
- Dialogus* (Rozhovor) 364
- Dialogus Bacchantium mores exaggerans*
(Rozhovor karhajúci jašiangové obyčaje)
229, 352
- Dialogus de libertate* (Rozhovor o slobode)
346
- Dialogus inter duos rusticos, Kreckasium*
et pirum Slavum, et quosdam opifices
de honore (Rozhovor o cti medzi dvoma
sedliakmi, Krekáčom a čistým Slovákom
a istými remeselníkmi) 364
- Dialogus Slavicus inter aquam et vinum*
(Byli hody bohaté, štedré, k tomu
hojné — Slovenský rozhovor medzi
vodou a vínom) 315, 363
- Diarium obsidionis Uyvarini vel*
Neuhánsel (Denník obsadenia Újváru
alebo Nových Zámkov) 346
- Diarium Puchalianum* (Púchalovskej
denník) 185, 350
- Dictionarium Slavico-Latinum*
(Slovensko-latinský slovník) 352
- Diderot, Denis 32, 37

- Die verstellte Aufrichtigkeit*
(*Predstieraná úprimnosť*) 223
- Dienzenhofer, Kilián 48
- Dies boni nuntii* (*Deň dobrého posolstva*) 344
- Dilherr, Ján Michal 147
- Dina, dina, Rusnaci* 174
- Dio Cassius 144
- Diouča, diouča biely kristál* 325
- Discat pater bene proles erudire* (*Otec nech sa naučí dobre vychovávať deti*) 249
- Disciplina clericalis* (*Poučenie pre duchovných*) 301
- Divča, dolu ľhajú* 328
- Divostvorný lovec* 335
- Dlabač, Ján 159, 243, 294, 296--297, 347, 354, 359
- Dlhú ľhaním zaplatený* 331
- Do Brna, chlápci, do Brna* 364
- Dobrá noc, dobrá noc, mój milý Andrišku* 284
- Dobrá noc, má milá* 175
- Dobrá nocka tej materi* 326, 327, 328
- Dobrá noc, má milá* 324, 364
- Dobrzycki, Stanisław 353
- Dobšiná, Dobšiná* 328
- Dobšínský, Pavol 334, 365
- Doležal, Pavel 158, 215, 217, 222, 244, 309
- Dolína, dolína, dolína, dolína* 328
- Dolnokubínsky zborník* 293, 354, 358
- Domkoni, Matej 84
- Donne, John 18, 33
- Donner, Georg Rafael 316
- Drabík, Mikuláš 51, 100, 101, 104, 345--346
- Drama profligatae pigritiae et coronatae diligentiae* (*Hra o ničomnej lenivosti a korunovanej usilovnosti*) 223
- Drama sacrum lapsum Adamiticum* (*Hra o nešťastnom páde Adama*) 223
- Drevená krava* 330, 335
- Dubniczay, Štefan 156, 183, 186
- Dubovský, Jozef 242, 276, 355
- Dubovský, Martin 156, 171
- Dubravský, Daniel 157, 204
- Dúbravý, Karol 362
- Duellum Carnis et Spiritus, to jest: Potýkání Těla a Ducha* 147, 346
- Dugonics, Andrej 291, 293, 358
- Dulay, Anton 165, 347
- Dvaja drotári* 334
- Dvaja šibalcí* 331
- Dvě kroniky, první o Štylfrýdovi, druhá o synu jeho Bruncvíkovi* 361
- Dvě příkladné kroniky: První o velmi trpělivé paní Kryzeldě. Druhá: Rukojemství* 361
- Dyck, Anton van 38
- Ľarmotská rectoriáda* 278
- Ľouča, douča, bibachtale* 287
- Ďurikovič, Ďord 272
- Duro-Trulo* 331, 335
- Ecclesia in exilio triumphans* (*Cirkev víťaziaca vo vyhnanstve*) 140, 346
- Ecclesiasticae r. catholicae orationes cum psalmis Slavico translatae* (*Rímsko-katolícke cirkevné kázne so žalnami v slovenčine preložené*) 165, 174, 347
- Ecloga pastoritia* (*Pastierska idyla*) 71, 83, 343
- Edvarda Angličana znamenité príhody, jak na mori, tak i na zemi* 362
- Echo jesuitarum* (*Ozvena jezuitov*) 251
- Eisenberg, Peter 73, 136--137
- Ej, lúčka, lúčka, lúčka zelená* 325
- Ej, rodňové kresťanstí, všichni se sejlete* 72, 91, 344
- Ej, v Levoči, v Levoči* 329
- Eja, canamus, large merum bibamus* (*Hej, spievajme, hojne víno pime*) 251
- Elegia translationis Academiae Tyrnaviensis Budam* (*Žalospiev o presťahovaní Trnavskej akadémie do Budína*) 314, 363
- Emericus et Andreas* (*Imrich a Andrej*) 313
- Engelholm, Olaf 316
- Epistola exhortatoria Martini Lutheri ad Catharinam de Bora* (*Nabádavý list Martina Luthera Kataríne z Bory*) 296
- Erasmus Rotterdamský, Desiderius 254, 255, 301
- Erdődy, Ján 315
- Eremita statum suum deplorans* (*Pustovník, oplakávajúci svoj stav*) 251
- Ergo vale, parva Roma* (*Buď teda zbohom, malý Rím*) 251
- Ertel, Ján Bohumír 155, 158, 159, 160, 163
- Eusebios 224
- Eutropios 144
- Evangelium de Luthero* (*Evanjelium o Lutherovi*) 296
- Ezop 99, 129, 201, 264, 291, 300, 301, 302
- Fába, Šimon 242, 248
- Fábiány, Gabriel 293, 358
- Fabius Cunctator* (*Fabius Váhavý*) 227
- Fabó, András 345, 362
- Fábri, Gregor 244, 309
- Fábry, Pavel 159, 346
- Fabricius, Ján 72, 84, 85, 344
- Fabricius, Sebastian 72, 119, 120--121
- Fábule Esopické* 296, 302, 360
- Fábule od Jana Markoviče poskládané* 296, 360
- Faludi, Ferenc 36

- Fama za nie nestoji, kľuč nemíš pnezí*
 253, 354
 Farquhar, George 33
 Farkaš, Andrej 276, 278
Fasti seu Calendaria (Zoznam dní alebo
Kalendár) 213
 Foggyveros, Valontín 272
 Folin, Ján 72, 100, 101
 Forienčík, Ján Adolf 361
 Ferdinand III. 91
 Ferdinand IV. 50
 Festus, Ján 52
 Fiala, Jakub 228
 Fidicimus, Juraj 84
Filia, filia, vis habere monachum
(Dcéra, dcéra, chceš mať mníchov) 252
 Filický, Ján 129, 346
Filius prodigus a patre discedens
(Márnotratný syn odchádzajúci od
otca) 312
Filogelós (Posmŕvák) 300
 Finck 293, 358
 Fischer, Ján 52
 Fischer, Krištof 352
 Fischer-Piscatoris, Ján 157, 158, 204—
 —205, 222
 Fobb, Anton 248, 353, 363, 364
Foedus sacrum quo . . . Franciscus
Sirmiensis . . . fit fortunatus sponsus
(Posvätný zväzok, ktorým . . .
František Szirmay sa stal šťastným
ženichom) 348
 Forgách, Adam 88
 Fóris, František 175, 213
 Fernet, Jozef 293, 294
Fortit evlný vyživená 331
Fortuno cnostná 175
 Foscolo, Ugo 37
 Fradelius, Peter 346
 Fragonard, Jean Honoré 38
 Francisci, Ján 333
 Francisci, Samuel 84
 Francke, Ján 76, 163
Franciškána ponos 272
Franciškána radost 272
Franciškáni, kapucíni 355
 Francke, August Hermann 26, 207
 Frankopan, Franjo Krst 38
 Frodo, Andrzej Maksymilian 254
 Fridelius, Ján 344
 Fridrich II. 175
 Fridrich III. 224
Furli, palica, cepy, von z vrecu 330
 Furatiéro, Antoine 31, 32—33
 Furuglyás, Peter 293, 358

 Gabon, Anton 352
 Gallardi, Anton 316
 Gassitzius, Ján 83
 Gassitzius, Juraj 124
 Gaulikovič, Juraj 147

 Gavlovič, Hugolín 242, 243, 253—269,
 291, 294, 344, 354, 355
Gazda náš, gazda náš, drž nám dobre
krpce 175, 324, 364
 Gažúr, Matej 71, 72, 83, 84, 101, 344
Glze žes' bula, curus moja 175, 324, 364
 Gellert, Christian Fürehtogott 246
 Gerhardt, Pavol 34, 76, 162
 Gessner, Salamon 37
Gesta Romanorum (Rímske príbehy)
 243, 290, 301, 334
 Geta, Publius Septimus 35
 Gevers, Valentín 52
 Giuliani, Giovanni 316
 Glosius, Ján ml. 244, 311
 Glosius, Ján st. 155, 156, 159, 160,
 161—162, 164, 171, 172
 Gluck, Christoph Willibald 38
 Gode, Eudovít 316
 Goethe, Johan Wolfgang 315
 Goldoni, Carlo 31
 Góngora, Luiz de 18, 30
 Goyen, Jan van 38
 Gracián, Baltasar 17
Gradius ad Parnassum (Krok na Parnas)
 158, 217, 352
 Gregorec, Ján 359, 360
 Gregori, Abrahám 159, 347
 Grimmelshausen, Hans Jacob
 Christoffel von 34, 35, 191
Gróf Rožmberg aneb Odkryté hřevinení
 302, 303, 360
 Gründer, Gottfried 52
 Guardì, Francesco 38
Gubernator Angliae (Vláda Anglicka)
 140
 Guttgesel, Dávid 52
 Gryphius, Andreas 34, 35, 146, 229

Hádanie Hadriána a Epicteta 301
Hádání vína s vodou o prednosti 364
Hádání vína s vodú o prednost (Byli
hody bohaté, štedré, velmi hojné) 315,
 363
hádanky 333
 Hadbavný, Romuald 244, 309, 362
 Hadík, Ján 72, 73, 83, 84, 120, 121—
 —122, 124, 198
 Hadík, Štefan 351
Haec passio imperii in Rastat decantata
anno 1798 (Tieto pašie riše spievané
v Rastatte roku 1798) 313, 363
 Hájek z Libočan, Václav 130
 Halapi, Konštantín 155, 166, 167,
 168—169
 Haller, János 36
 Hals, Frans 38
 Hamaliar, Martin 354
 Hanák, František 72, 85—86, 344
Haničko ma 284, 285
 Hannulík, Ján Chrysostom 242, 248

- Hanuš, moja* 175, 324, 364
 Hardouin-Mansart, Jules 38
 Harsdörfer, Georg Philipp von 17
 Hartmann, Jozef 316
 Havčík, O. 316
 Haydn, Joseph 38
 Händel, Georg Friedrich 38
 Heister, Siegbert 173
Hej, hej, mladý pán 325, 328
 Herakleitos 142
Hercules Christianus (Krestanský Herkules) 227
 Hermann, Andrej 207
 Hermann, Ján 75
 Hermányi, Dienes József 36
 Herodianus 144
 Hertel, Andrej 316
Herus dírás spondet crucez (Strašné muky slubuje pán) 249
 Hieronymus 223
Historia o hrozném a strašlivém zkazení slavného, všudy po světě vyhlášeného mesta židovského Jeruzalema 173, 174, 349
Historia o smrti, knezovi a organistovi 313, 363
Historia opravdivá jmenuje se Adelson a Salvíny 303
Historia septem sapientium Romae (História o siedmich mudrcoch Ríma) 301, 334
Historická píseň o svatě Jenoveře 356
Historie kratochvilná o krásné panně Mageloně z Neapolis 361
 Hlohovský, Jiřík 80
Hlúpy Jano 331
 Hnilický, Ján 73, 124
Hoc nostrum est mel (Toto je náš med) 251
Hoc poculum ebibam (Tento pohár vypijem) 251
 Hodík, Ján 346
Hodim k tobe, hodim, ma mila dušičko 281, 283
 Hoffmannswaldau, Christian
 Hoffmann von 34
Hoja, Dunda, hoja 336
 Holko, Matej st. 158, 218, 243, 244, 293, 304, 310, 311, 352, 362
 Holko, Michal 172
 Hollar, Václav 48
 Holveith, Pavel 158, 215, 217, 352
 Homér 36, 129, 130, 301
Honácká 46
Hop sa, hor sa — zem otvor sa 330, 335
Hopsa, Hanko, srdce moje 277
Hora hučí, baran blačí a kôň tahá — Husle 333
 Horányi, Alexius 244, 310
 Horatius, Quintus Flaccus 26, 222, 244, 311
Horatius sororicida (Horatius sestrovrah) 224
Hore, bačo, juž je čas 271
Hore dolu veter veje 364
Horela lipka, horela 287
 Hornyánszky, Pavol 350
Horo, horo, vysoká jsi 356
 Horváth, Ján Baptista 241, 244, 305, 308
Hofekováni mládence zofantlivého nad falešnou láskou 356
 Housenka, Mikuláš Augustín 73, 147, 165
 Hozlpeck, Ignác 157, 187
 Hrabovský, Mikuláš 83, 156, 171
 Hrabovský, Peter 71, 77
Hraj, hraj, hraj, muzika, hraj 326, 329
 Hrdlička, Ján 246
 Hromko, Vavrínek 158, 228
 Hruška, Samuel 217, 352
 Hruškovic, Samuel 155, 157, 159, 160, 162—163, 166, 188, 198—199, 224, 346, 347, 351
hry 147, 245, 312, 363 — *fašiangové* 334, *vianočné* 336, *o Alexandrovi Macedónskom* 312, *o Daniélovi* 73, *o Dávidovi* 312, *o sv. Dorote* 336, 337, 365, *o Izákovi* 73, *o Jozefovi* 73, *o Kazimárovi Poľskom* 313, *o Leopoldovi* 227, *o rakúsko-pruskej vojne* 227, *o sobáši Jozefa II.* 313
 Hulyák, Ján 243
Humlíkov Macej z Oravy 272
Hungaricis saltus (Uhorské tance) 180, 316, 349
 Huszár, Gál 52
Hymeneus fraude proditus (Sobáš zradený lstou) 227
Hymni funebrales (Pohrebné hymny) 159, 347
 Chalupka, Ján 71, 83
 Chalupka, Samuel st. 72, 101, 103, 346
 Chamant, Jozef 316
 Chénier, André 32
 Chladný, Juraj 73, 124
 Chladný, Martin 156, 346
Choda sem já žáček chudobného rodu 286
Chodí šuhaj po dvore 327
Chodil jsem mnoho let 356
 Chrastina, Daniel 52
 Chrastina, Ján 242, 246, 289, 291, 296, 353, 357, 360
Chronicon Eperiesiense (Prešovská kronika) 188, 350
Chvilka sa mi kráti, vidím milého 271, 327
Chytel otec sojku 326
Chytrost, opovážlivosť, ale i vyvýšenosť jistého synka, Imre rečeného, ktorý až ze zemi persiánskej krásnu dcerku

- jistého velkého baše na banské mestú*
dovedel 244, 302—303, 360
- I malých si váž veť* 332
- Ibrahim I. 91
- Ide baran mostom* 336
- Ide káčer po sášine* 336
- Ide kuruc po palote, pero sa mu blijska*
272, 329
- Idomaeneus 313
- Ignacio de Loyola (Ignác z Loyoly) 15, 30
- Illésházy, Gabriel 87
- In jesuitarum ordinem et generalem ad*
pedes pontificis prostratum colloquium
(Rozhovor proti jezuitskému rádu
a najvyššiemu predstavenému ležiacemu
pri nohách pápeža) 313, 363
- In memoriam revolutionum anni 1687*
(Na pamiatku povstani roku 1687) 165
- In viridi ramo sedet turdus (Na zelenej*
vetve sedí si drozd) 251
- Innocentia docta (Učená nevinnosť)* 226
- Inolus, Inolus, cordis mei salus (Inolus,*
Inolus, srdca môjho salus) 249
- Institoris Mošovský, Ján 102
- Institoris, Matej 157, 213
- Institoris Mošovský, Michal 71, 72, 82,
83, 100, 101, 241, 246, 276, 343
- Instructio brevis novitiorum (Krátke*
poučenie pre novicov) 81, 82, 343
- interlúdiá 158 — slovenské veršované*
interlúdiám 230, 353
- Intibus, Jozef 354
- Intibus, Juraj 354
- Invitatio post otium ad negotia (Výzva*
k povinnostiam po odpočinku) 346
- Išel jsem do sveta* 325
- Išla Marina do cinterína* 326
- Išlo dzifče prez les* 276
- Išol kňaz na zore, dívča šaty pere* 326
- Iteratus Hymen (Zopakovaný sobáš)* 226
- Iuvenis nupta satis argute conquaeritur*
de mariti pigrítia, socordia et
fragilitate (Mladá pani sa veľmi živo
stažuje na manželovu lenivosť,
lahostajnosť a denglavosť) 251
- Ivančič, Ján 244, 305
- Ivanka, Samuel 349, 350, 354
- Ivanovič, Ján 243
- Izmael 334
- Jacopone da Todi 76, 170
- Jaj, beda, prebeda, čo šuhaj poveda* 327
- Jak líbežní víni dávajú borovice* 252, 354
- Jak sa bijú, tak sa bijú* 364
- Jak sme si my ríkavali* 284
- Jaká voda a jaké víno* 355
- ... jako sa háda s Kristem Žid* 229, 230,
353
- Jakobei, Pavel 155, 156, 159, 160,
164, 165, 183
- Jakobeus, Jakub 57
- Jakože ten chudobný žije* 271
- Jakub de Voragine 243, 301
- Ja jsem šuhaj z Neredházu* 328
- Já milujem, nesmím povidať* 176, 279,
280, 281, 282, 283
- Já milujem, nevim co* 279
- Ja sem dobrý človek, žena je zlá* 276
- Ja sem kráľ Stanislav August* 296
- Ja sem osamelá* 175
- Ja sem pater gvardián* 276
- Ja sem ten mizernýj sedláček, psotú*
obkládený 271
- Jamrich, Ján ml. 329, 359, 360, 363
- Jamriška, Juraj 156, 172, 348
- Janičko, luterán 325
- Janko a Macko 334
- Janko z Bánovéc, švárny mládenec 327
- Jánošik, Juro 50, 273, 332
- Jansenius 223
- Jánsky, Juraj 292, 324, 358
- Javo se otvára, kvítí kvete* 356
- Jaslinský, Andrej 241, 244, 248, 305
- Javore, javore, zelený javore* 325
- Jeden kráľ prez pole jdoucí raz se stavil*
364
- Jeden muž lehnul k stene od postele* 332
- Jeden sluha jménem Jakub svému pánu*
Noszovriczky Pálu noviny přinesl 364
- Jeden študent, který peníze potřeboval* 331
- Jedna bídná a chudobná žena žádala sobe*
330
- Jedna deveska vyznala pri spovedi* 332
- Jedna hranka, dve hranky* 277
- Jedná stará baba ustavične nabehávala ku*
knezi 332
- Jedného Cigána učil pater žehnáni* 332
- Jen sem jednou líbě usnul* 356
- Jesenák, Ján 52
- Jesenský, Daniel 83, 156, 171
- Jessenius, Daniel 155, 170, 171, 172, 348
- Jetting, Karol 295
- Ježiši náš přemilý (In memoriam*
revolutionis anni 1687) 165, 347
- Jisté dediny richtárovi byl rozkázal*
vicešpán 331
- Jistý farár a rektor nemali čo jesti* 331
- Jistý furman, nemohúce z bariny*
vytáhnut 331
- Jistý hodovník vytržený v duchu videl,*
jak se voda s vínem vadila a dohadovala
v nebi před Bohem o přednost (Byli
hody bohaté, štedré, k tomu hojně)
315, 363
- Jišla Katka pod kameň* 327
- Již sem se oženil, již sem se potešil* 284
- Johannides, Jiřík 71, 75, 77
- Johannides, Václav 71, 83
- Jonatas Machabeus (Jonatás*
Makabejský) 312
- Jordaens, Jacob 38

- Joseph 136
Josephus Flavius 311
Josephus suis fratribus conlitis (Jozef predaný od svojich bratov) 312
Jouvancy, Joseph de 158, 217
Jozef I. 50
Jozef II. 50, 289
Juan de la Cruz (Ján z Kríža) 14, 30
Julius Martyr 312
Jurkovič, Ján 155, 171
Justh, Ladislav 158, 229, 352
Juvenalis, Decimus Junius 107, 129, 222
- K jednomu potúčku vlk a beran prišli* 364
Kadlinský, Felix 46
Kajúci kresťan 294
Kalendár 123
Kalina, Ondrej 361
Kalinka, Ján 168
Kalinka, Joachim 71, 72, 73, 75, 77, 101, 104, 123, 159, 193, 345, 346
Kalinka, Zachariáš 84, 137, 138
Kam nás nesú osudy 364
Kam se podít mám 283
Kancionál Daniela Kušku 71, 343, 344
Kancionálik obsahujúci v sobě písně duchovní 245
Kantoris, Ján 85, 344
Kapry, Adam 228
Karlovský, Ján 244, 305, 362
Karol VI. 50
Karol XII. 193, 195
Karpo, Ján Fridrich 347
Katechismus D. M. Luthera 72, 100
Katolícke písnie, modlitby a letanie 246
Katuš, Katuš, mé srdéčko, čo mne sužuješ 281
Kauder, Viliam 52
Kázala mi mávi bílé husky hnati 325
Kazatele historického neobyčejných príbehův příklady . . . z knihy Michala Pexenfelder 294, 359
Kazinczy, František 291, 357
Kämpf, Alexander 52
Kde penězi není 270
Kdo chce vedet, co jest láska 279, 281, 283
Kdybych já se nebál. Andulko 356
Kdyby mňa bola moja mamička 279, 282
Když Adam z ráje vyhnán, z místa rozkošného 165, 347
Když já půjdem cez horu, cez zelený háj 284
Když jsem šel k mé milé 357
Když sem včera to štásti mel 287
Keby ja mau, čo mojej tato 364
Keby mňa mamička na trávu poslala 325, 326
Keby nám to Pánbůh dal, čo majú tí tkáči 328
Keby sa vás kdo chcel ptáti 355
- Keď jsi píter guardián, čítaj Pater noster* 282
Keď nás verbovali, tak nám slobovali 326
Keď sa milý na vojnu bral 328
Keď sem išel z Rožňavy 328
Keď sem šel prez trenčánský les 329
Keď sem išol okolo vrát 326
Keď som išol podla mlyna sticha, sticha 287
Keď som sa já vydávala 326
Kogelius, Filip 203
Keimann, Kristián 76
Kelecsényi, Jozef 182, 350
Kello, Juraj 346
Kephalides, Samuel 346
Kéry, Ján 72, 102
Kéry, František 157, 205, 244, 305
Kisdy, Benedikt 51
Klanica, Martin 243, 244, 293, 305, 362
Klein, Ján 52
Klein, Ján Samuel 244, 305
Kleman, Juraj 83
Klemen, Zachariáš 83
Klesch, Daniel 72, 104—105, 351
Kleych, Václav 155, 159, 198
Klinko a Kompit král 330, 335
Klopstock, Friedrich Gottlieb 315
Klős, Jakub ml. 52
Klős, Jakub st. 52
Kmotor Hákel a Fúkel 331
Knapski (Cnapius), Gregor 133, 309
Knez jeden hral na karty 332
Knilling, Baltazár 316
Knížčka Pavla Šimka 292, 358
Kňaz na polovke s organistom 331
Kocmánek, Václav František 46
Kódex Anny Szirmayovej-Keczerovej (Nápevy starých slovenských zpívanek) 180, 316, 329, 349, 364
Kódex Ladislava Vietorisa (Notae Hungariae variae — Rozličné uhorské melódie) 180, 316, 329, 349, 364
Kochowski, Wespazjan 36
Koledanus, Ján 159, 160, 161
Koledanus, Jonáš 155, 159, 347, 351
Kollár, Adam František 52, 244, 305, 306—308, 309, 362
Kollár, Ján 365
Kollár, František 53
Koller, František 157, 213
Kolikú zver jednú strílkú pobil 331
Kollnitz, Krištof 316
Komedie o tureckýj vojně 46
Komenský, Jan Amos 43—46, 101, 127, 129, 134, 198, 224, 346
Komu, milá, komu košelenku šiješ 325
Komu se mam požalovat 271, 284, 285
Konarski, Stanisław 36—37
Koniáš, Anton 43
Kóny, Ján 303
Kopp, Anton Ernest 316

- Koppi, Karol 136
 Korbeľ, Štefan 242, 288, 356
 korešpondencia 123, 202, 304, 346, 351
 Korneli, Jan 171
Koší zajac otavu 277
Kostolanci drnci zjelli koňa v lrcni 336
Košelka ze saku a gate ze siti 326
Košice, Bystrica, nerovno stojíte 325
Koza odratá a jež 332
 Kracker, Ján Lukáš 316
Kráľ Matej na dereši 332
 Kramerius, Václav Rodomil 361
 Krasicki, Ignacy 37
*Krátká historie hrdinské ženy Elissa
 aneb Dido řečené* 303
*Krátké historie o chytrém Eylešpiglovi,
 všem milovníkům k čtení, ne ale
 k následování, nýbrž k napravení
 takových skutků na světo vydané* 335, 361
Krátké rozprávky 360
*Kratochvílná historie o jednom sedlském
 pacholku* 361
*Kratochvílná kronika o šlechtné panně
 Meluzině a udatném rytíři Rajmundovi*
 361
*Kratochvílná píseň o svadebním veselí
 pána vlka s ušlechtilou pannou kozou*
 356
*Kratochvílná rozprávka o sedlákově
 a o pánovi* 363, 364
*Kratochvílné čtení o zchytralé Finettě,
 jinak Popelce nazvané* 362
Kratochvílné rozprávání o panenkách 355
 Krauss, Ján A. 316
 Kray, Pavol 207
Křičala, volala na ulici 175, 324, 364
 Kristoffi, Juraj 293, 358
 Krivánsky, Jakub 156, 175, 349
 Križan, Michal Miloslav 329, 359
 Krman, Daniel ml. 18, 53, 60, 156, 157,
 158, 159, 175, 182, 183, 185—186,
 188, 192—198, 212, 213, 215—217,
 306, 346, 350, 351, 352
 Krman, Daniel st. 159
 Krolop, Václav 52
 Kromhole, Ján 71, 75, 76
 Kromhole, Michal 155, 156, 157, 167,
 187
*Kronyka kratochvílná o udatném rytíři
 Alexandrovi* 361
*Kronyka o Perytonovi a o jeho synu
 Dyonyjovi* 361
*Kronyka příkladná o nevinně souzené
 svatě Genovefě* 361
Krvavé Pegu aneb Asiatické Banisa 303
 Kubicy, Václav 73, 147
 Kubík, Dionýz 158, 227, 245, 293, 313,
 329, 354, 358, 363
Kubíkovský spevník 293, 358
 Kubiniová, Žofia 155, 160
 Kubinyi, Anton 303
 Kubinyi, Štefan 302, 357, 360
Kubové príhody 331, 335
 Kubranský, Ján 158, 227
 Kučera, Ján 73, 124
 Kumič, František 245, 312
 Kupecký, Ján 316
Kúpeň koníka od úradníka 326
Kúsky klerikú pro zábavku laikú 243,
 296, 297, 301, 333, 360
 Kusser, Ján st. 316
 Kuška, Daniel 71, 75
 Lačná, Johana 359
 Lačný, Adam 244, 309, 362
 Lačný, Ondrej 347
 Ladányi, Alexander 291, 357
 Ladiver, Eliáš ml. 73, 124, 125, 128—
 —129, 141—147, 156, 171, 186, 219,
 344, 345, 346
 Ladiver, Eliáš st. 123
 Ladiver, Samuel 72, 83, 84, 102, 351
 La Fayette, Madame de 32
 Lafontaine, Jean de 32, 37
 La Rochefoucauld, François de 32
*Lachrymae super immaturum . . .
 obitum . . . domini Pavli Ostrozith
 (Slzy nad předčasnou . . . smrtou . . .
 pána Pavla Ostrositha)* 344
*Lajster všelijakých kratochvílných historií
 v sebe obsahující* 243, 296, 297—298,
 301, 302, 333, 360
Lamentaci mně nastala 356
*Lamentatio fratris Franciscani (Nárek
 brata františkána)* 249
 Landerer, Ján Michal 52, 53
 Lang, Mauritz 52
 Lang, Móric 316
 Langhoffer, Ján 293, 358
 Láni, Daniel 72, 100
 Láni, Eliáš 193, 346
 Láni, Juraj 72, 73, 83, 102, 105,
 118—119, 120, 123, 124, 156, 158,
 185, 202, 223, 224, 306, 345, 346, 351
 Láni, Michal 72, 159
 Láni, Pavel 188, 350
 Láni, Zachariáš 346
 Lány, Ján 171, 271
Lastovička štebotá 327
 Latsný, Andrej 354
 Lauček, Imrich 293, 358
 Lauček, Martin 241, 244, 245, 306, 345,
 346, 350, 362
*Lauream . . . M. Georgio Gassitio
 (Vavrin . . . magistrovi Jurajovi
 Gassitiovi)* 344
*Laurum academicam . . . Andreae
 Günthero (Akademický vavrin . . .
 Andrejovi Güntherovi)* 344
 Lauxmin, Sigmund 158, 217
Lebo miluj, lebo nechaj, zlý, neverný šuhaju
 176, 281, 283

- Lednický, Jeremiáš 71, 75, 76, 159
 Lehotaj, Andrej 157, 213
 Lehottzský, Ondrej 354
 Lehottzky, Prokop Maria 71, 81, 82, 343
 Lenivá žena 331
 Leopold I. 50, 140, 224, 227
 Lerch, Ján 316
 Lesage, Alain-René 32, 37
 Lessing, Gotthold Ephraim 315
 Lestak, Ján 354
 Lev, Václav 361
Liber cantionum sacrorum (Kniha posvätných piesní) 75, 343
Liber continens in se utramque passionem (Kniha obsahujúca obe pašije) 246, 353, 364
 Liborčan, Ján 159, 346
Lidé sa z tekvic rodí 331
 Lichner, Pavel 351
Lila, moja Lila 175
 Lipisch, Ján Juraj 219
 Lippay, Juraj 92
 Lischovini, Samuel 243, 293
 Lissovinyi, Ján 157, 213
Litigium Thetydem inter et Lyaeum (Hádka medzi Thetidou a Lyaeom) 252
Litujem, banujem, budem banovať 281
 Livius, Titus 139, 254, 301
 Logau, Fridrich von 34
 Lohenstein, Daniel Caspar von 18
Lomidrevo alebo Valibuk 330
 Lomnický, Šimon 75, 130
 Lomonosov, Michail Vasiljevič 37
 Lorrain, Claude 38
 Lovčáni, Ján 159
 Lucae, Ondrej 51, 71, 75, 77, 343
Lucullus et Volummus (Lucullus a Vollumnus) 227
 Lully, Jean Baptiste 38
 Luther, Martin 162, 166
 Lyczci, Ján 158, 217

Estivá žena 335
Eubietovský kancionál 155, 159, 347
 ľudové knižky 123, 244, 303—304 —
 o Donovi Šajnovi (Donovi Juanovi)
 47, *o Faustovi* 47, *o Fortunatovi* 46,
 123, *o Genovéve* 47, *o Magelone* 123,
 o Meluzíne 46, *o Štilfridovi*
 a Bruncvíkovi 202

 Macchiavelli, Nicolo 225
 Macunda, Pavol 157, 187
 Máčaj, Alexander 53, 57, 157, 158, 187,
 222—223
 Madevisius, František 205
Má drahá Nanymko 356
Má douča kalamár 287
Má panenka v truhle leží 357
 Magalhaes, Ferdinand 139

Magdalena 171, 348
 Magin, Ján Baltazár 158, 221—222, 352
Mahuliena, Zlatá panna 334
 Machold, Filip 91
 Majer, Ján 343
 Major, Pavel 241, 245, 353
 Makó, Pavol 242, 249
Malá som frajera, zvali ho Mikulá 364
 Malatides, Daniel 72, 101
 Malherbe, François de 31
Mal sem ja frajírku v kokrheľi 286
Manuscriptum 50 plagularum (Rukopis päťdesiatistový) 347
 Marci, Ján 155, 171
 Marekfeldner, Samuel 316
Mária, karbunkul nejjasnejší 284, 355
 Mária Terézia 50, 55, 307
 Marini, Giovanni 48
 Marino, Giambattista 18, 31
Maríš, Maríš, nebud taka 175, 177
 Marivaux, Pierre Carlet de Chamblain
 de 32, 37
 Markovic, Matej st. 157, 212, 220, 241,
 245, 270
 Markovič, Ján 243, 296, 360
 Marmankovič, Adam 165, 347
Marné utešeni 175, 279, 283
 Marothy, Andrej 354
 Martialis, Marcus Valerius 107, 112,
 169, 244, 311
 Martinius, Samuel z Dražova 43
 Masník, Tobiáš 57, 72, 105—107, 108,
 109, 110, 111, 112, 118, 156, 157, 158,
 183, 193, 215, 222, 345, 346, 351
 Matej Korvín 332
 Matejkovič, Matej 188
 Matolay, Ján 207
 Matthaoides, Ján 84
 Matthaoides, Samuel 157, 198, 213, 214,
 350, 351
Matthaeus et Simon (Matúš a Šimon) 226
 Mazarius, Krištof 72, 73, 83, 85, 119,
 124, 344, 346, 351
 Mazepa 195
 Mediolanus, Ján 213
 Medňanský, Alojz 333
 Medňanský, Anton 170, 171
 Medvedev, Silvestr 36
Medved a komár 332
Medved a liška 335
Mechúrik-Koščúrik s kamarátmi 332
Melodiae diversae (Rozličné nápevy)
 293, 329, 358
 Meninský, František 307
Mercurius Hungaricus (Uhorský Merkúr)
 53
Mercurius Veridicus ex Hungaria
 (Pravdivý Merkúr z Uhorska) 53
Mesiáš prišiel na svet pravdivý 277—278
Messias venit huic saeculo (Mesiáš
 prišiel tomuto veku) 277

- Meszáros, Ignác 291, 293, 358
 Metastasio (Metastasius), Pietro 31, 37, 363
Meum est propositum in popina mori
 (Mojím predsavzatím je zomrieť kdesi v šenku) 252
 Meziříčský, Ezechiel Jabín 72, 101
 Michaelides, Pavol 346
 Michaelis Cassai, Juraj 202, 346, 351
 Michaliak, Štefan 244, 309, 362
 Michalovič Sečiansky, Matúš 157, 215, 350, 352
 Michna, Adam z Otradovic 46
 Mikovíni, Samuel 207
Mikulášsky zborník 293, 353, 354, 359, 360, 363, 364
Mila, mila, serco moje 328, 329
 Miloc, Eliáš 53, 156, 183
Milenko má! 284, 285
Milí páni, již sem dost chodil po svete
 314, 363
 Milochovský, Ján 72, 73, 91, 102, 129—130, 344, 346
Milostivý rybárik kukučku ešte v zime živil 332
Milostným pannám teď slunce též příznivě svítí 174, 349
 Milton, John 33
Milý Pánboh šiou do raja 336
 Minárik, Jozef 345, 349, 352, 355, 356, 360, 364
Minores tractatus (Menšie traktáty)
 347
Miraculum orbis universi (Zázrak celého sveta) 227
 Miris, Mikuláš 158, 222, 352
Miscellanea (Zmes) 349
Miscellanea historica et litteraria (Historické a literárne rozličnosti)
 347, 348, 349
Miscellanea, id est: Všeľjaké (Rozmanitosti, to jest: Všeľjaké)
 359, 360, 363
Miscellanea philologico-historico-critica de linguis Bohemo-Slavica, Polonica, Sorabica, Germanica, Hungarica etc. (Jazykovo-historicko-kritická zmes o jazykoch česko-slovenskom, poľskom, srbskom, nemeckom, maďarskom atď.)
 309, 362
Miscellanea quodlibetica pro posteritate collecta a G. P. (Všeľjaké rozličnosti zozbierané pre potomstvo od G. P.) 348
Miserima nostra vita (Ten náš život mizerný je) 249
Miškovecký spevník 291, 357
 Mišovic, Michal 158, 224
 Mitis, Dávid 73, 147
 Mitúch (Mittuch), Adam 51, 346
 Mlynárových, Eliáš 155, 156, 159, 160, 163—164, 165, 183
Modlitby a písničky k vůli všech v spravdливosti křesťanské život svůj vedsti žádajících 246
Modlitby katolícké 186
Moja mati, dobrá mati 364
Moja žena rozum nemá 364
 Mokoš, Dominik 243, 294, 359
 Molière, Jean-Baptiste Poquelin 32, 315
 Moller, Karol Otto 207
 Moller, Martin 161
 Moller, Mikuláš 52
Moneta Lamechidae (Lámechovská minca) 348
 Monteverdi, Claudio 38
More nostro bibamus (Ako zvyk náš, pime len) 251
 Morsztyn, Jan Andrzej 36, 37
 Motešický, Gašpar 71, 75, 156, 159, 183, 184, 185
 Motešický, Juraj 351
Moyseš 363
 Mozart, Wolfgang Amadeus 315
 Mösch, Lukáš 73, 136, 147, 158, 217
Mravná kronika o sedmi mudrcích aneb Vítězství ctnosti 361
Mrtvý host 361
Mrtvý frajer 332
 Muezinger, Vavrinec 316
 Mudrony, Bohuslav 360
Múdry Matko a blázni 331, 385
 Murillo, Bartolomé 38
Muž a žena opilá 364
 Münzer, Tomáš 199
 Mysliveček, Josef 48
Mysäcia bundička 330
Myslenky pipáča 355
My tria králi prišli sme k vám 336
Na doline sedeu káčer 364
Na jisté dedine lidé chteli kostel vystaviti
 331
Na peci garmušek hluchý 175, 324, 364
Na peci gejdovau 364
Na trnavskej važe dva holúbky sedá 327
Na tym veršku, na tym rovnym 364
Na vojnu puojdem 174, 324, 364
Na vrštičku stála 364
Na čo si já tolko myslím 271, 282, 283
Načo si sa oženila, lichota 271
Načo ti kováč, dva tovariše na zimu 328
 Nádasdy, František 120
 Nagy, Ivan 291, 329, 357
 Najmar, Ján Krstiteľ 157, 187, 212, 213
Národný zábavník 365
 Naruszewicz, Adam Stanisław 37
Naříkaní milovníka 356
Naříkaní zajička na svůj nešťastný los 356
Naša chyža vybielená 329
Navarila gazdina s makom tekvice 277
Navis antiquissima domus Opalinsciani (Najstaršia loď domu Opalínských) 147

- Nebohý Kačenák a vily* 332
Nebojsa 335
Neboj sa, Janičko, ej, neboj sa ty nic 326
Nebudem sa dievkam prosiť 325
Nécsey, Valentin 359
Nehemias 312
Nehnevaj sa, milá, zhovárať sa se mnú 327
Nehnevaj se, ma panenka 282
Nechce na drevo lézti 332
Nejedlý, Jozef 243, 294
Nejnovější píseň o jedné nezlarne dcéry 356
Nemes, Arpád 361
Neni lepší jako v noci 282
Neni si ty v svete sam 281
Neni v more tolko drobného kameni 281
Nepojdem ja za juhása, za psa, za psu 276
Nepovídej, Betko, materi, materi 327
Nepozerať, šuhaju 284, 285
Nepožičaj, neb zlý zvyčaj 253, 354
Nerada robila 175, 364
Nerobže sa, devča, jelenem 175
Nessenthaler, Elis 52
Nessenthaler, Eliáš 316
Netráp, zrádná Venuše 175, 176, 279, 283, 285
Neumam, Gašpar 162, 163
Nevďačnosť — obecný hrách ve svete 332
Nevedel jsem, co jest náza 325
Nevinná zábavka aneb dvůch, Florence a Lion řečených vítězů, jako i Marcibella řečené turecké křišasňky neobyčejných příkladů výpisové 302, 303, 360
Neymayr, František 243, 294
Nic na světě stálého 357
Nicetius, Jeremiáš 156, 171, 348
Nicolaus de Lyra 223
Nicolaus Zrinyus 313
No veru ja více nebudem mládencom 252, 354
Nomenclator pružinský 352
Nova Posoniensia (Bratislavské noviny) 53, 211
Nová píseň mládencům a pannám pro obveselení mysle na světlo vydaná 356
Nová píseň, na světlo vydaná jen pro ty, kteří ji koupí 356
Nová píseň o marnosti světské 356
Nová píseň o pravdivém zázraku, který se stal ve francouzské zemi 356
Nová píseň o skáze města a chrámu Mariecell 356
Nová píseň o svadbě v Káni Galilejské 356
Nová píseň světská (Zahučali hory, zahučali lesy) 357
Novák, Martin 72, 120, 121, 122
Nobilis Boleslai II., Bohemorum regis historia (Príbeh vznešeného Boleslava II., českého kráľa) 227
Notitzbuch (Zápisník) 291, 357
Nově shotovený snár 202
Novozámocký pasionál 165, 347
Novum mihi vitae genus effingam (Vytvorím si nový spôsob života) 251
Nový a starý, domovní i pocestný kalendář na rok 1759, 1760, 1763, 1767 304, 354, 360, 362
Nový domovní pocestný i hospodářský kalendář na rok 1745 349
Nový domovní i pocestný kalendář 202
Nový kalendář 202
Nový kalendář s pranostikou Hvězdář 123
Nozdrovický, Mikuláš 203
Nozdrovický, Ladislav 202, 203, 351
Nunquam tempus si mutasset (Keby čas nikdy nemenil) 249
Nuper dum me Morpheus serio invasit (Keď ma neďávno prepadol vážne Sen) 251
Nuptialis comoedia de convivio (Svadobná hra o hosťoch) 314
Nymfa studentky aneb Trojí žádosti 362, 363
Nypoort, Justus van den 52
O bále, který gróf Esterházy držal v Bystrici 277
O bardiovskej konine 355
O Kýrusovi, perském králi 303
O Danielovi v levovej jame 147
O dvanástich bosorčíných dcérach zabíjých 330
O dvanástich mesiačkoch 330
O dvoch šibaloch 335
O falešnosti ženských osob 355
O Filipovi a jalovci 276
O Františkovi Xaverskom 147
O gorelki 276
O Grman Danielovi 175, 349
O hádání Smrti s jedním pánem 271
O hlúpej žene 331
O chlapovi, čo sa otelil 331
O Ignácovi z Loyoly 147
O Jánovi Krstiteľovi 147
O jednom krajčirovi 330
O Jonatanovi 147
O Jozefovi zachraňujúcom od hladu Egypt 147
O Káni Galilejském veselí (Mesias prišiel na svet pravdivý) 355
O Kristovi večnému Otcovi obetovanom 147
O krvilačnej panej 335
O kulaši 355
O kupci z Trantárie 276
O levočských suplikantoch 331
O malírství verše 314, 363
O marci bystrickém 276
O móde nynejšého pohlaví ženského 355

- O organistovi a smrti* 313, 363
O Pastierovi z evanjelia 147
O slováckém Uhrovi 175, 349
O Stanislavovi Kostkovi 147
O Surovec Jakubovi, zbojníkovi 272, 275
O svadbe komárovcej 277
O synovi Izákovi 147
O švecovi 330
O tabaku 276, 277
O Teofilovi 147
*O trech pannách, ktoré seidem rokú tam
byli v senných kopách* 331
O Trhanovej 277
O troch grošoch 330, 334
O troch mŕtvych kňazoch 334
*O veľiké kapuste a kotli, v nemž ona
varená byti mela* 355
O Velkočepčanoch 277, 288
O veternomi kráľovi 330
O víne 276
O vlku, čo si dal šit boty 332
O zakliatej sestre 330
O zbých a neužitečných ženách 355
O ženách 288
O lector lectorum (Ó čitateľ nad čitateľov)
251
Ó, kde si ideš namlúvaťi 279
Ó, má milá, mé potešeni 279, 282
Ó, si s nami velles ire 272
Ó srdce najfalešnejší 356
Oblectamenta animi (Potešenia mysle) 355
obraný 221, 252
Obročný, František Anton 157, 186
Oczovay, Matej 75, 343
Odvrat pokoj válečný 165, 347
Oj, pújdem, pújdem, lebo musím 325
Okolo Bystřice vodička teče 356
Oláh, Mikuláš 305, 307
Olearius-Oelschläger, Adam 229
Opaký vínš 355
Opitz, Martin 17, 34
Opršal, Ján 243, 360
*Opusculum poeticum minutorum (Básnické
dielko s menšími prácami)* 180, 350
Orel, Ján 159, 343, 344, 346
Orlič, Daniel 228
Osel v záka premenený 331
Ostade, Andriaen van 38
Ostrická slovenčina 355
Ostrovtipné kúsky výchylného kmína 311
*Ostrovtipné nápady a veľiké cigánství
i hádky* 243, 296, 297, 298—299, 301,
302, 333, 360
Otče, otče, otče, otče náš 277, 286
Otčenáš polský 296
Ovidius, Naso Publius 119, 244, 254,
255, 301, 311
Oženil se náš Adam 277

Pacholátku malému 160
Palko, František Anton 316

Palko, František Xaver Karol 316
Palma, Karol 244, 305
Palma Močidlanský, Sixt 136
Palumbini, Samuel 155, 159, 160, 161, 347
Pallesch, Filip 363
pamätníčky (albá, štambuchy) 347, 354
Pamodaj šťastia, lavička 330
Pancratius 312
Páni Štítničanie, poslyšte novinu 278
Panská láska roste 270
Páriz-Pápai, František 309
Papinianus, Aemilius Paulus Ictus 34,
144, 145, 146
Paracelsus, Filip 199
*Parrassus violatus et vindicatus (Parnas
zneuctený a pamstený)* 346
Parschitius, Daniel 73, 124
Parschitius, Krištof 155, 157, 171, 205,
207, 351
Pascal, Blaise 32, 33
Pasek, Jan Chryzostom 37
Pascha, Edmund 241, 246—247, 353
Pásol Janko dva volky 328
*Passer profligatus sive Johannes
Vrablanszky alias Passerini (Zalubený
vrabec čiže Ján Vrablanský inak
Vrabčiansky)* 352
Pašie 331
Paškvil na prešovské dievčatá 355
Pater, Pavel 223
Patzko, František Augustín 52
Pauliny, Eugen 365
Pauliny, Rehor 303
Pázmany, Peter 51
Pénter, Adam 345
Perecz, Jozef 292, 358
Pergolesi, Giovanni Battista 315
Peri, Jacopo 38
Pertes, Jozef Karol 363
Peryton a jeho syn Dyonýd 361
Pestrý zborník 316
Peter ako ranostaj 332
Peter lakomec 335
Peter Veľký 193, 195
Petrík, Michal 243, 294
Petrmann, Juraj 159, 165, 244, 309
Petronius, Arbiter 301
Petrova čapica 332
Petröcz, Kata Szidónia 36
*Petrus poenitens et Judas desperans
(Peter žiaľiaci a Judáš zúfajúci)* 346
Petko, Ján 175
Peucer, Gašpar 83
*Pěkná utěšitelná a velmi podivná
kronyka, cis. Oktavídna* 361
Phaedrus 264, 301
Piatko a Pustaj 335
Piccolomini, Eneas Silvius 130
*Piepor Jankove žartovné skutky
a dobrodružstvá na zemi, vođe
a v povetří* 361

piesne biblické a legendové — o Adamovi a Eve 329, *o Jurajovi* 329, *o mládencovi a smrti* 329, *o Sibylle* 329, *o Teofilovi* 329, *o Zuzane* 329
piesne jarmočné 47
piesne o Stefanovi Timofejevičovi Razinovi 36
Piešťanský spevník 359
Pilárik, Andrej 72, 83
Pilárik, Izaiáš 102, 124, 156, 186
Pilárik, Ján 157, 204, 243
Pilárik, Jeremiáš 168
Pilárik, Štefan st. 72, 75, 86—90, 103—104, 119—120, 121, 198, 219, 346
Pieseň (Škodu veľikú poznala uherská krajina) 173, 349
Pieseň horlivá, všem pokánit činícím hříšníkům k spasení užitečná 173, 349
Pieseň, ktorák jeden sedlák prišol k doktorovi 314, 315, 363
Pieseň mládencům a pannám pro obveselení vydaná 356
Pieseň nábožná o svatbe v Káni Galilejské učiněné (Mesiáš přišel na svět pravdivý) 355
Pieseň nová o paráde 288
Pieseň o Adamovi a Ilčíkovi, zbojníkoch 272, 275
Pieseň o babe 276, 288
Pieseň o Červeném Kameni a Červeném Vítězi 336, 337, 365
Pieseň o divném příběhu, který se stal v Neapoli s jednů šlechtěnou paní 356
Pieseň o dvířích uherských pánoch a tureckého císaře dcere (Siládi a Hadmáži) 159
Pieseň o gajdošovi 355
Pieseň o chválě stavu sedláckého 270
Pieseň o Jánošíkovi, zbojníkovi 272—275
Pieseň o jednom mládenci jménem Vavřinci 356
Pieseň o Káni Galilejské (Mesiáš přišel na svět pravdivý) 355
Pieseň o márnosti světské, nová móda tak zvaná naifroky aneb krinoliny 356
Pieseň o morovím nakažení 248, 288, 353
Pieseň o Nových Zámkoch 72, 85, 344
Pieseň o sigetském zámku 159
Pieseň o smrti zlé ženy 314, 363
Pieseň o sv. Marii Magdalene 82
Pisnička o svadbe mládence Teofile pobožného 159—160
Pieseň o stálé lásce 356
Pieseň o Teofilovi, ktorák na jeho svadbě anjel Rafael přítomen byl 356
Pieseň o umučení Páně 287, 356
Pieseň velmi veselá při víne 355
Pieseň strašlivá o tabaku 288
Pisne duchovní zepsané k rozličným příhodám a případnostem 363

Pisne všelijake 293, 359
Pisně jarní 156, 172
Pisně světské slovenské 293, 359
Pišček, Serafin 243, 294
Pláč a naríkáni našeho prvního otce Adama a Evy 313, 363
Plachý, Jiří 46
Planctus rusticorum (Nárek sedliakov) 348
Platón 99, 129, 222
Plautus, Titus Maccius 234, 255
Plavčík a Vratko, čo osiúšajú slzy sveta 334
Plesaní duše kresťanské aneb Malý ručný kancionál 165
Plintovic, Adam 71, 75, 76, 159, 316
Plorantius, Izák 159
Pobjecký, Gerard (Martin) 348
Počívajte, moji ľudia, málo 329
Podmanický, Ján 162
Pod sem, dítátko 160
Pochvala vína krupinského 277
Polentarius, Mikuláš Mórie 316
Polhorský, Ján 353, 364
Polockij, Simeon 36
Polovníci polujú 175, 176
Pomalu s ňú, bo je stará 175
Pomaly me pichaj 287
Pomey, František 352
Pontianus. Dicta aut facta septem sapientium (Poncián. Výroky alebo činy siedmich mudrcov) 290, 301, 334
Pope, Alexander 37
Popoluška 330
Popolvár najväčší na svete 330
Popradský, Adam 73, 124
Porubský, Martin 155, 166
Poslechnete, prosím, málo 276
Postoj, ó, hříšniče v ceste nepravosti 245
Potocki, Wacław 36, 37
Poussin, Nicolas 38
Povedz, mila, povedz, me mile serdečko 284
Povedz mi, ma mila, wer hat kemacht (Povedz mi, má milá, kto zapríčinil) 251
Povedzte mojej materi 326
Povedzže mi, moja milá, tento týdeň 284
povesti — o blanických rytieroch 47, *o Bruncvíkovi* 47, *o Dalíborovi* 47, *o Faustovi* 47, *o Jánošíkovi* 332, *o Ječmínkovi* 47, *o Kozínovi* 47, *o Michalovi Vdovčíkovi* 332, *o Ondrášovi* 47, *o Vande* 332, *o Vavrovi Brezulovi* 332, *o Žižkovi* 47
Povesti oravské 365
Pověst o pokoji v světě se zjevuje 174, 349
Pověsti od Amalie Šírotka 365
Povídají lidi na mne 327
povídka (povídka antická, náboženská, rytierska, šibalská, dobrodružná,

- román, facécia a pod.) — poviedka antická o Amorovi a Psyche 301, 334, Filemonovi a Baucide 301, Here a Leandroví 361, Lukrécii 301, Orfeovi a Eurydíke 301, Paridovi a Helene 301, Polyfémovi 301, 334, Pyramovi a Thisbe 301, Troilovi a Cresside 301, rdore z Efezu 301 — poviedka náboženská (legendová) o Ahasverovi 361, Eustachovi 30, 361, Gregorovi 301, Jozefovi v Egypte 301, 334, Jóbovi 159, Jurajovi 301, Matajovi 332, Sibyle 159, Tobiášovi 301, uhorskom rytieri Jurajovi 30, 361 — poviedku rytierska o Alexandrovi Velkom 301, Amisovi a Amilovi 334, 361, Genovéve 301, 334, 361, Grizelde 301, 361, Meluzíne 301, 361, Modrofúzovi 334, Oktaviánovi 301, 361, Róbertovi Diabľovi 361, Štilfrídovi a Bruncvíkovi 301, 334, 361, Tristanovi a Izolde 361 — poviedka šibalská o Ezopovi 301, 361, Frantovi 301, 334, Münchhausenovi 34, 36, 301, 335, 361, Nasreddínovi 334, 335, Šalamúnovi a Markoltovi 300, 301, 361, Tillovi Eulenspiegelovi 301, 335, 361 — poviedka dobrodružná o Faustovi 301, 361, Fortunatovi 301, 334, 361, Perytonovi a Dyonýjovi 361, Rinaldovi Rinaldínim 301, 361
- Práca má horký korienok, ale sladké ovocie 333
- Prædiorum cantus (Pieseň zbojníkov) 250
- Pranostika sedlská, to jest: Knížka o pověťi 362
- Pravda 330, 334
- Pravda je taká, akú ju páni spravajú 333
- Pravdivá pieseň o nešťastnej bouři na moři, která vystaňovalce do Ameriky stihla 356
- Prætorius, Michael 38
- Predčerajskem o púl noci 355
- Prechodí se milá smutná po hájičku 279, 282
- Prelec, ptačku 279, 281
- Presburgisches Wochenblatt (Bratislavský týždenník) 53
- Prestaň, milá, prestaň trápiť 282
- Prévost, Antoine-François d' Exiles 32, 37
- Prez Trnavu bystrá voda pretekáva 284
- Pri jednom obecném examene 332
- Prieleský, Michal 134
- Prievidzský pávistiký zborník 293, 358
- Prihody ruského kupca Joanna a krásnej Eleonory 36
- Príklad krále Agathoclesa (Exemplum regis Agathoclesis) 270, 355
- Prieleský, Michal 228
- Prieleszký, Ján 158, 226—227
- Přišli jednou dva žáci do jednoho domu 331
- Privigeyi, Mikuláš 347
- Privilegium seu Collationales Bachii (Výsada čiže Zábavy Bakchove) 296
- Procopius, Ján 350
- Prokopovič, Feofan 36
- Proroctví Michaldy, kráľovny ze Sáby, 13. Sybilly 362
- Prorok Rak 330, 334
- Prosa rusticorum portionantium (Reč sedliakov platiacich dane) 348
- Prostonárodný zábavník III.—IV. 365
- Prostonárodný zábavník Jánu Francisciho I—II 365
- Prostonárodný zábavník levočský 365
- Proverbia (Príslovia) 253, 292, 254, 358
- Prušiansky pasionál 165, 347
- Prvního máje mesice 282
- Přeskoďa nastokrát ty krve červený 47
- Příhody a dobrodružství veselého šlechtice Pána Prášila 361
- Příkladná kronyka o velmi trpělivé paní Kryzeldě 361
- Příkladná kronyka o trpělivé panně Kryzeldě 361
- Příkladná píseň o jednom mládenci s Smrti se domlouvajícím 356
- Příkladný život svatého Eustáchia 361
- Psi jarmok v Budíne 335
- Puchala, Blažej 188
- Puchala, Juraj 188
- Puchala, Matej 188
- Puchala, Stanislav 188
- Puchóczy, Martin 158, 227
- Pújdeme my na lovy 279
- Pukajte se skály, pahrbkové 356
- Purgine, Ján 155, 168
- Pýtalo sa dievča hájka zeleného 329
- Pythias et Damon (Pythias a Damon) 313
- Quando bene vixi (Kým som žil dobre) 251
- Querela rusticorum sub revolutionibus (Žaloba sedliakov v prevratoch) 348
- Querela vox super obitu praematurato . . . Georgii Strbae (Žalostný hlas nad predčasnou smrťou . . . Juraja Štrbu) 348
- Quevedo, Francisco Gómez de 18, 30, 31
- Quicumque vult esse frater (Ktokoľvek chce byť bratom) 171, 252, 348
- Qui mundum probe noscit (Kto dobre pozná svet) 249
- Quodlibet (Pestrá zmes) 293, 359, 363
- Quo invenem . . . Georgium Grundel . . . populares sui persecuti sunt (Kam mládenca . . . Juraja Grundela . . . chcú nasledovať jeho krajanía) 348
- Racine, Jean 32
- Radešovič, Pavol 81, 343

- Raduch, Martin 244, 308, 309
Raduj se s ochotnosťou z obnovení 159
 Rajcsányi, Juraj 157, 204, 212
Rajla sem, abys' tajne miloval 279, 282
Rajská ruže víni 186
 Rákóczi, František I. 50
 Rákóczi, František II. 50, 53, 173, 195, 201
 Rameau, Jean Philippe 38
 Raspe, R. E. 36
Recept pro ženské pohlaví 296
 Redi, Francesco 31
 Redl, Matej Iguác 155, 165, 347
Regster klučara dubnického na príjem vína i darování 344
Regulae insignis et incliti ordinis Bibiani (Stanovy slávneho a chýrneho rádu Píjanov) 296
Regulae morum (Pravidlá mravov) 251
Regulae novae tabaccorum (Nové stanovy tabačiarov) 296
 Rehlin, Ján 73, 138, 140, 346
 Reismayr, Dionýz 316
Religio periclitans (Náboženstvo v nebezpečení) 140
 Remenius, Daniel 346
 Rendek, Ján Jozef 157
 Reni, Guido 38
 Rešetka, Michal 354
 Reuter, Christian 34, 36
 Reviczký, Anton 244, 305
 Rezik, Ján 156, 157, 158, 171, 188, 190—191, 198, 213, 214, 220, 223, 224, 349, 350
 Ribera, José 38
 Rembrant van Rijn 38
 Rimavský, Janko 333
 Ringwald, Bartolomej 76
 Rippl, Jan 361
 Rist, Ján 75, 76, 162, 163
Robert nazván Čertem 361
 Robik, Ján 157, 186
 Rodanová, Mária 52
Romulus et Remus (Romulus a Remus) 313
Rosa padla, tráva zvadla 356
 Rosa, Salvatore 31
 Rosa, Václav Jan 216
 Rosacius Hořovský, Jan 43
 Rost, Tomáš 158, 226
 Roškovský, Jozef Pantaleón 245, 248, 313, 353, 363
 Rotarides, Michal 158, 167, 202, 218, 219—220, 347, 351, 352
 Rotrou, Jean de 31
 Rousseau, Jean Jacques 32
 Roy, František Xaver 242, 248
 Roy, Peter František 156, 171
 Royer, František Anton 52, 91
 Royer, Ján Pavel 52
Rozličné rozprávky 365
Rozmlouvání krále Šalamouna s výmluvným Markoltem, obličje velmi mrzkého 361
Rozmlouvání o gostech 363
Rozmlouvání o vyvolení budoucího stavie 363
Rozmlouvání mezi Bohem, Adamem, Evou, Hadem a Anjelem při pádu prvých našich rodičů 313, 363
Rozmlouvání mezi boháčem a jistém, jenž jejich meril 313, 314, 363
rozprávky čarovné 47
Rozprávky a krátké historie ku času ukrátení a k mravnému rozveselení, též neumělým k naučení a zarmuceným ku potešení v tovarištvách si rozprávati 301, 302, 360
Rozserme se s tímto telem 277
 Rubens, Peter Paul 38
Ruční kancionálík domovní i počestný 245
 Rudinec, Juro 155, 166, 347
 Rudini, Matúš 159
 Rudňanský, František 272
 Ruisdael, Jacob van 38
Rukopis Eleonóry Z. Lányovej 316
Rukopisná zbirka Františka Kazinczyho 291
 Rumann, Matej 188
Rusticorum Hungaricorum Cur mundus militat (Uhorských sedliakov Prečo svet bojuje) 347
 Ruttkay, Michal 243, 294
 Rybák, Miloslav 365
Rytíř Alexander 361
Rytíř Felsenburg, udatný vysvoboditel dvanácti zavinšovaných osob 362
 Sabov, Ján 276, 355
Sadila Judtka laluju 325, 328
Sadneme my ro-, ro-, rovno 277
Salomon et Geysa (Salamún a Gejsa) 313
 Sallustius, Gaius Crispus 129
Sama bílá bývala 279, 282, 283
Samas' bíla bývala 175, 176
 Sambuch, Juraj 52
Sám sa ja, sám na sebe radujem 272
 Sapor, Ján 72, 101
 Sarbiewski, Maciej Kazimierz 17
 Sartorius, Andrej 73, 136, 140
 Sartorius, Daniel 156, 183, 185
 Sartorius, Eliáš 223
 Sartorius, Ján 156, 186, 223
 Sasinek, Franko Vítazoslav 344
Satirica superstitionis descriptio (Satirický opis povery) 364
Saul 312
 Scarlatti, Alessandro 38
 Scarron, Paul 31, 33
 Scriver, Christian 163
 Seudéry, Madelaine de 31, 33

- Scultety, Severín 306
Sedem múdrych majstrov 335, 361
Sedí vrabec na kostole jako mládenec 326
Sedlák sprostý nad mudrcův 331
Sedzí Janík při potoce, ejá hoj 328
 Sekáč, Ján 242, 289—291, 292, 302, 357, 360
 Selecký, Štefan Ferdinand 156, 178—180, 349
Selská modlitba 47
Sem ku mne, ne ku nej 328
Sem kuruc s hábojkami 277
 Semian, Michal 241, 242, 246, 252
Sen 331
 Seneca, Lucius Annaeus 222, 254, 255
Senický kancionál 155, 159, 343, 344, 346
Sententiae (Myšlienky) 253, 292, 354, 357
Sermones et historiae sacrae et exempla (Kázne a posvätné príbehy a exemplá) 359
Sestra travička 47
 Severini, Ján 244, 305
 Severini, Pavel 159, 183
 Severinus, Marcus 52
 Sextius, Peter 351
 Shakespeare, William 315
 Schantroch, Ján Andrej 245
Scheda (List) 296
 Schleiner, Ján 85, 344
 Schlüter, Andreas 38
 Schmidius, Andrej 293, 358
 Schmidt, Anton 316
 Schmidt, Dávid 52
 Schmidt, Krištof 361
 Schmolek, Benjamín 162
 Scholtz, Tomáš 52
 Schretter, Karol 157, 213
 Schultz, Daniel 52
 Schütz, Heinrich 38, 316
 Schwabe, Ján 344
 Schwartz, Ján 158, 224
Si bona vina cupis (Ak si žiadaš dobré víno) 251
Si vis cantare, disce potare (Ak chceš spievať, uč sa popíjať) 251
Sic, sic faciam (Tak, tak urobím) 251
 Silesius, Angelus 34
 Simonides, Adam 156, 186, 351
 Simonides, Ján 53, 57, 72, 83, 105, 107—117, 118, 119, 121, 156, 158, 167, 183, 186, 197, 222, 345, 346, 347, 351
 Simonides, Martin 347
 Simonides, Pavol 123
 Sinapius-Horčíčka, Daniel st. 53, 57, 71, 72, 73, 75, 76, 83, 84, 85, 100, 116, 131—134, 147, 156, 158, 159, 172, 183, 219, 223, 343, 344, 348
 Sinapius-Horčíčka, Ján ml. 158, 214, 224
 Sinapius-Horčíčka, Ján st. 72, 100, 157, 168, 204, 346
 Sirotek 47
Sivé oči, sivé jako tá mrákava 175, 177
 Slavkovský, Benedikt 158, 227
Sličná Rozárka, děvče srdnaté 362
 Slimák, slimák, vytrč rožky 336
Slovenskie národné spievanky od roku 1786 293, 359, 363, 364
slovníky 134, 217
Slúžil som, slúžil som jedno leto 336
Slúžila sem u masára tri letá 175, 324, 364
 Smrtník, Benignus 156, 186, 187
 Smrtník, Melchior 202, 351
Smrtonoš nyní spí a na ten čas mlčí 174, 349
Smrt chodí po ľudoch a nie po horách 333
Smrt sedláka na večnosť beroucí 356
Smutné a žalostné lamentování vezna odsouzeného Jána Smála, rozeného z Necpát, študenta ivančánskeho, nad svým úpadkem pro krádež učinení a spáchaní 288, 356
Smutné, neveselé, zarmúčené časy 71, 77, 343
Smutný slávik spívá 175
Snár veľmi pěkný 123
 Snyders, Frans 38
 Soares, Cypriano 158, 217
 Soja, Mikuláš 72, 85, 344
 Sokol, Ján 347
 Sokrates 254
Sol nad zlato 330
Sophompaneas sive Josephus (Sophompaneas alebo Jozef) 223
 Sorel, Charles 31, 33
 Spartianus, Aelius 144
 Speer, Daniel 157, 188, 191—192
 Spener, Jakob 26
Spevník Alojza Dortsáka 359
Spevník Jána Opršala 302
Spevník Jána Tomčányho 329, 359
Spevník Johany Lačnej 293, 329
Spevník Jozefa Pereczího 355
Spevník Martina Langa 293, 349, 353, 358
Spevník Štefana Szakolcaia 329, 348, 353, 357
Spěv čizvářský 355
Spím, spím, spala bych 328
Spirituale thymiana, to jest Duchovní kadidlo 165, 347
Sprostý muž 331
Srdečné a veľmi žalostivé slzy 172, 348
Stala sa v Tisovci, stala sa novina 329, 357
Stará baba 355
Stará dievka a čert 332, 334
Starý Bodrík a vlk 332
Starý otec a dvanásť oviec 332
 Steinhübel, Juraj 52
Stojím v smutku a zármutku 356

- Stöckel, Leonard 306
 Stránský, Pavel ze Stránky 43
Stromček zelený, velmi přemilovaný 280
Stužka, stužka, dej mi vody 336
Sub arbore stabat (Pod stromem stála) 251
 Sultzer, Šalamún 52
 Sumarokov, Alexander Petrovič 37
Summovné vypsání války a rebellie
Rákóczi Ferencza II. 173, 349
Supremum pietatis officium . . . Joannis
Simonidae (Posledná přátelská
služba . . . Jána Simonidesa) 348
Suspírium matutinum ad divum Bachum
(Krajší vzdych k božskému
Bakchovi) 296
Svadba žertovní 314, 363
Svadební hra 314, 363
Svatá Genovefa 361
Svaté Biblia slovenské 294
Svatí patronové 165
Svete marný a podvodný, nechci více
falšovat 281, 283
Svetla v mechu nanosit 331
Světská píseň, mládencům a pannám
k potěšení vydaná (Žeň sa, šohaj, žeň
sa) 357
Světská píseň pro mládence a panny 356
Sv. Písmo sebe vykládají 331
 Sylveira 223
Sylvius repertus (Nájděný Sylvius) 363
 Symphonius, Caecilius Firmianus 301
 Szakálos, Jozef 363, 364
 Szakolczai, Štefan 291
 Székely de Doba, Andrej 180, 182, 350,
 364
 Szelepesényi, Juraj 104
 Szelchányi, Adam 242, 243
 Szentivány, Martin 157, 186, 205—207,
 212
 Szentkereszty, Ján 242, 276, 278
 Szöllösi, Benedikt 61, 71, 73, 78—81,
 131, 155, 316
 Šimbracký, Ján 316
 Škarniolovci 91
 Škréta, Karel 48
 Škultéty, Ondrej 158, 220
 Šmál, Andrej 188, 244, 252, 305—306,
 310, 311, 350, 362
 Šramko, Pavol 242, 252
 Štefko, Ján 360
Štepná zahrádka 186
 Šteyer, Matěj Václav 46
Štyri groše, trafika 355
 Šuhajda, Ján 71, 83
Šuhajčku, holube 175, 176
 Šujanský, František 365
 Šulek, Matej 241, 243, 244, 246, 293,
 306, 350, 362
Švárná pastírka aneb Historia čnostlivá
 302, 303, 360
 Tablic, Bohuslav 350, 355, 357
Tam dolu, tam dolu, tam dolu duleko 329
 Tapolsányi, Vavrínek 157, 204, 212, 213
 Tarnóczy, Martin 72, 83, 84, 101, 193
 Tasso, Torquato 36
 Taubmann, Friedrich 291
 Tausch, Christian 316
 Teleman, Georg Philipp 38
Teplanský kancionál 241, 246, 353
 Terentius, Publius Afer 136
 Teresa de Jesús (Terézia Ježišova) 14, 30
 Terlanday, Ján 157, 187, 277
 Tesouro, Emanuele 17
 Testi, Fulvio 31
 Tešlák, Pavel 241, 245
Težké žití srdci mému 176, 281, 283
Težko srdci mému, nevím, proti čemu 279,
 282
 Thamassy, Mikuláš 53, 156, 186
Thebae vindicatae (Potrestané Téby) 313,
 363
Thebo, zbudovatel zámku thebenského při
Prešporku ležícího 361
 Theodorus ab Hybla 201
Theophilus 312
Theoxena 312
 Ther, Poten Johann Daniel 52
Threnodia de Sigismundo Zimmermann
(Žalospěv o Zigmundovi Zimmermann-
novi) 173, 349
 Thököly, Imrich 50, 165, 173, 190, 191,
 224
 Thurinus Verconius 225
 Thurzová, Mária 92
 Tibullus, Albius 119
 Tiepolo, Giovanni Battista 38
Tigranes 363
 Timon, Samuel 157, 202, 212, 213, 351
Tisíc a jedna noc 334, 335
Titus 312
Tobias junior ad patrem redux (Tobiáš
mladší vracající se k otci) 312, 363
Tohto věku moudrost, kumšt, učení, štěstí
 272
To je věc ve svete velmi daremná 287
 Tomáš Aquinský 222
 Tomáš Kempenský 254
 Tomčányi, Ladislav 292, 358
 Tomka Saský, Ján 244, 304
 Tomkuliak, Ján 355
 Tonsoris, Ján 242, 243, 246, 252, 293
 Torkos, Ján Justus 157, 213
Tragoedia neb Hra smutná prežalostná
 158, 225, 226, 352
 Tranovský, Juraj 71, 75, 80, 90, 134, 155,
 159, 163, 241, 245, 246, 316, 343, 347
 Tranovský, Samuel 75
Treba knezom 175
 Trembecki, Stanisław 37
Tres pueri babylonici (Traja babylonskí
chlapci) 312

- Tri citróny* 335
Tri ježibaby 334
Tri perá z draka 330
Triumf nevinnosti 303
Trnavaeský pasionál 246, 353
 Troger, Paul 316
 Trtina, Andrej J. K. 316
Truchlivá píseň o děsné vraždě 356
Truchlivá píseň o dvou zastřelených 356
 Trunz, Erich 11
 Türsch, David 52
 Trusius, Jób (Hiob) 71, 82, 83, 155, 167, 168, 351
 Tumlér, Ján 91
 Twardowski, Samuel ze Skrzypny 37
 Turkoli, Samuel 202, 203, 351
Turolický kancionál 155, 159, 346
Ty bojnické hate na vode, na blate 284
Ty myslíš, že já neviem 279
Tyrnavia a Bela secundo extracta (Trnava postavená Belom druhým) 227

U toho jezera 277, 287
U zahrádky chaloupka 356
Ukradený mešec 361
Ukradnul cigák slaninu 332
Ukradnutý úl 335
Ungarisches Magazin (Uhorský Magazin) 53
Umrela mi žena 276
Umení sprostých 294
Unešení panem aneb Mrtví tanečníci u hrobky 361
Unibos 334
 Urfé, Honoré d' 31
 Urlepacher, Anton 316
Už je moje srdce v velikém žalári 175, 177
Už Turek ide, už vojna bude 329
 Ušakov, Simon 38
Utonulá 47

V jakési dedine šli na ryby pater s rektorem 331
V kalinovom lese ptačkove špivaju 329
V niderlandské zemi jednou jistá žena 364
V Pezinečku na rínečku 328
V Sedmihradsku se stala věc podivná skrze strašlivou cholera 356
V skutcích i v bytnosti, Bože nejdívnejší 171, 348
V takových krajinách nebývá žeň dobrá 253, 354
Válili sa dve ženy pre lyžičku masla 364
 Vais, Ignáo 303
 Valaský, Pavel 244, 311
Vale, mi dilecta (Zbohom, moja milá) 251
Vale, Pallas, dea docta (Buď zbohom, Pallas, učená bohyňa) 249
Vale, vale, srdce milé, holubičko má milá 282

Valedictio D. Martini Lutheri (Rozlúčka doktora Martina Lutheru) 251
 Valerius, Maximus 254
Valete, socii, valete omnia (Zbohom priatelja, zbohom všetko) 249
 Valle, Federigo Dolla 31
Vandruvali hudci 328
Vandruvali ševci, prišiel na nich mráz 326, 329
Vdovy, vdovy, obe vdovy, za jednu mi srdce horí 175, 324, 364
Ve Sliezsku v tom skliepku šenkárka bohatá 329
Večný Žid 361
 Velázquez, Diego 38
Velký žal jest sice, když se dvomi zejdu 281, 283
Velmi utěšená a kratochvilná historie o krásné panně Mageloně 361
 Vergilius, Publius Maro 36, 110, 112, 129, 247
Verím v Katarínu 296
 Vermeer, Johannes 38
Vernost, láska a pokora 72, 91, 344
Verseskönyv (Kniha veršov) 349
Versus de puella (Báseň o dievčati) 251
Verše latinské a slovenské 253, 292, 354, 357
Verše o turčanských zemanech 277
Veršovní rozmlúvaní o pokladkách 364
Veselé, Feruško, veselé srdce máš 325
Veselohra s bellehemem na Vánoce 365
Veselý háj k radosti novým manželům p. Jánovi Nádory a Karolíně Fiedler 252
Vesperae potatoriae ad divum Bachum (Pijanské nešpory k božskému Bakchovi) 313, 363
Vetustus ordo felicioribus temporibus in ecclesia Solnen. Evangelica . . . (Starý poriadok v šťastnejších dňoch v ev. žilinskej cirkvi . . .) 345
Vidění Jiříka Poustevníka, někdy rytíře uherského 361
 Viktory, Gustáv 352
Vím ja jeden hájiček 328
Vím ja jeden zámek mezi horama 355
Vínšung pri kamarátstve 355
Virgo formosa veluti rosa (Póvabná panma ako ruža) 251
Viro clarissimo . . . Jeremiae Pilarikio (Najjasnejšiemu mužovi . . . Jeremiášovi Pilárikovi) 344
Viro . . . Christiano Pescheckio (Mužovi . . . Kristiánovi Peškovi) 348
Vítejže, můj milý, buď potešen 279, 283
Vítez, král, gazdovský regent, philosophu 175, 349
 Vitriari, Matej 52
Vivat bača, naše potešení 272
Vivite, pastores, gregum curatores (Žite, pastieri, strázcovia stád) 250

- Vlk sa chtel ženiti* 277
Vocabularium trium linguarum
(Vokabulár v nově spravený a rozšířený)
 134
Vodháje, Vavrince Benjamín 52
Vodníková žena v Hrone 332
Vodu hrabala, píseň vázala 326, 327
Voiture, Vincent 18, 31
Vokálová, Dorota 52
Vokál, Václav 52
Voltaire, François-Marie Arouet 32, 37
Volucký, Karol 316
Vota gamica secunda (Sobášne
blahoželania) 348
Vrablanský, Ján 157, 213, 351—352
Vranovics, František 291, 357
Vrát mi, má milá 282
Vstávaj hore, vstávaj, na baňu klopaťú
 271, 329
Všetci bolí valasi 276
Všickni lidé radují se v fašangovném časi
 276
Vulpus, Christian August 361
Vykopav redkov 364
Vyndeme my na vysokú vežu 327, 328
Vypsání dalece rozhlášeného a známého
Doktora Fausta 361
Vyrostla mně bílá ruže 356
Vyslůžilý vojak 330
Výtah z dvanáctého Sybilliného
proroctví 202

Wagner, František 244, 309
Wagner, Karol 244, 305
Watteau, Antoine 38
Weber, Ján 73, 129
Weber, Šimon Peter 52
Weisbach, Werner 11
Weltz, Ján Filip 109, 346
Wesselényi, František 50, 103
Wieland, Christoph Martin 37
Windisch, Karl Gottlieb 52, 53
Wist, Ján 53
Worpitz, Georg 158, 217
Wöllflin, Heinrich 11
Wycherley, Wiliam 33

Z nechytého zajaca chce zbohatnúti 331
Z okénečka vykúkala 282
Za Bystricú na kopečku 327
Zu zlatým jablčkom 334
Zabil, Janči, zabil, zabil Magdalenku
 329
Zábojník, Juraj 71, 72, 75, 76—77, 102,
 155, 159, 344, 346
Zábavník štiavnický V. 365
Začátkové latinského a slovenského
jazyka 309
Zahučali hory, zahučali lesy 284
Zachar, Andrej 244, 309
Zakliata hora 330

Zakliata princezná a skapaný rybársky
syn 334
Zaklopal Handzlíčko na okénko 327
Založím si kapsu na svůj hršíšný chrbát
 272
Zanussi, Jozef 316
Zarevučius, Zachariáš 316
Zaspívalo kohútisko 326
Zázračný list 334
Zborníček Juraja Palkoviča 291, 357
Zborníček labanských modlitieb a piesní
(Labancz költemény és hasznos
tudnivalók; német, tót és latin imák —
Modlitby labancov v nemeckej,
slovenskej a latinskej reči) 165, 347, 349
Zborník Jána Andreja Schantrocha 245,
 293, 353, 359
Zborník Adama Szelchányiho 289, 291,
 292, 296, 302, 360
Zborník Bohuslava Mudronyho 291, 302,
 357
Zborník Imricha Laučeka 293, 344, 358,
 365
Zborník Jána Buoca 293, 329, 353, 354,
 358
Zborník Jána Fabricza 180, 349, 364
Zborník Jána Lámyho I—II. 293, 329,
 353, 355, 356, 358, 364
Zborník Kehora Paulinyho 302, 303, 360
Zborník slovenskej ľudovej prózy 301,
 302, 333, 360, 365
Zborník Štefana Zajdu-Urbana 302, 303,
 360
Zdrava jsi Maria Theresia 296
Zelenay, Ján 245, 313
Zelenka, Jan Dismas 48
Zemplínska stolica žemjanoch zvolala 355
Zerweg, Ján Gregor 52
Zhorelický, Tobiáš 158, 227
Zimáni, Michal 156, 171, 348
Zimmermann, Zigmund 173, 190
Zlatá dievka z vajca 335
Zlatá podkova, zlaté pero, zlatý vlas 330
Zlatovláska 330
Zlatý kámen aneb Lucidár 223
Zlatý prsten 362
Zlatý strom, stracená voľa a zakletá hora
 362
Zlé svedomí vždy se domníva, že o nem
jest reč 331
Zlomok latinskej trnavskej učebnice 352
Zmeškal, Jób 243, 293
Zmok 332
Zpovídaní se sedláka s pátreťm 364
Zrinski, Petar 37
Zrínyi, Miklós 36, 37
Zurbaran, Francisco 38
Zústaň, komu chceš, má milá 175, 176
Zústaň, komu chceš, zústaň, milá 282
Zwo warhafftige Newzeitung (Dve
pravdivé noviny) 53

Žáden neví, co mne boli, a ja nepovím
279, 282
Žáden neví, čo je klášter, kdo neskúsi
jeho kríž 272
Žáden neví, čo jest vojak, kto to neskúsel
272
Žáden neví, čo je škola 271
Žálost mejte slyšeti, vy přátelé moji 82

Žaloba mnichův proti čertům 314
Žalostná píseň o přehrozném mordu 356
Žalostná píseň zle oženého muže 356
Žambokréthy, Ján 157, 188, 201—202,
351
Ženíchu můj spanilý 159
Ženský vtíp 330
Život protopopa Avvakuma 36